

TALLINNA KOMEEDI LASTEAED

ÕPPEKAVA

TALLINN 2009

Sisukord

LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA.....	3
LAPSE ÜLDOSKUSED JA NENDE ARENG	4
ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS	16
ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	16
ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ VALDKONDADE SISU JA LAPSE ARENGU	
EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNITI	17
MINA JA KESKKOND	17
KEELJA KÕNE.....	69
MATEMAATIKA	109
KUNST	128
LIIKUMINE	153
MUUSIKA.....	171
ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	194
LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED	199
Koolivalmidus, selle hindamine ja vanemale tagasiside andmine.....	199
<i>Koolivalmiduse kolm aspekti</i>	200
ERIVAJADUSEGA LAPS.....	201
Erivajadustega laste arengu toetamine	203
Meeskonnatöö korraldamine.....	204
KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	209
ÕPPEKAVA TÄIENDAMISE JA UUENDAMISE KORD	210
KASUTATUD KIRJANDUS.....	211

LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Komeedi Lasteaed asub Tallinna kesklinnas Komeedi tänaval.

Maja ehitati 1965. aastal. Algselt oli see neljarühmaline vene õppekeelega Tallinna 116. Lasteaed. Vene laste vähesuse tõttu hakati Tallinna Kesklinna Valitsuse Haridusosakonna korraldusel alates 1996. aasta sügisest looma eesti õppekeelega rühmi.

Tallinna 13. Lasteiaist toodi 2000 a käesolevasse lasteaeda üle kaks eestikeelset rühma, õppekeeleks sai eesti keel. Alates 16. oktoobrist 2002 kannab asutus nime Tallinna Komeedi Lasteaed.

Lasteaia õppekava on välja töötatud Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast lähtudes. Meie lasteaed on osalenud Tallinna Haridusameti poolt korraldatud projektides Parima Õuealaga Lasteaed 2004 ja Lapsesõbralik Lasteaed 2008.

Mõlemal korral oleme pälvinud ka tunnustuse ning rahalise preemia.

Lasteaia eripära loovad põhiväärtused, traditsioonid ning pärimuskultuuri ja looduskasvatuse esmatähtis koht õppekasvatustöös. Lasteaia väiksuse tõttu tunnevad kõik lapsed kõiki töötajaid ja vastupidi. Lapsed tunnevad end turvaliselt nii oma rühmas kui kogu majas.

LAPSE ÜLDOSKUSED JA NENDE ARENG

2 – 3aastane laps

Suurimad muutused on lapse identiteedi areng ja eneseteadvustamine. Laps hakkab aru saama, et ta on isiksus oma õiguste, soovide ja tahtmistega. Laps on teadlikum kategooriatest „mina“ ja „minu“.

Iseloomulikud on jonnihood ja emotsionaalsed puhangud.

Tunnetus- ja õpioskused

Tegevuste organiseerimine

Laps õpib koos täiskasvanuga igapäevategevustes ja teistega mängides, tegelikkust võtab vastu meeltega. Keskkond peab teda stimuleerima, kuid ei tohi olla liiga koormatud. Mänguasjad peaks olema harjumuspärasel kohal, et nende otsimine last ei eksitaks.

Tegutsemine ja tegutsemiskindlus

Lapse tähelepanuvõime on lühiajaline ja ebapüsiv. Tal on huvi hankida uusi muljeid, ja kogemusi, avastada uusi asju ja põhjuslikke seoseid. Tegutsemisel vajab ta täiskasvanu abi, kes korraldab lapse tegevust kõne kaudu. Laps ei tunnetata ohtu. Korra loomine on lapse arengus oluline, see aitab ümbruses orienteeruda. Ta omandab teadmisi ja mõisteid korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ja mudeli ehk näidise põhjal õppimise kaudu. Edukaks omandamiseks vajab ta tagasisidet.

Kolmanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

- Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga, täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu.
- Plaanib osaliselt oma tegevust ja käitumist iseendale suunatud kõne vahendusel.
- Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks.
- Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid tähistavate sümbolitega (pulk noa asemel)
- Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsamas rollimängus.
- Mängib mõnda aega koos teistega ja jälgib lihtsamaid reegleid

- On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada.
- Osaleb dialoogis.
- Jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemustele toetudes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest.
- Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest.
- Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Eneseteadvus ja mina areng

Kujuneb minatunne. Laps suhestab ennast ümbrusega, teab täpsemalt, kes ta on, tunneb oma tugevaid ja nõrku külgi, meeldimisi ja vastumeelsusi ning seda, kuidas teised inimesed temasse suhtuvad.

Lapse eneseteadvus on selgelt välja arenenud ning ta kaitseb oma valdusi ja personaalruumi. Ta protesteerib, kui keegi tungib tema arvates üle tema isiklike piiride või võtab loata tema asju. Ta saab aru mõistest „minu oma“ ja „tema oma“, samas on omanditunne oma asjade suhtes tugev ja ta loovutab neid ainult vahel ja lühikeseks ajaks.

Emotsioonide tajumine ja väljendamine

Iseloomulikud on tugevad emotsionaalsed reaktsioonid, oma mina näitamine ja jonnihood ja armukadedus õdede – vendade vastu. Talle meeldib teha valikuid ja olla neid täide viies iseseisev, kuid valikud on sageli vastukäivad. Igapäevategevustes ei pruugi ta lubada end suunata ja tegevusi asendada. Valib keerulisemad tegevused. Tal on elav kujutlusvõime ja kõikuv enesekindlus, see on soodne pinnas hirmude tekkeks. Kindlustunde saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid.

Kolmanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid.
- Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus
- Väljendab tugevaid emotsioone ja oma mina.
- Võib karta tundmatuid ja uusi asju.
- Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ja üritab neid ka ellu viia

- Tema enesekindlus on kõikuv , ta vajab tunnustust, turvalisust ja rutiini ja reegleid.
- Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes, teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti.
- Jagab mõnikord asju ka teistega, valdavalt on omandihoidja.
- Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos, tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt.
- Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel, tajub mida teised teevad ja mis on neile uus.
- Täidab igapäevaelu rutiini.
- Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3 – 4aastane laps

Paraneb liigutuste koordineerimine ja täpsus, laps on aktiivne ja pidevas liikumises ja tegevuses. Tal on suur soov uute teadmiste ja muljete järele. Tahab rohkem teada iseenda ja maailma kohta. Laps kuulab hoolega ja seob kuuldu eelnevate kogemuste ja mälupiltidega. Tahab ise teha, kuid tihti ei hinda oma oskusi objektiivselt. Uued teadmised tekitavad tihti palju hirme. Laps mängib pühendunult.

Tunnetus – ja õpioskused

Tegevuste organiseerimine

On oma tegevusi planeerides iseseisvam ja ei vaja otsest juhendamist, küll aga autoriteete. Ta kopeerib täiskasvanute kogemusi ja kopeerib, mida näeb.

Tegevuste liigid

Lapse juhtiv tegevus on mäng, mis hõlmab konstrueerimist, rolli- ja võistlusmänge ning loovtegevusi. Tal on raske eristada tegelikkust ja reaalsust. Lapsele on jõukohane rühmitamine lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse alusel.

Neljanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

- Oskab osaliselt oma tegevusi planeerida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel.
- Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme

- Hangib tänu keeleoskusele uut teavet, tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest kellega ja millises olukorras ta koos on
- Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest.
- Järgib lihtsaid reegleid.
- Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas.
- Osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega, konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes
- Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi, keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja erinevale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Emotsioonide tajumine ja väljendamine

Lapsel on teiste inimeste tunnetest ja mõtetest veel piiratud ettekujutus. Meeleolud vahelduvad endiselt väga kiiresti. Sageli kasutab laps oma emotsioone piiride kindlaks tegemiseks, mitte niivõrd tunnete väljendamiseks. Emotsioone, soove ja tahtmisi väljendab laps kõne abil. Ta oskab öelda, kas ta on kurb, rõõmus või tal on paha tuju. Lapsel hakkab ümbritseva kohta kujunema emotsionaalne hinnang vastavalt isiklikele kogemustele.

Eneseteadvus ja mina areng

Laps üritab asju teha küll iseseisvalt, kuid tihti ei kujuta ette, mida ta suudab. Ta võib olla enesekriitiline, kuid samas ennast kiita ja suurustada ja rääkida soovidest kui tegelikkusest. On saavutuste üle uhke, kuid vajab siiski tunnustust. Lapsele meeldivad rituaalid ja rutiin – õhtujutt, ühised õhtusöögid jne.

Neljanda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi, seisukohti, püüab jõuda kokkuleppele.
- Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal oma suutlikkusest realistlikku ettekujutust.
- Saab hakkama eneseteenindamisega, on kujunenud tualetiharjumused.
- Teab oma nime, vanust, sugu ning märkab soolisi erinevusi.
- Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid.
- Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.

- Püüab vahel teisi abistada ja lohutada, tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest
- Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale.
- Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet
- Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest, püüab täita kodukorrareegleid
- Saab aru, et valetamine on taunitav.
- Huvitab võistlusmängudest ja tahab olla edukas.

4 – 5aastane laps

Huvitub kõigest uuest ja põnevast, on aktiivne nii tegutsedes kui ka ennast väljendades. Tasakaalutunne on parem, liigutused sujuvamad, oskab liikuda erinevatel pindadel, suudab teha korraga mitut asja. Kujuneb välja täiskasvanule omane kõnniliigutuste kinemaatika, suureneb huvi laua taga tehtavate käliste tegevuste vastu. Laps räägib ja küsib palju, kuid tal on endiselt raske oma käitumist kontrollida. Laps tahab olla iseseisev, teha kõike hästi ja mitte eksida. Laps ajab endiselt segi tegelikkuse ja fantaasiad, tõe ja vale. Tunnetusprotsessidest muutub kõige olulisemaks mälu roll. Areneb kaemuslik – kujundiline mõtlemine, mis tugineb kujutlustele. Kujunevad välja soolised stereotüübid.

Tunnetus- ja õpioskused

Tegutsemine ja tegutsemiskindlus

Suurenevad lapse initsiatiiv, kohusetunne ja püsivus. Tegutsemine ja tegevus on talle väga olulised, sageli tähtsamad kui tulemus.

Mäletab ja meenutab paremini emotsionaalseid sündmusi. On iseseisev, kuid vajab täiskasvanu abi tegutsemiskindluse saavutamiseks, käitumise ja emotsioonide juhtimisel. Tal on raske oodata oma järke, samas peab ta seda õppima. Eakaaslaste roll muutub oluliseks. Laps tahab teha iseseisvalt valikuid ja otsuseid.

Tegevuste liigid

Laps konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi. Selleks sobivad nii sümbolid, kujutlused kui ka konkreetset objektid. Suureneb loovtegevuse osa, laps armastab palju fantaseerida, fantaseerib. Tänu mälu arengule saab ta mängudes toetuda ka oma kujutlustele, varem oli ülekaalus väline stimulatsioon. Üleminek tegelikkusest fantaasiale on tavaliselt

väga kiire ja sujuv – lapsed valetavad ja usuvad, et see on tõsi. Fantaasiat tuleb ergutada, kuid vajadusel aidata tal reaalsusesse tagasi pöörduda, näitamaks, kus on piirid.

Viienda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

- Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.
- Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevusi korraldades kasutama sisekõnet
- Tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.
- Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid.
- Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte.
- Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes
- Räägib esemetest, mida pole kohal, olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, fantaseerib.
- Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnekümneks minutiks
- Oskab vaadelda ja märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid.
- Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda, saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.
- Tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest.
- Omandab teadmisi kogemuse ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.
- Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätamise viise (mälustrateegiaid).

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Eneseteadvus ja mina areng

Laps hakkab rohkem huvituma elust väljaspool perekonda. Ta on iseseisvam ja tal on oma suutlikkusest adekvaatsem ettekujutus. Tal tekib mõningane vastutus oma tegevuse eest.

Ta on väga tundlik teiste hinnangute suhtes ja see mõjutab otseselt tema enesehinnangut. Aktsepteerib muutusi kergemalt, talub tuttavate täiskasvanute puudumist paremini, tuleb toime ebameeldiva olukorraga, väljendades ennast kõne või käelise tegevuse kaudu.

Viieaastasel on välja kujunenud erinevad ootused poiste ja tüdrukute käitumise, riietumise ja mängimise suhtes.

Viienda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Hakkab mõistma teiste inimeste mõtteid ja tundeid.
- Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.
- Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt, orienteerub oma suutlikkuses
- Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest
- On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut
- Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.
- Eelistab sootüübilisi mängu.
- Naudib rühma kuulumist, eakaaslaste seltsi ja ning ühistegevust, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab.
- Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt, kõne areng võimaldab arusaamatusi verbaalselt lahendada.
- Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

5 - 6aastane laps

Pendeldab ühest äärmusest teise, sageli on tema soov midagi teha võimetest suurem. Ta on enesekindel ja iseseisev, samal ajal haavatav ja tundlik selle suhtes, kuidas teised teda tajuvad ja hindavad. Ta vajab tunnustust, tähelepanu, kiitust, ja toetust. Järjest olulisemaks muutub rühma kuulumine. Lapse kujutlusvõime ja loovus arenevad, ta innustub üha enam teadmisi hankima. Areneb nii üld- kui peenmotoorika, laps saavutab täiskasvanule iseloomulikud jooksuliigutused ja ta omandab viskeliigutuste põhistruktuuri, kuid puuduvad veel täiskasvanule omased kogemused, jõud ja ettenägelikkus.

Tunnetus- ja õpioskused

Tegevuste organiseerimine

Laps suudab juba plaanida, eesmäärke seada ja tegevusi lõpule viia.

Tegevuste liigid

Laps hakkab aru saama keerukamatest ideedest, toetub aga endiselt konkreetsetele ideedele. Tema kujutlusvõime ja loovus suurenevad. Ta naudib pillidel mängimist, kunstitegevusi ja õppimist. Laps teeb selget vahet kujutluste ja tegelikkuse vahel.

Kuuenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

- Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ja üritab alustatud tegevused lõpetada.
- Suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20 – 30 minutiks.
- Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet.
- Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks.
- Järgib ühistevustes reegleid ja suudab neid selgitada.
- Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on rohkem iseendale suunatud.
- Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes.
- Saab aru asjade suhetest ja omadustest, ajalis-ruumilisest järjestusest.
- Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras.
- Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Laps seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia, kuid kompromisside tegemine valmistab veel raskusi. Otsestele nõudmistele võib reageerida negatiivselt, kuid sellele vaatamata vajab juhendamist. Ta on endiselt tundlik kriitika suhtes, haavatav ja vajab emotsionaalset toetust, tunnustust ja tähelepanu. Vajab sotsiaalset aktsepteerimist, talle on oluline, mida teised temast arvavad ja ta on enda pärast mures. Lapse enesehinnang kasvab ja ta tahab oma oskusi demonstreerida. Laps on varasemaga võrreldes iseseisvam ja ohjab oma käitumist ja neil on vähem jonnihooget.

Emotsioonide tajumine ja väljendamine

Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti paremini ja suudab neid nii käitumises kui ka vestluses arvestada. Ta reageerib tugevate emotsioonidega. Laps armastab teisi kritiseerida. Ta sõlmib lihtsaid sõprussuhteid, kuid perekond on ikka kõige kese. Ta tunneb empaatiat, kuid ei suuda veel vastutada nooremate eest.

Ta saab aru, et kõrvuti võivad eksisteerida erinevused, mõistab väärtusi ja hakkab tajuma, et peredel on erinevad väärtused. Laps kasutab füüsilisi, loomingulisi või kognitiivseid ehk tunnetuslikke oskusi enda lohutamiseks ja emotsioonide kontrollimiseks (eraldub ise, kui on pahas tujus jne), kuid vajab endiselt täiskasvanu abi ja juhtimist.

Kuuenda eluaasta lõpus on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses.
- Seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia.
- On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele.
- Eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted.
- Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil.
- Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada.
- Jälgib sotsiaalset rutiini.

6 -7 aastane laps

Lapse areng eri valdkondades on väga kiire. Muutused on märgatavad nii sotsiaalsetes kui ka kognitiivsetes oskustes ja emotsionaalsel tasandil. Laps huvitub õppimisest, probleemide lahendamisest ja keerukatest ülesannetest. Tema jaoks on tähtis kõike hästi teha ja kõigega hakkama saada. Tal tekib enesekriitika ja täiuse vajadus. Samas on laps ettevaatlik ja kohati enesesse tõmbunud, vajab täiskasvanu tuge ja tähelepanu. Kooliks vajalike oskuste omandamise vältel võivad seitsmendal eluaastal selgemalt esile tulla laste individuaalsed erinevused ja võimalikud arenguprobleemid.

Tunnetus- ja õpioskused

Tegutsemine ja tegutsemiskindlus

Suureneb tema tegevuse tahtelisus.

Tal on veel vähe enesekindlust, eriti uutes olukordades. Ta on tundlik, häbeneb oma hirme, stressis võib käituda titalikult. Koolieelik tajub vastutust ja suhtub sellesse tõsiselt. Samas on ta kannatamatu, tahab saada kiireid tulemusi ja ei talu pikki selgitusi.

Tegevuse organiseerimine

Laps seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ja lõpetada alustatud tegevused. Tal on raske alustada, kuid tegutsedes on ta väga püsiv. Ta suudab kuigivõrd planeerida igapäevaseid tegevusi, korraldada oma käitumist ja emotsioone, jälgida mängureegleid. Uudsetes olukordades vajab ta eesmärged seades veel täiskasvanu abi, tegutsemisreegleid valides lähtub täiskasvanu sõnalisest korraldustest. Kuulab hoolega õpetaja esitatud ülesannet ja teeb jõupingutusi, et seda täita.

Seitsmenda eluaasta lõpuks on laps omandanud järgmised tunnetus- ja õpioskused:

- Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ja lõpetab alustatud tegevused.
- Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis.
- Toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega.
- Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestmaks tahtepingutuseks.
- Seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärged ja valib tegutsemisstrateegiaid.
- Katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ja kombinatsioonis.
- Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid.
- Liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest, suudab olulist tajuda täiskasvanu abiga.
- Loob uusi seoseid eeskujude, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu.

- Kasutab nii kaemus-kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist.
- Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi.
- Huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu
- Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid.
- Orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii igapäevases kui uudses olukorras, kuid vajab abi seoste loomisel eelnevaga.
- Oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid, tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäävat materjali.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Eneseteadvus ja mina areng

Seitsmendal eluaastal iseloomustab last suurenenud vastutustunne ja sõltumatus. Tema jaoks on oluline kõigega hästi hakkama saada, ta võib olla enesekriitiline ja taotleda täiust. Kuigi ta on erinevas olukorras ettevaatlik ja ebakindel, on ta tegutsedes siiski iseseisev. Laps räägib oma kavatsustest, vastutab rohkem oma tegevuse eest, tahab kõigega hakkama saada. On tundlik ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes, tahab olla hea. Tegude eest vastutamine on veel raske, laps püüab sellest võimalusel kõrvale hoida. Ta algatab mängu ja tegevusi, sõltub oma vanematest vähem ja talub muutusi ja tuttavatest täiskasvanutest lahusolekut. Vestleb võõraga ja teeb temaga koostööd, kui talle on enne seletatud, miks see vajalik on.

Emotsioonide tajumine ja väljendamine

Laps on nooremate lastega võrreldes vähem enesekeskne ja domineeriv. Talle ei meeldi kriitika, ta tahab teistele meeldida. Selles vanuses on ta tundlik teiste tunnete suhtes. Laps mõistab teiste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi. Talle meeldib kaaslast aidata ja neile rõõmu valmistada. Ta otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnetele. Ta suudab oma emotsioone ja käitumist enam kontrollida ja teistega arvestada. Kui ta millegagi toime ei tule, saab ta enda peale vihaseks. Samas suudab ta emotsioone rohkem kontrollida ja kuulab ka teisi rohkem.

Seitsmenda eluaasta lõpus on laps omandanud järgmised sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi.

- Vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest.
- Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teisi arvestada ning suhtub teiste laste tegevusse sallivamalt.
- Suudab tegutseda iseseisvalt, sõltub vähem oma vanematest
- Algatab mängu ja tegevusi
- Püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes. Otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete.
- Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda ka ise.
- Loob sõprussuhteid
- Järgib reegleid rühmas, arvestab rühma vajadusi.
- Talub muutusi ja vanematest eemalolekut, on uues situatsioonis siiski ebakindel ja võib tõmbuda endasse.
- Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle, teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on:

- Laps huvitub mängulisest õppimisest ja on uutele teadmistele, sealhulgas loodustemaatikale ja pärimuskultuurile, avatud.
- Laps hoolib oma sünnimaast, kodust, vanematest, kaaslastest.
- Laps areneb kehaliselt, vaimselt, sotsiaalselt, emotsionaalselt ja läbi selle kujuneb lapsel positiivne minapilt. Lapse arengu toetajateks on lasteaia personal koostöös lastevanematega.
- Laps tunneb rõõmu ise tegemisest, enese algatusvõimest ja loovate ideede ellurakendamisest.
- Laps huvitub ümbritsevast ning arutleb maailmas asetleidvate sündmuste ja nähtuste üle täiskasvanu suunamisel.

Õppe- ja kasvatustöö põhimõtted on:

- Õppe-ja kasvatustegevuses arvestatakse laste individuaalseid, vanuselisi, ja keelelisi ning arengulisi iseärasusi.
- Õppimise ja arenemise kaudu luuakse lapsele tingimused selleks, et tal areneks suutlikkus ise kavandada oma tegevust ja teha valikuid, seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega, tunda rõõmu enda ja teiste õnnestumistest.
- Väärtustatakse Eesti kultuuritraditsioone ja arvestatakse teistest rahvustest laste kultuuri eripäraga.
- Head ja usalduslikud suhted lapsevanematega on lasteasutuse tulemusliku tegevuse aluseks.

ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ VALDKONDADE SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNITI

MINA JA KESKKOND

SEPTEMBER

TERE NÄDAL

2 - 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab oma nime ja reageerib sellele.
- Teab, kus käiakse lasteaias tualetis, kus pestakse käsi ja kus süüakse.

Sisu:

- Rühmaruumi tutvustamine.
- Õpetajate tutvustamine.
- Kaasamine ühistegevusse.

3 - 4aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab tervitada lasteaeda tulekul.
- Teab, kus asuvad rühmas olulised ruumid (rühmaruum, pesuruum, magamistuba, garderoob) ja teab nende otstarvet.

Sisu:

- Rühmaruumi tutvustamine.
- Viisakusreeglite tutvustamine.
- Õpetajate ja rühmakaaslaste tutvustamine.

4-5aastane laps:

Eesmärk:

- Teab lasteaia päeva jooksul toimuvate tegevuste järgnevust.
- Oskab kaaslastega viisakalt suhelda.

Sisu:

- Lasteaia päevakava meeldetuletamine.
- Viisakusreeglite meeldetuletamine.

5- 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab orienteeruda lasteaia vajalikes ruumides ja õueajal.
- Teab ja järgib rühma käitumisreegleid.
- Oskab märgata, kui keegi vajab abi.

Sisu:

- Õppekäik lasteaia territooriumil – kõikide laste ja töötajate ja nende tööruumide tutvustamine.
- Rühmareeglite arutelu ja nende kirjapanek.
- Võimaluste pakkumine nooremate ja täiskasvanute abistamiseks.

6-7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab peamisi andmeid lasteaia kohta – nimi, aadress, rühmade nimed.
- Teab ja järgib rühma käitumisreegleid.
- Oskab olla eeskujuks noorematele kaaslasele.
- Oskab abistada õpetajat nooremate eest hoolitsemisel.

Sisu:

- Lasteaia andmete tutvustamine ja õppekäik lasteaia ruumides.
- Rühmareeglite arutelu, kirjapanek ja nendega iseseisev tutvumine õpetaja suunamisel.
- Kaasamine igapäevategevuste läbiviimisesse ja nooremate eest hoolitsemisse.

SEPTEMBER-OKTOOBER

SÜGIS ON KÜPSEMISAEG – 2 nädalat

2 - 3aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb ära ja nimetab 2-3 sügisel valmivat vilja.

Sisu:

- Sügisandide tutvustamine erinevate meelte abil.

3 - 4aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb ära ja nimetab 5-6 sügisel valmivat vilja ja oskab paari sõnaga neid kirjelda.

Sisu:

- Sügisandide tutvustamine erinevate meelte abil.
- Sügisandide võrdlemine (kuju, värvus, maitse).

4 - 5aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada 5-6 sügisel valmivat vilja.
- Oskab lühidalt kirjeldada viljade välimust ja kasutust.

Sisu:

- Viljade välimuse kirjeldamine (viljade ja piltide abil) ja nende kasutuse tutvustamine.

5 - 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab sügisvilju rühmitada aedviljadeks ja puuviljadeks, koduaiasaadusteks ja metsasaadusteks.
- Tunneb taime erinevaid osi ja teab, millist osa kasutatakse toiduks.

Sisu:

- Sügissaaduste rühmitamine erinevatesse alarühmadesse.
- Taime erinevate osade tutvustamine (viljade, piltide ja skeemide abil).

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab sügisvilju rühmitada kasvukohast lähtuvalt ja teab alarühmade ühisnimetusi (põlluviljad, aedviljad, puuviljad, marjad – põõsa küljes ja maas kasvavad, metsasaadused).
- Teab taime erinevate osade kasutusvõimalusi.

Sisu:

- Sügisviljade rühmitamine kasvukohast lähtuvalt ja nende alarühmade ühisnimetuste kordav tutvustamine.
- Taime erinevate osade kasutusvõimaluste tutvustamine.

SÜGIS LOOMARIIGIS JA LINNURIIGIS

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb ära ja nimetab 3 metslooma ja 2 lindu.

Sisu:

- Metsloomade tutvustamine pildimaterjali abil.
- Lindude tutvustamine pildimaterjali abil.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb ära ja nimetab 4-5 metslooma ja 2 lindu.
- Oskab paari sõnaga kirjeldada käsitletud loomi ja linde.

Sisu:

- Metsloomade tutvustamine pildimaterjali abil.
- Lindude tutvustamine pildimaterjali abil.

4 – 5aastane laps:

Eesmärk:

- Teab ja kirjeldab pildi abil Eestis elavaid metsloomi.
- Teab vähemalt 1 looma, kes magab talveund.
- Tunneb pildi järgi ära 4 lindu.
- Teab, et mõned linnud lendavad talveks lõunasse.

Sisu:

- Kõikide Eesti metsloomade tutvustamine ja kirjeldamine.
- Talveunne jäävate loomade tutvustamine.
- Lindude tutvustamine ja kirjeldamine.
- Lindude sügisese rände tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Nimetab 2-3 talveunne jäävat metslooma.
- Oskab mõne lausega rääkida loomade valmistumisest talveks (karvkate, söök).
- Oskab pildimaterjali abil rühmitada 4-5 lindu ränd- ja paigalindudeks.

Sisu:

- Talveunne jäävate loomade ja nende eluviisi tutvustamine.
- Talveunne mittejäävate metsloomade sügisese eluviisi tutvustamine.
- Eestis enamlevinud lindude rühmitamine paiga- ja rändlindudeks.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab kirjeldada loomariigi valmistumist talveks (kaitsevõrk, talveuni, toit) ja selgitada selle põhjusi.
- Oskab kirjeldada lindude rännet ja selgitada selle põhjusi.

Sisu:

- Loomariigi talveks valmistumise kirjeldamine.
- Lindude rände ja selle põhjuste selgitamine.

ELU LINNAS JA MAAL

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, kas elab linnas või maal.

Sisu:

- Linnakeskkonna ja maakeskkonna võrdlev tutvustamine pildimaterjali abil.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Tunneb pildilt ära linna- ja maakeskkonna.

Sisu:

- Linnakeskkonna ja maakeskkonna võrdlev tutvustamine pildimaterjali abil.

4 -5aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada 2-3 erinevust linna- ja maakeskkonna vahel.

Sisu:

- Linna- ja maakeskkonna tutvustamine nii pildi abil kui õppekäikudel.
- Peamiste erinevuste väljatoomine linna- ja maakeskkonna vahel.

5 – 6aastane laps

Eesmärk:

- Oskab võrrelda linna- ja maaelu sarnasuste ja erinevuste alusel.

Sisu:

- Linna- ja maaelu sarnasuste ja erinevuste käsitlemine ja nendega tutvumine õppekäikudel.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab arutleda linna- ja maakeskkonna eeliste üle.

Sisu:

- Linna- ja maaelu mitmekülgne tutvustamine õppekäikudel.

TALUTÖÖD

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb pildilt ära traktori.
- Teab, et traktoriga tehakse talus tööd.

Sisu:

- Traktori ja tema töö tutvustamine pildi abil.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb pildilt ära 2-3 talutöö tegemise (puude lõhkumine, vee toomine, loomade toitmine).
- Imiteerib täiskasvanu juhendamise järgi nende tööde tegemist.

Sisu:

- 2-3 talutöö tutvustamine pildimaterjali ja ettenäitamise kaudu.

4 – 5aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et talus tehakse erinevaid töid (esmaseks eluks vajalikud, põllutööd, loomade hooldamine).

Sisu:

- Erinevate talutööde tutvustamine.

5 - 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab kirjeldada erinevaid talutöid.

Sisu:

- Talutööde vaatlemine pildil ja õppekäigul.

6 - 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab selgitada, milleks erinevaid talutöid tehakse.

Sisu:

- Talutööde vaatlemine pildil ja õppekäigul.
- Talutööde vajalikkuse selgitamine.

LEIVANÄDAL

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Eristab välimuse ja maitse järgi leiba ja saia.

Sisu:

- Leiva ja saia tutvustamine erinevate meelte abil.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et leiba küpsetatakse jahust.
- Teab, et leib aitab lapsel kasvada.

Sisu:

- Leiva küpsetamise tutvustamine videofilmi ja isetegemise kaudu.
- Leiva kasulikkuse selgitamine lapse kasvamisel.

4 – 5aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et leiva küpsetamiseks saadakse jahu teraviljast, mille nimi on rukis.

Sisu:

- Leiva valmistamise protsessi tutvustamine videofilmi kaudu.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada erinevaid teravilju (rukis, nisu, oder, kaer).
- Oskab kirjeldada teekonda viljast leivani.

Sisu:

- Erinevate teraviljade tutvustamine.
- Leiva valmistamise protsessi kinnistav tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, millisest teraviljast mingit sorti leiba valmistatakse.
- Oskab selgitada, miks on vaja leiba süüa.
- Teab, kuidas erinevaid teravilju toiduks kasutatakse.

Sisu:

- Erinevate jahu- ja leivasortide võrdlemine.
- Leiva olulisuse ja austamise selgitamine.
- Teraviljade kasutamise tutvustamine erinevateks toitudeks.

NOVEMBER

MINU KEHA JA HING

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada oma kehaosi.

Sisu:

- Enda kehaosade äratundmine ja nimetamine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Tunneb ära ja nimetab kehaosi peegli abil.
- Teab, kas on tüdruk või poiss.
- Teab, milleks kasutatakse käsi ja jalgu.

Sisu:

- Enda kehaosade nimetuste kinnistamine.
- Käte ja jalgade ülesannete tutvustamine.

4 – 5aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab paari sõnaga kirjeldada erinevaid tundeid.
- Teab, et inimese eluks on vajalik südame töö.

Sisu:

- Erinevate emotsioonide selgitamine mängude ja muude näitlike vahendite abil (kirjandus, situatsioonimängud).
- Südame töö tutvustamine ja oma südame töö kuulamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et eluks on vajalik peaaegu tegevus.
- Oskab seostada oma tegutsemist mõtlemise ja tunnetega.

Sisu:

- Peaaegu ülesannete esmane tutvustamine.

- Erinevate situatsioonide kirjeldamine keha, mõtlemise ja tunnetustegevuse kaudu.

6 - 7aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et eluks on vajalik südame töö, ajutegevus ja hingamine.
- Oskab kirjeldada ennast mingis olukorras – mida teeb, mõtleb, tunneb.

Sisu:

- Eluks vajalike keha funktsioonide kinnistav tutvustamine.
- Erinevate situatsioonide kirjeldamine situatsioonimängude abil.

PERE JA SUGUVÕSA

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada kodus elavaid pereliikmeid.

Sisu:

- Perepiltide vaatlemine, vestlemine.
- Peremudeli tutvustamine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Oskab nimetada lähisugulasi (vanemad, õed-vennad, vanavanemad).

Sisu:

- Perepiltide vaatlemine, vestlemine.
- Peremudeli tutvustamine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Oskab paari lausega kirjeldada pereliikmete tegevust (töölkäimine, koolis/lasteaias käimine, pensionipõlv).
- Teab kodus elavate pereliikmete eesnimesid.

Sisu:

- Peremudeli kinnistamine.
- Perepiltide vaatlemine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Mõistab sugulussuhteid perekonnas (kes on kelle ema/isa, kes on kelle tütar/poeg, kes on kelle õde/vend).
- Teab enda perekonnanime ja oma pere liikmete nimesid.

Sisu:

- Sugulussuhete selgitamine näitlike materjalide abil (fotod, skeemid).
- Lapse täisnime kasutamine tema poole pöördumisel.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Mõistab lähisugulussuhteid (tädid, onud, nende lapsed, vanatädid, vanaonud).

Sisu:

- Sugulussuhete selgitamine näitlike materjalide abil (fotod, skeemid).
- Oma peretraditsioonide (tähtpäevad, kokkutulekud) tutvustamine teistele.

ELURING

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et ta on laps ja kasvab kunagi suureks.

Sisu:

- Laste omavaheline (suurem/väiksem) ning laste ja täiskasvanute võrdlemine.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et kunagi oli ta tita, nüüd on lasteaialaps ja kunagi saab temast koolilaps.

Sisu:

- Fotode vaatamine varasemast east.
- Lasteaialapse ülesannete (mängimine, õppimine, kasvamine) selgitamine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Mõistab järgnevust: imik, lasteaialaps, koolilaps, täiskasvanu – töökäija.

- Mõistab järgnevust: väike laps, suur laps, täiskasvanu, täiskasvanul sünnib laps.

Sisu:

- Elu rollide järgnevuse selgitamine peremudeli kaudu.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Mõistab inimese vananemist ühe vanema pereliikme näitel.

Sisu:

- Vanema pereliikme erinevas eas fotode vaatlemine, vestlus.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Mõistab, et elu algab sünniga ja lõppeb surmaga.
- Teab erinevate eluetappide peamisi ülesandeid (tita – kasvamine, laps – õppimine, mängimine, täiskasvanu – töötamine, laste eest hoolitsemine, vanainimene – nooremate õpetamine, puhkamine).

Sisu:

- Kõikide eluetappide käsitlemine.
- Õppekäik surnuaeda.

RAHVALOOMING

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Osaleb ühistes ringmängudes ja rahvalaulude laulmises.

Sisu:

- Ringmängude mängimine.
- Rahvalaulude laulmine.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Kordab järele rahvalaule.
- Teab, et vanasti tehti paljud eluks vajalikud esemed käsitsi.

Sisu:

- Rahvalaulude laulmine.
- Erinevate käsitöösemetete tutvustamine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et rahvaloomingut (tantsud, laulud, luule, käsitöö) on edasi kantud juba vanast ajast saadik.
- Teab, et käsitöö tegemiseks on erinevaid töövahendeid.

Sisu:

- Rahvaloomingu tutvustamine.
- Erinevate käsitöövahendite tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada erinevaid rahvapärимuse vorme (laul, tants, luule, mõistatused, vanasõnad).
- Valmistab täiskasvanu abiga käsitööseme.

Sisu:

- Rahvaloomingu eri vormide tutvustamine.
- Õppekäik Vabaõhumuuseumisse.
- Mõne lihtsama käsitöövõtte tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab selgitada rahvaloomingu edasikandmist.
- Valmistab lihtsama käsitööseme täiskasvanu juhendamise järgi.
- Teab, kuidas valmib käsitöösese alates toorainest kuni valmisesemeni (ühe materjali näitel).

Sisu:

- Rahvaloomingu tutvustamine vanemate inimeste pärimuse abiga.
- Käsitööseme valmistamise tutvustamine.
- Käsitööseme valmimise protsessi tutvustamine (sh õppekäigul).

JAANUAR

TERVIS

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et terve on hea olla.

Sisu:

- Tervislike eluviiside tutvustamine (söömine, magamine, hügieen, liikumine).

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et terve olemiseks on vaja süüa, magada, liikuda.

Sisu:

- Tervislike eluviiside tutvustamine (söömine, magamine, hügieen, liikumine).

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, kuidas võib haigeks jääda – külmetus.
- Oskab lühidalt rääkida, mida on vaja teha terve olemiseks.

Sisu:

- Tervislike eluviiside tutvustamine (söömine, magamine, hügieen, liikumine).

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et haige võib olla mitut moodi (erinevad haigused).
- Teab, et hügieen on väga oluline terve olemiseks.

Sisu:

- Erinevate haiguste ja nende ravi tutvustamine (sh õppekäigul).
- Hügieeni olulisuse selgitamine

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab selgitada. Mida tähendab terve olemine.

- Mõistab, et igal inimesel on oma eripärad, mis võivad mõjutada nende tervist (erivajadustega inimesed).

Sisu:

- Tervist puudutavate eripärade selgitamine.

TOITUMINE

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et söömine on vajalik kasvamiseks.

Sisu:

- Tervislikku toitu sööma innustamine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab 4 - 5 kasulikku toitaineid.

Sisu:

- Kasulike toitainete tutvustamine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Mõistab, miks mõned toidained on kasulikud.

Sisu:

- Toidainete kasulikkuse selgitamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Mõistab, et mõnede toitudega liialdamine ei ole kasulik.
- Teab, et lasteaia söögid on lapse kasvamisele mõeldes tehtud ja need on kasulikud

Sisu:

- Mõnede toitainete liigse kasutamise kahjulikkuse selgitamine.
- Lasteaia söökide kasulikkuse selgitamine.

6 - 7aastane laps:

Eesmärk:

- Mõistab, et toitumine peab olema mitmekülgne.
- Oskab selgitada enda toitumisharjumusi.

Sisu:

- Mitmekülgse toitumise olulisuse selgitamine.
- Toitumispäeviku pidamine.

SPORT

2 - 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et liikumine teeb tuju heaks ja aitab kasvada.

Sisu:

- Liikumisele innustamine.

3 - 4aastane laps

Eesmärk:

- Võtab osa erinevatest liikumistegevustest.

Sisu:

- Mitmekülgsete liikumistegevuste tutvustamine.

Eesmärk:

- Teab, et osasid spordialasid saab harrastada ainult talvel ja osasid suvel.

Sisu:

- Talispordialade ja suvespordialade tutvustamine.

5 - 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et mõningaid spordialasid harrastatakse võistkonnaga ja mõningaid üksi.
- Oskab nimetada 2-3 võistkondlikku ja 2-3 individuaalset ala.

Sisu:

- Võistkondlike ja individuaalsete spordialade tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et spordi olemuseks on võistlus (teistega, iseendaga).
- Teab, et kõige tähtsamaks spordivõistluseks on olümpiamängud.

Sisu:

- Võistlusmomendi selgitamine spordis.
- Olümpiamängude olemuse tutvustamine (ajalugu ja tänapäev, põhimõtted).

VEEVBRUAR

KODU JA KODUMAJA

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, mis värvi majas elab.

Sisu:

- Värvuste kinnistamine.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Teab oma kodu erinevaid ruume (köök, vannituba, elutuba, magamistuba).

Sisu:

- Kodustest ruumidest ja nende funktsioonidest vestlemine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab oma kodutäna nime.
- Oskab rääkida oma kodu ruumidest ja nende funktsioonidest.

Sisu:

- Kodutänavate nimetuste kinnistamine.
- Oma kodust rääkimine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab oma kodumaja numbrit ja korterinumbrit.
- Oskab rääkida oma kodutänavast.

Sisu:

- Oma kodutänavast rääkimine.
- Kodumaja piltide vaatamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab oma kodusadressi.
- Kirjeldab oma kodu ja kodumaja.
- Joonistab oma koduplaani.

Sisu:

- Aadressi kinnistamine.
- Kodust ja kodumajast rääkimine.

KODULINN

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, kas tema kodu asub linnas või maal.

Sisu:

- Oma kodust ja linna- ning maakeskkonnast rääkimine.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et tema kodulinn on Tallinn.

Sisu:

- Kodulinnast vestlemine.
- Kodulinna piltide vaatlemine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et linn koosneb paljudes tänavatest ja tänavatel on nimed.
- Teab, et Toompeal levib Eesti lipp.

Sisu:

- Linnatänavate tutvustamine (fotode ja linnakaardi vaatamine, õppekäik).
- Toompea ja Pika Hermannini tutvustamine (fotod ja õppekäik).

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et Tallinn on Eesti pealinn.
- Teab linna olulisemaid kohti: Pikk Hermann, Presidendi loss, Raekojaplats, Estonia teater.

Sisu:

- Linna oluliste kohtade tutvustamine kaardil ja õppekäigul.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, kes juhib ja kust juhitakse linna.
- Teab Tallinna linnaosaid.

Sisu:

- Linna valitsemise tutvustamine.
- Linnaosade tutvustamine kaardil.

EESTIMAA ERINEVAD PAIGAD

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et tema kodu asub mere ääres.

Sisu:

- Merest vestlemine ja piltide vaatamine.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et Eestimaal on palju erinevaid paiku, kus inimesed elavad.

Sisu:

- Vestlemine erinevatest paikadest ja nende piltide vaatamine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada 2-3 Eesti linna.
- Teab, kus asub tema maakodu (kohanime).

Sisu:

- Linnade asukoha otsimine puslekaardil.
- Maakodude asukohtade otsimine puslekaardil.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, kus elavad tema tähtsamad sugulased.
- Teab, et Eestis on palju saari.
- Oskab nimetada 2 suuremat saart.

Sisu:

- Eesti kaardi uurimine.
- Sugulaste elukohtadest vestlemine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab kaardil kujutatu järgi (joonistustega Eesti kaart) kirjeldada Eesti erinevaid paiku.
- Teab, et kaardil märgitakse kõrgeid ja madalaid kohti erinevate värvidega.
- Oskab nimetada 2-3 väiksemat saart, 1 jõge ja 1 järve.

Sisu:

- Eesti kaardi uurimine.
- Kaardil kujutatud erinevate kõrgus- ja sügavustähiste selgitamine.
- Saarte, jõgede ja järvede otsimine kaardil.

EESTI RIIK, KODUMAA SÜMBOOLIKA

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Tunneb ära Eesti lipu.

Sisu:

- Eesti lipu tutvustamine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab Eesti lipu värve.

Sisu:

- Eesti lipu värvide kinnistamine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada rahvussümboolikast suitsupääsukest ja rukkilille.
- Teab, et Eestit juhib president.

Sisu:

- Rahvussümboolika tutvustamine.
- Presidendi ameti tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada rahvustlille, rahvuslindu, rahvuskivi, rahvuskala, rahvuspuud, rahvustoitu.
- Tunneb ära Eesti vapi.

Sisu:

- Rahvussümboolika tutvustamine.
- Eesti vapi tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et erinevaid tähtsaid otsuseid võtab vastu valitsus, mida juhib peaminister ja kuhu kuuluvad ministrid.
- Teab, et meie riigis on kokku lepitud seadused, mille järgi kõik elavad ja mida koostab Riigikogu.

Sisu:

- Valitsuse ja Riigikogu töö tutvustamine vestluse ja õppekäigu abil.

MÄRTS

EESTI NAABRID, EUROOPA, MAAILM

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et nii nagu meil endil, nii on ka Eestimaal naabrid.

Sisu:

- Naabritest vestlemine.

3 – 4aastane laps:

- Eesmärk:
- Teab, et Eestimaa naabrid ja sõbrad on Lätimaa ja Leedumaa.

Sisu:

- Naabritest rääkimine, naaberriikide piltide vaatlemine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab Eestimaa naabreid: Läti, (Leedu), Venemaa, Soome, Rootsi

Sisu:

- Naabritest vestlemine, nende lippude tutvustamine, piltide vaatamine, kaardilt uurimine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada 2-3 suuremat Euroopa riiki.
- Oskab näidata Eesti ja Euroopa asukohta gloobusel.

Sisu:

- Euroopa riikide tutvustamine piltide, muusika, lihtsamate keeleliste väljendite, söökide, lippude kaudu.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab ja oskab nimetada vähemalt 3 maailmajagu.

- Teab, et maailmas elab kolme põhirassi kuuluvaid inimesi - europiidid, negriidid ja mongoliidid – ja oskab neid välimuse järgi eristada.

Sisu:

- Maailmajagude tutvustamine gloobusel.
- Eri rassi inimeste tutvustamine piltide järgi ja nende välimuse kirjeldamine.

PLANEET MAA JA UNIVERSUM

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et päeval paistab taevast päike ja öösel kuu ning tähed.

Sisu:

- Päeva ja öö piltide vaatlemine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et mõned tähed on sabaga ja et neid kutsutakse komeetideks.

Sisu:

- Piltide vaatlemine, vestlemine, lasteaia sümbolikaaga tutvumine

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et kui meie maale paistab Päike, siis on meil päev, aga teisel pool Maad Päike ei paista ja seal on öö.
- Teab, et meie elame planeedil, mille nimi on Maa.

Sisu:

- Öö ja päeva vaheldumise selgitamine näidisvahendite abil.
- Koduplaneedi nime tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et meie koduplaneedil Maa on palju maapinda ja palju vett.
- Teab, et Maa tiirleb ümber Päikese ja sellega seoses muutuvad aastaajad.

Sisu:

- Planeedi Maa tutvustamine gloobuse ja erinevate näitvahendite abil.
- Aastaaegade vaheldumise selgitamine näidisvahendite abil.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et Maa sees ja Maa peal võib esineda erinevaid loodusnähtusi (vulkaanipurse, maavärin, üleujutus), mis segavad inimeste elusid ja mida nimetatakse seetõttu loodusõnnetusteks.
- Teab, et ümber Päikese tiirlevad ka teised planeedid, igal on oma teekond ja nimi
- Oskab nimetada 2-3 planeeti.

Sisu:

- Loodusnähtuste selgitamine kirjanduse ja näitvahendite abil.
- Päikesesüsteemi tutvustamine.

EMAKEELE NÄDAL

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et räägib eesti keeles (või mõnes muus keeles).

Sisu:

- Emakeeles laulmine, rääkimine, mõistatuste esitamine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et laps räägib seda keelt, mida tema kodus räägitakse.

Sisu:

- Vestlemine kodustest keeltest.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, milline oli esimene sõna, mida ta ütles.
- Oskab eristada häälekõla järgi lapse ja täiskasvanu, mehe ja naise häält.
- Tunneb kuulmise järgi keelte seast ära eesti keele.

Sisu:

- Kodune vestlemine esimestest sõnadest.
- Vestlemine lapse kõne arengust.
- Erinevate inimeste häälekõlade kuulamine.
- Erinevate keelte kuulamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et inimene hakkab kõnelema siis, kui kuuleb enda ümber teisi kõnelemas.
- Teab, et Eestimaa erinevates paikades räägitakse erinevaid murrakuid, mis natuke erinevad meie igapäevasest keelest.

Sisu:

- Erinevate võimalike keelekeskkondade tutvustamine lugemispalade kaudu (nt Mowgli).
- Erinevate murrakute tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et on inimesi, kes ei saa rääkida või kes ei kuule ja kel on seetõttu raske rääkida ning et need inimesed kasutavad suhtlemiseks viipekeelt.
- Teab, et keel on aja jooksul muutunud ja juurde on tulnud sõnu teistest keeltest.
- Teab, et selleks, et keelt hoida ja edasi kanda, tuleb seda rääkida ja kirjutada korralikult.

Sisu:

- Viipekeele tutvustamine. Mõne viipe õpetamine.
- Keelelaenudest rääkimine näidete põhjal.
- Tuntud keelemeeste tutvustamine – Peterson, Masing.
- Keele hoidmise olulisuse selgitamine.

TEATER

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Jälgib teatrietendust.

Sisu:

- Teatrietenduse jälgimine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et teatrit saab teha nukkudega ja ilma.

Sisu:

- Nukuetenduse ja ilma nukkudeta etenduse läbimängimine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et teatris võib olla sõnaline etendus (sõnalavastus), tantsuetendus (ballett), lauluetendus (ooper) või laulu ja sõnaline etendus koos (operett).
- Teab, et enne etenduse mängimist tuleb teha proove.

Sisu:

- Erinevate etenduse vormide tutvustamine.
- Etenduse valmimise protsessi selgitamine.

5 – 6aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et kõigepealt kirjutab näitekirjanik näidendi, siis jagab lavastaja näitlejatele rollid ja tehakse proove ning lõpuks esinetakse valmis etendusega.
- Teab, et teatris töötavad erinevates ametites inimesed ja oskab nimetada neist 3-4.
- Teab, et etenduse ajal ei segata näitlejaid ja teisi vaatajaid.

Sisu:

- Etenduse loomisprotsessi tutvustamine.
- Erinevate teatris töötavate ametitega inimeste tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et etendusi võib olla erinevaid liike (komöödia, draama, tragöödia).
- Oskab nimetada 3-4 Eesti teatrit.
- Oskab nimetada 3-4 Eesti näitlejat.

Sisu:

- Erinevat liiki etenduse tutvustamine.
- Eesti teatrite tutvustamine.
- Eesti näitlejate tutvustamine.

- Teatri tekkelloo tutvustamine.

KEVAD ON (T)ÄRKAMISAEG

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et kevadel läheb ilm soojemaks ja rohi hakkab kasvama.

Sisu:

- Ilmavaatlus

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et kevadel hakkavad looduses lilled kasvama, puudel lehed kasvama, veed voolama ja päike soojemalt paistma.

Sisu:

- Looduse vaatlemine, seemnete külvamine, taimede istutamine ja kasvamise jälgimine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et kui kana haub muna, koorub munast tibu.
- Teab, et kevadel on pühad, mida nimetatakse ka munapühadeks.

Sisu:

- Munast tibu koorumise selgitamine.
- Munapühadest vestlemine.

5 – 6aastane laps

Eesmärk:

- Oskab rääkida oma pere pühadeks ettevalmistustest ja pühade toimingutest.

Sisu:

- Vestlemine pere pühade traditsioonidest.
- Pühadekommete läbitegemine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Teab kevadpühade erinevaid nimetusi (Kevadpühad, munapühad, lihavõttepühad, ülestõusmispühad, kiigepühad).
- Oskab selgitada 2-3 erineva pühade nimetuse tähendust.

Sisu:

- Pühade erinevate nimetuste tutvustamine.
- Pühadekommete läbitegemine.

APRILL

KEVAD LOOMARIIGIS JA LINNURIIGIS

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et kevadel loomad ärkavad ja linnud hakkavad laulma.

Sisu:

- Loomade vaatamine piltidel.
- Lindude häälte kuulamine.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Oskag nimetada 2-3 looma, kes kevadel talveunest ärkavad.
- Teab, et mõned linnud lendavad tagasi lõunamaalt.

Sisu:

Vestlemine loomadest, kes ärkavad talveunest ja lindudest, kes lendavad tagasi.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, kuidas muutub metsloomade eluviis kevadel (karvkate, söök, pesa tegemine, pojad).
- Teab, et kevadel teevad linnud pesa ja inimesed teevad lindudele pesakaste.

Sisu:

- Metsloomade kevadise eluviisi tutvustamine.
- Lindude pesategemise ja seejuures inimeste tegevuse tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab selgitada lindude tagasirände põhjusi.
- Oskab nimetada 3-4 lindu, kes lendavad tagasi lõunast.
- Teab, miks nimetatakse konni kahepaikseteks ja oskab nende eluviisist mõne lausega rääkida (toit, liikumine, elukoht).

Sisu:

- Lindude tagasirände põhjuste selgitamine.
- Saabuvate rändlindude tutvustamine piltide abil.
- Kahepaiksete eluviisi tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Kasutab madudest ja sisalikest rääkimisel sõna „roomaja“.
- Kirjeldab lühidalt roomajate eluviisi ja elutegevust kevadel (ärkamine talveunest, naha vahetus, pojad).
- Oskab eristada 2-3 lindu laulu järgi.
- Oskab rääkida lühidalt lindude kasulikkusest.

Sisu:

- „Roomaja“ mõiste tutvustamine.
- Lindude häälte kuulamine.
- Lindude kasulikkuse selgitamine.

LIIKLUS

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et tänaval sõidavad autod, bussid, jalgrattad ja kõnnivad inimesed.
- Teab, et tänaval kõndides peab laps hoidma täiskasvanul käest kinni.

Sisu:

- Tänaval liiklejate tutvustamine.
- Ohutu liiklemise olulisuse selgitamine (laps täiskasvanu käest kinni).

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab valgusfoori värve.
- Teab, et liikuda tohib ainult rohelise tulega.
- Teab tänaval liikevaid erinevaid sõidukeid (sh tramm, troll, mootorratas).

Sisu:

- Valgusfoori tutvustamine pildil ja õppekäigul.
- Tänaval liiklevate sõidukite tutvustamine pildil ja õppekäigul.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et pimedal ajal tuleb kanda helkurit.
- Teab, kuidas tänavat ületada nii reguleeritud kui reguleerimata ülekäigurajal.

Sisu:

- Helkuri kandmise olulisuse selgitamine.
- Reguleeritud ja reguleerimata ülekäiguraja ületamise tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Tea, kuidas ühistransporti siseneda ja sealt väljuda ning kuidas sõidu ajal käituda.
- Teab, et laps tohib jalgrattaga sõita kõnniteel ja jalgrattateel ning sõites tuleb kanda kiivrit.

Sisu:

- Ühistranspordi reeglite tutvustamine vestlemisel ja õppekäigul.
- Laste jalgrattasõidureeglite tutvustamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab ületada reguleeritud ja reguleerimata ülekäiku (sh teab, et enne tuleb vaadata vasakule ja siis paremale).
- Teab, kummal teepoolel tuleb kõndida linnas kõnniteel ning maanteel.
- Oskab selgitada viisaka liiklemise olulisust.

Sisu:

- Ülekäigu ületamine õppekäigul.
- Linnas ja maanteel liiklemise erinevuste selgitamine.
- Viisaka liiklemise olulisuse selgitamine.

LOODUSKOOSLUSED

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et metsas kasvavad puud, puude all lilled ja seemed ning elavad loomad, linnud ja putukad.

Sisu:

- Metsa taime- ja loomakoosluse tutvustamine piltide abil.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab metsa taime- ja loomakooslust.
- Teab, et soos on maa pehme ning et soos on mättad ja mätaste peal kasvavad jõhvikad.

Sisu:

- Metsakoosluste kordamine.
- Soo olemuse ja jõhvikate tutvustamine.

4 - 5-aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab nimetada erinevaid metsaliike (okasmets, lehtmets, segamets, salumets, võsa).
- Teab, et aas ja niit on rohumaad.
- Oskab nimetada 1-2 aasal kasvavat taime.

Sisu:

- Erinevate metsaliikide tutvustamine.
- Aasa ja niidu ja nendel kasvavate taimede tutvustamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, mille poolest erinevad soo ja raba.
- Oskab nimetada 1-2 soos ja rabas kasvavat taime.
- Teab, mille poolest on sood ja rabad ohtlikud.

Sisu:

- Soo ja raba ning seal kasvavate taimede võrdlev tutvustamine.
- Soo ja raba ohtlikkuse selgitamine.

6 – 7aastane laps:

Eesmärk:

- Oskab selgitada veekogude erinevusi (oja, järv, jõgi, meri).
- Oskab paari lausega rääkida erinevaid veekogusid ümbritsevast loodusest (roostik, luht, loopealne, rannaniit, kõrkjad).

Sisu:

- Veekogude võrdlev tutvustamine.
- Veekogusid ümbritsevate looduskoosluste tutvustamine.

ELU TEKKIMINE MAAL

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et dinosaurused elasid vanasti.

Sisu:

- Dinosauruste piltide vaatamine, vestlemine.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et dinosaurused päriselt enam ei ela.

Sisu:

- Dinosauruste piltide vaatamine, vestlemine.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et vanasti oli väga külm, oli väga palju jääd ja seda aega nimetatakse jääajaks.
- Teab, et selleks, et Maal elada, ei tohi olla liiga külm ega liiga soe.

Sisu:

- Jääaja mõiste selgitamine piltide ja õppefilmi abil.
- Eluks sobiva temperatuuri olulisuse selgitamine.

5 – 6aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et mõned elusolendid on Maa pealt välja surnud ja oskab lühidalt selgitada, miks on nii juhtunud.
- Teab, et praegu Maal elavad elusolendid on selliseks arenenud aja jooksul.

Sisu:

- Evolutsiooniprotsessi tutvustamine ja selgitamine.

6 – 7aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et tänapäeva inimene on selliseks kujunenud paljude muutuste tulemusel.
- Oskab selgitada, mis ja miks on vajalik elu püsimiseks Maal.

Sisu:

- Inimese arenemise tutvustamine ja selgitamine.
- Vestlemine elu püsimiseks vajalikest tingimustest Maal.

MAI

TEHNIKA

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et kodus on inimesele abiks palju masinaid.
- Oskab nimetada 1-2 kodumasinat.

Sisu:

- Kodumasinat abistava funktsiooni selgitamine.
- Kodumasinat tutvustamine piltide ja esemete abil.

3 – 4aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et kodus on inimesele abiks palju masinaid.
- Oskab nimetada 3-4 kodumasinat.
- Teab, et kell töötab siis, kui ta tiksub.

Sisu:

- Kodumasinat abistava funktsiooni selgitamine.
- Kodumasinat tutvustamine piltide ja esemete abil.
- Erinevate kellade uurimine ja nende kuulamine.

4 – 5aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et robotid on inimeste tehtud ja et neil on erinevad ülesanded.

Sisu:

- Robotite olemuse ja ülesannete tutvustamine.

5 – 6aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et kosmose uurimiseks kasutatakse mitmeid keerulisi masinaid (kosmoselaev, rakett, süstik, kosmosejaamad, kuukulgur).
- Oskab lühidalt selgitada arvuti vajalikkust.

Sisu:

- Kosmosemasinate tutvustamine.
- Arvuti vajalikkusest vestlemine.

6 – 7aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et selleks, et auto sõidaks, peab tal olema palju töökorras mehhanisme.
- Teab, et selleks, et mõni masin töötaks, peab ta saama voolu patareilt või juhtme kaudu vooluvõrgust.

Sisu:

- Auto mehhanismide tutvustamine piltide abil ja õppekäigul.
- Elektrivoolu olemuse tutvustamine erinevate masinate töötamise kaudu.

MINEVIK, OLEVIK, TULEVIK

2 – 3aastane laps:

Eesmärk:

- Teab, et praegu on ta lasteaialaps, vanasti oli tita ja varsti kasvab suureks.

Sisu:

- Vestlemine kasvamisest.

3 – 4aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et lasteaia käies on sügis ja talv möödunud, käes on kevad ja varsti algab suvi ning puhkus.

Sisu:

- Lasteaia aasta meenutamine erinevate sündmuste abil.

4 – 5aastne laps:

Eesmärk:

- Teab, et enne eelmist ööd oli eile, praegu on täna ja peale järgmist ööd tuleb homme
- Oskab rääkida, kelleks tahab suurena saada või millega tahab tegeleda.

Sisu:

- Mõistete eile-täna-homme selgitamine öise magamise kaudu.

5 – 6aastane laps

Eesmärk:

- Teab, et minevik oli enne, olevik on praegu ja tulevik on alles ees.
- Oskab lühidalt rääkida inimeste elukorraldusest minevikus, olevikus ja ette kujutada, milline see võiks olla tulevikus.

Sisu:

- Mõistete minevik-olevik-tulevik selgitamine enda ja perekonna kaudu piltide abil.
- Vestlemine inimeste elukorralduse erinevustest minevikus, olevikus ja tulevikus.

6 - 7aastane laps

Eesmärk:

- Oskab rääkida lasteaia veedetud aastatest sündmuste kaudu ja oma ettekujutusest tulevasest kooliajast.
- Oskab rääkida oma ettekujutusest elust Maal 100 aasta pärast.

Sisu:

- Lasteaia-aastate meenutamine.
- Vestlemine lapse tulevikust ja tulevikus.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNAS "MINA JA KESKKOND

MINA

3aastane laps (I aasta):

- Ütleb küsimise korral oma ees-ja perekonnanime.
- Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk.
- Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel.

5aastane laps III aasta):

- Oskab öelda oma nime vanuse ja soo (tüdruk, poiss).

7aastane laps (IV aasta):

- Oskab end tutvustada.
- Teab oma kohustusi ja õigusi.
- Kirjeldab enda omadusi ja huve.

PERKOND JA SUGULASED

3aastane laps:

- Nimetab pereliikmeid : ema, isa, õde, vend.
- Teab õdede ja vendade nimesid.

5aastane laps:

- Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed+ onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed).

7aastane laps:

- Teab omapereliikmeid ja lähissugulasi.
- Mõistab, et pered võivad olla erinevad.
- Jutustab oma vanavanematest.

KODU

3aastane laps:

- Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.

5aastane laps:

- Kirjeldab oma kodu (eramu, korter, talumaja).
- Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi).
- Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.

7aastane laps:

- Oskab kirjeldada omakodu ja kodukohta.
- Teab kodust aadressi ja telefoni.

LASTEAED

3aastane laps:

- Oskab nimetada oma rühma nime.
- Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik).
- Nimetab rühmas olevaid esemeid.
- Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetaja abi nimed.

5aastane laps:

- Nimetab oma lasteaia nime.
- Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu.
- Teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende tegevusi.
- Teab oma, võõra ja ühise tähendust.

7aastane laps:

- Teab lasteaia aadressi.
- Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust.
- Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone.

KOOL

7aastane laps:

- Teab kooli kui õppimise kohta.
- Oskab kirjeldada ,mille poolest lasteaed koolist erineb.

AMETID, ELUKUTSED, TÖÖD

3aastane laps:

- Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi.
- Matkib lihtsamaid töövõtteid.
- Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.

5aastane laps:

- Oskab nimetada vanemate ameteid.
- Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas.
- Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid.
- Põhjendab mängu-või töökoha korrastamise vajadust.

7aastane laps:

- Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid.
- Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust.
- Mõistab töö ja vastutuse tähtsust
- Soovib osaleda jõukohastes kodutöödes.
- Selgitab raha otstarvet.

KODUMAA, TEISED RAHVUSED EESTIS

3aastane laps:

- Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine).
- Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.

5aastane laps:

- Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid.
- Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp.
- Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas.

7aastane laps:

- Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi).
- Teab koduvalla /-linna sümboleid.
- Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta.
- Teab Eesti Vabariigi presidendi nime.
- Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone.
- Suhtleb teisest rahvusest lastega.
- Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).

TÄHTPÄEVAD, PÜHAD JA KOMBED

3aastane laps:

- Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse).
- Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.

5aastane laps:

- Kirjeldab tähtpäevi peres.
- Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.

7aastane laps:

- Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid.

- Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev).
- Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteais või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm).
- Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).

ÜLDINIMLIKUD VÄÄRTUSED JA ÜLDTUNNUSTATUD KÄITUMISREEGLID

3aastane laps:

- Teab mõistete hea ja paha tähendust.
- Meeldetuletamise korral tervitab ,jätab hüvasti, palub ja tänab.

5aastane laps:

- Teab mõistete õige ja vale tähendust.
- Teab üldtuntud viisakusreegleid.
- Tunneb ja järgib lauakombeid.

7aastane

- Teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda.
- Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades.
- (kaupluses, teatris, kirikus ,kalmistul jm).
- Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.

SÕPRUS JA ABIVALMIDUS

3aastane laps:

- Küsimuse korral nimetab oma sõprade nimesid.
- Oskab haiget saanud sõpra lohutada.

5aastane laps:

- Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi.
- Oskab sõpra lohutada ja abistada.
- Oskab andeks anda ja leppida.

7aastane laps:

- Oskab luua ja hoida sõprussuhet, teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada.
- sõbraks olemist ning sõber olla.
- Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides.

HOOLIVUS ,TURVALISUS JA TÄHELEPANELIKKUS

5aastane laps:

- Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada.
- Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm.).

7aastane laps:

- Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid.
- Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt.).

SUHTUMINE ERINEVUSTESSE

5aastane laps:

- Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev).
- ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine-valge kepp, vaegkuulmine-kuuldeaparaat).

7aastane laps:

- Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi.
- Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid.
- Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimaluste ja võimete piires.

EHITISED

3aastane laps:

- Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.

5aastane laps:

- Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus.
- Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet.
- Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.

7aastane laps:

- Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet.
- Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm.).
Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm).
- Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).

KODUMASINAD

3aastane laps:

Oskab küsimuse korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).

5aastane laps:

- Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte

7aastane laps:

- Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).

SÕIDUKID

3aastane laps:

- Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll)

5aastane laps:

- Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.

7aastane laps:

- Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm.).

JÄÄTMED

3aastane laps:

- Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).

5aastane laps:

- Kirjeldab kuidas tema kodus prügi koristatakse.

7aastane laps:

- Teab ,miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid).
- Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi.
- Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).

TERVISE VÄÄRTUSTAMINE

5aastane laps:

- Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt. tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).

7aastane laps:

- Kirjeldab ,mida tähendab tema jaoks terve olemine.
- Kirjeldab ,kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta).
- Teab, mis on haigus.
- Teab milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt. suitsetamine, sh. passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).

HAMMASTE TERVIS

3aastane laps:

- Teab hammaste hooldamise vahendeid.
- Harjab hambaid täiskasvanu abiga.

5aastane laps:

- Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel.
- Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).

7aastane laps:

- Selgitab ,miks tekib hambakaaries (hambaaugud).
- Jälgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.

TERVISLIK TOITUMINE

3aastane laps:

- Nimetab toiduaineid.

5aastane laps:

- Nimetab toiduaineid ,mida tuleks süüa iga päev.

7aastane laps:

- Oskab nimetada ,milliseis toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.

INIMKEHA TUNDMINE

3aastane laps:

- Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele.

5aastane laps:

- Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.

7aastane laps:

- Selgitab ,mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne ,ning teab millised tegevused aitavad neid hoida tervena.
- Teab tüdruku ja poisi erinevusi.

OHUTUS JA TURVALISUS

3aastane laps:

- Nimetab esemeid ,mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).

5aastane laps:

- Nimetab kohti ,esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum oit/vedelik , lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised).
- Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek ,mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelvalveta; rattasõit kiivrita).
- Selgitab ,et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.
- Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.

7aastane laps:

- Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest , inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud).
- Teab millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades.
- Nimetab hädaabi numbri 112 ja oskab seda kasutada.
- Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane).
- Selgitab ,kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.

KODUKOHA LOODUS: VEEKOGUD, KODUPAIGA METS-JA KODULOOMAD; TAIMED, SEENED JA PUTUKAD

3aastane laps:

- Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest.
- Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.

5aastane laps:

- Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv).
- Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.

7aastane laps:

- Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid.
- Oskab nimetada teravilju mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.

LOOMAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG

3aastane laps:

- Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi.
- Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu.
- Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).

5aastane laps:

Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende väimust ja öelda, kus nad elavad.

7aastane laps:

- Nimetab tuntumaid erineva elupaiga –ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.
- Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).

PUTUKAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG

3aastane laps:

- Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).

5aastane laps:

- Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa

7aastane laps:

- Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku

TAIMED: ERINEVAD KASVUKOHAD JA VAJADUSED, VÄLIMUS, KASV, ARENG

3aastane laps:

- Eristab tuntumaid puu-ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi
- Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli

5aastane laps:

- Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu-ja köögivilju

7aastane laps:

- Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker ; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm.).

ÕÖ JA PÄEV : NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES

3aastane laps:

- Oskab küsimise koraal iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).

5aastane laps:

- Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).

7aastane laps:

- Kirjeldab oma sõnadega loomi ja inimesi erinevates tsüklites (ööpäev, nädal, aastaring).

**AASTAAJAD: NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES
NING LOOMADE JA INIMESTE TEGEVUSED**

3aastane laps:

- Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).

5aastane laps:

- Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.

7aastane laps:

- Seostab muutusi looduse aastaegade vaheldumises ning oskab neid kirjeldada.
- Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne.).
- Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm.).

ILMASTIK: ERINEVAD ILMASTIKUNÄHTUSED

3aastane laps:

- Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab)

5aastane laps:

- Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid.
- Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.

7aastane laps:

- Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.

INIMESE MÕJU LOODUSELE: LOODUSHOID, SÄÄSTEV ARENG

3aastane laps:

- Mõistab ,et lilli nopitakse vaasi panekuks.
- Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

5aastane laps:

- Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi).
- Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule).
- Teab, et inimene saab talvel loomi aidata.
- Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi.
- Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.

7aastane laps:

- Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt.
- Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele.
- Teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha.
- Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud loomi aidata.
- Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi.
- (pudelid, paber, olmeprügi).

- Soovib osaleda looduse korrastamises.

VALGUSE, TEMPERATUURI, VEE, ÕHU JA TOITAINETE TÄHTSUS TAIMEDELE NING LOOMADELE

3aastane laps:

- Teab ,et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.

5aastane laps:

- Teab et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vette, valgust ja õhku.
- Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.

7aastane laps:

- Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.

VALGUSFOOR JA TÄNAVA ÜLETAMINE

3aastane laps:

- Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)
- Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.

5aastane laps:

- Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning tähendust.
- Teab kuidas sõiduteed ületada.
- Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).

7aastane laps:

- Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda.
- Teab kuidas ületada ristmikku.
- Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal.
- Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.

LIIKLUSMÄRGID

3aastane laps:

- Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).

5aastane laps:

- Teab liiklusmärkide tähendusi.

7aastane laps:

- Teab kuidas käituda ühissõidukist väljudes.

- Teab rulluislude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve-ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).

SÕIDUKID

3aastane laps:

- Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid.
- Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).

5aastane laps:

- Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust
- Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).

HELKUR, TURVATOOL JA -VÖÖ

3aastane laps:

- Teab helkuri kasutamise vajalikkust.

5aastane laps:

- Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõiduks.
- Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes.
- Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.

7aastane laps:

- Teab kuhu kinnitada helkurribad.

KEELJA KÕNE

Keele ja kõne valdkonna õpetuse eesmärgid on, et laps

- Tuleb toime igapäevases suhtluses.
- Kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust.
- Tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

SEPTEMBER

2 – 3 aastane laps

Hääldamine

- Jälgitakse, et lapsed räägiks arusaadavalt, kiirustamata.
- Kordab helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpib kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Sõnavara täieneb:
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel;
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi;
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti märgatavaid omadusi.

Lastekirjandus

- Ergutatakse lapsi kuulama esitatavat pala ning kujundada soovi sellest aru saada.

3 – 4 aastane laps

Hääldamine

- Hääldab selgesti ja õigesti häälikuid “a” ja “m”.
- Kujuneb õige kõnehingamine - kiiresti läbi suu sisse ja pikalt ja voolavalt välja.

Sõnavara

- Kujuneb teadmine, et inimestel ja koduloomadel on nimed.

Grammatika

- Kasutab sõnu koju, kodus.
- Kasutab lõputa ainsuse osastavat (ema, isa).

Suhtlemine

- Õpib kuulama ja mõistma õpetaja kõnet.

Lastekirjandus

- Kuulab muinasjutte ja jutukesti.
- Õpib aru saama esitatava kirjanduspala sisust.
- Jätab meelde kujundlikke sõnu.

4 – 5 aastane laps

Hääldamine

- Paraneb kõnehingamine.
- Puhumismängud
- Tutvub tähtedega A , E.

Sõnavara

- Mõistab jõukohaseid sõnu õigesti ja kasutab neid täpselt.

Grammatika

- Kasutab lühemaid ja pikemaid lauseid.
- Laiendab lauset õpetaja abiga, hiljem iseseisvalt.
- Moodustab lihtmineviku uutest sõnadest.

Suhtlemine

- Võtab osa pikemast vestlusest.
- Esitab kaaslastele küsimusi.

Lastekirjandus

- Tajub kirjanduspala nüansse – märkab autori suhtumist jutustatavasse loosse, sündmuste omavahelist seost, käitumisest tulenevaid tagajärgi.

5 – 6 aastane laps

Hääldamine

- Kinnistub kõigi emakeele häälikute õige hääldamine.
- Hääldab mitmesilbilisi ja häälikuühenditega sõnu täpselt.
- Kinnistuvad tähed A ja O.

Sõnavara

- Teab, et sõnu on mitmesuguseid – nendega saab väljendada tegijat, tegevust, omadusi, hulka jne.
- Saab aru, et sõnad tähendavad alati midagi.

Grammatika

- Teab, et sõna koosneb häälikutest ja sõnad kõlavad erinevalt.

Suhtlemine

- Oskab kuulata õpetajat ja kaaslast.
- Ootab vastusega, kuni seda küsitakse.

Lugemine ja kirjutamine

- Analüüsib 3 – 4 häälikulisi sõnu –
 - nimetab kuulnud häälikuid sõnas esinemise järjekorras,
 - määratleb häälikute järjekorra,
 - nimetab sõnu, kus antud häälik esineb.

Lastekirjandus

- Mõistab kirjanduspalade emotsionaalset ja kujundlikku sisu ja tajub nende meeleolu.
- Õpib eristama muinasjutu, jutu ja luuletuse iseärasusi.

6 – 7 aastane laps

Hääldamine

- Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades.
- Määrab hääliku asukoha sõnas – alguses, lõpus, sõna sees.

Sõnavara

- Kasutab inimest ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.
- Seletab kuulnud kujundlike väljendite tähendust oma sõnadega (Tuul ulub.).

Grammatika

- Kasutab õigesti sõnalõppe.
- Moodustab keerulisemaid liitlausetüüpe näidislausete abil.

Suhtlemine

- Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärgist.

Lugemine ja kirjutamine

- Nimetab ja kirjutab enamiku tähti,
- Veerib 1 – 2 silbilisi sõnu kokku – kaashäälik kaksiktäishäälikuga (LAI, LOE, POE, LEO).

Lastekirjandus

- Areneb kirjanduspala analüüsimise oskus.
- Näitab kirjanduspalade valimisel üles initsiatiivi.

OKTOOBER**2 – 3 aastane laps****Hääldamine**

- Jälgitakse, et lapsed räägiksid arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpetatakse kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastatakse laste sõnavara
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled.
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi.
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti märgatavaid omadusi.
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käändeid ja pööordeid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta.
- Õpetaja õhutusel esitab küsimusi ümbritseva kohta.

Lastekirjandus

- Jälgib palas esitatud tegevuse arengut.
- Eristab intonatsioone – lahke, rõõmus, hellitav.

3 – 4aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab selgesti ja õigesti häälikuid „u“ ja „ä“.
- Mängib kuulmistaju arendavaid mängu.
- Hääldab sõnu selgesti ja kuulab nende kõla.

Sõnavara

- Nimisõnade hulk suureneb vastavalt teadmiste ja kujutluste laienemisele.
- Sõnavara täieneb omadussõnadega – värvus, suurus, maitse

Grammatika

- Kasutab
 - Ainsuse osastavat käännet kõigis sõnades – Palun leiba!
 - Ainsuse omastavat käännet – Kelle oma?
 - Ainsust ja mitmust – Laps mängib. Lapsed mängivad.
 - Käskivat kõneviisi – Söö! Hüppa!

Suhtlemine

- Vastab küsimusele sõnade, mitte žestidega

Lastekirjandus

- Kuulab muinasjutte ja jutukesi.
- Õpib aru saama esitatava kirjanduspala sisust.
- Jätab meelde kujundlikke sõnu.
- Loeb kiirustamata ja selgelt hääldades lühikesi luuletusi.
- Mängib koos õpetajaga lavastusmänge..

4 – 5 aastane laps

Hääldamine

- Mängib kõnehingamise parandamiseks puhumismänge.
- Ütleb järele kiirkõnelauseid diktsiooni parandamiseks kiirkõnelauseid.
- Tunneb ära häälitud sõnad.
- Häälib koos õpetajaga 2 – 4 helilisest häälikust koosnevat sõna.
- Tutvub tähtedega L, M.

Sõnavara

- Tutvub praktiliselt mõistetega „sõna“, „häälik“, „lause“.
- Kasutab rohkesti omadussõnu ainsuses ja mitmuses.
- Moodustab –ne liitega omadussõnu – karvane, vihmane, sügisene.

Grammatika

- Kasutab käskivat kõneviisi ainsuses ja mitmuses – loe, lugege.
- Muudab grammatiliselt õigesti igapäevaseid sõnu.

Suhtlemine

- Jutustab arusaadavalt sellest, mida hetkel nähtust ja tehtust.
- Jutustab ümber tuttava jutu.
- Jutustab oma kogemusest.

Lastekirjandus

- Eristab juttu muinasjutust.
- Eristab poeetilist teksti proosatekstist.
- Vastab küsimustele, mis on seotud luuletuse lahtimõtestamisega.

5 – 6 aastane laps

Häälamine

- Hääldeb selgelt igapäevaselt kasutatavaid võõrsõnu.
- Omandab võõrsõnade õige rõhu – kotlet, taburet, ateljee.
- Reguleerib hääle tugevust ja intonatsiooni, kõne kiirust.
- Kinnistuvad tähed L ja M.

Sõnavara

- Saab aru, et kõiki asju nimetatakse sõnadega, neil on nimetus.

Grammatika

- Mõistab, et sõnad muutuvad nii, et põhitähendusele lisandub lisatähendus (Kass +(i)le = kassile).
- Mõistab, et sõnad moodustavad lause, kui nad esinevad kindlas järjekorras ja üksteisega sobivas vormis.

Suhtlemine

- Harjub oma mõtet väljendama tervikliku lausega ja parajas tempos, sobiva intonatsiooniga.
- Õpib jutustama oma kogemusest kindlal teemal.

Lugemine ja kirjutamine

- Õpib õigesti kasutama termineid „sõna“ ja „hääl“.
- Tutvub erinevate kirjutusvahenditega.

Lastekirjandus

- Kasutab luuletuse esitamisel erinevat intonatsiooni, loogilisi rõhke ja pause, et edastada meeleolu.

6 – 7 aastane laps

Hääldamine

- Areneb hääldusvilumus.
- Häälib sõnu.

Sõnavara

- Tutvub kujundlike sõnade ja väljenditega – Päike silitab põske.

Grammatika

- Kasutab jutustamisel liitlauset.
- Tutvub rahvalaulude kaudu murdesõnade ja vanemate muutevormidega.

Suhtlemine

- Kirjeldab ja võrdleb erinevaid esemeid, olukordi, nähtusi.

Lugemine ja kirjutamine

- Lahtiste silpidega kahesilbiliste sõnade veerimine (AILI, LAILI, AINO, NALI, SALU)

Lastekirjandus

- Osaleb kirjanduspalade valimisel.
- Märkab lihtsamaid põhjus – tagajärg seoseid tegelaste käitumist analüüsides.
- Esitab kirjanduspala põhjal küsimusi.
- Tutvub rahvalaulude ja mõistatustega.

NOVEMBER**2 – 3 aastane laps****Hääldamine**

- Jälgitakse, et lapsed räägiks arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpetatakse kõnehingamist õpetamine (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastatakse sõnavara.
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled,
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset Kergesti märgatavaid omadusi
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käandeid ja pöördeid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.
- Eristab küsivat ja paluvat intonatsiooni.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta.
- Õpetaja õhutusel esitab küsimusi ümbritseva kohta.
- Jutustab õpetaja abiga kogetust, pildil nähtust, loetus.
- Kasutab 3 -5 sõnalisi lauseid.

Lastekirjandus

- Jälgib palas esitatud tegevuse arengut.
- Eristab intonatsioone – lahke, rõõmus, hellitav.
- Jäljendab luuletuste ja salmikeste lugemisel õpetaja intonatsiooni.

3 – 4 aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab selgesti ja õigesti häälikuid „h“, „i“, „p (b)“.

- Tekitab valju ja vaikset häält.
- Vastab küsimusele kuuldavalt.

Sõnavara

- Kasutab erinevaid sõnaliike – nimisõnad, omadussõnad, tegusõnad.

Grammatika

- Kasutab:
 - Ainsuse 3. pööret – Tiiu sööb. Poiss hüppab.
 - Ainsuse ja mitmuse osastavat;
 - Ainsuse omastavat – Kellel on leiba?
 - Moodustab kahesõnalisi lauseid – alus, öeldis.

Suhtlemine

- Vastab küsimusele lausega.
- Jutustab tuttavat muinasjuttu.

Lastekirjandus

- Kuulab muinasjutte ja jutukesi.
- Õpib aru saada esitatava kirjanduspala sisust.
- Jätab meelde kujundlikke sõnu.
- Loeb kiirustamata ja selgelt hääldades lühikesi luuletusi.
- Mängib koos õpetajaga lavastusmänge.

4 – 5 aastane laps

Hääldamine

- Teab, et
 - Sõnad koosnevad häälikutest,
 - Häälikud kõlavad erinevalt, ühesuguselt või sarnaselt:
 - Häälikud asuvad sõnas kindlas järjekorras
 - Sõnad on pikad ja lühikesed
- Leiab ja hääldab riimuvaid sõnu.
- Hääldab järele I ja III völdet.
- Tutvub tähtedega I, N, Õ.

Sõnavara

- Teab üldmõisteid – puu- ja aedvili, kodu- ja metsloomad.

- Kasutab loomade häälightsusi märkivaid tegusõnu – haugub, näub, ammub, mökitab, rõhib ...

Grammatika

- Kasutab mitmuse osastavat.
- Ühitab sõnad arvus ja käändes – suurele autole, suurtele autodele.

Suhtlemine

- Lisab õpetaja koostatud loovjutukesele vähemalt ühe lause.

Lastekirjandus

- Jutustab ümber tuttavaid lugusid.
- Edastab intonatsiooni abil tegelaste iseloomu.
- Osaleb lavastusmängudes.

5 – 6 aastane laps

Hääldamine

- Täiustub foneemikuulmine.
- Areneb völdete diferentseerimisoskus.

Sõnavara

- Teab, et mõnedel loomadel, inimestel, linnadel, jõgedel, tänavatel jne. on nimed.

Grammatika

- Teab, et lauses peavad olema vähemalt sõnad, mis näitavad tegijat ja mida teeb.
- Teab, et sobivaid sõnu lisades saab lauset pikendada ja nii saab tegija ja tegevuse kohta rohkem teada.
- Kasutab v – kesksõna omadussõnana (lõhnav, maitsev).
- Kasutab infinitiive – Hakkan sööma, tahan süüa.
- Hakkab kasutama liitlauset (põimlause), lõpetades õpetaja alustatud lause kõrvallausega.

Suhtlemine

- Kirjeldab kaaslastele mängureegleid, mängu käiku ja vajalikke vahendeid.
- Organiseerib mängu.
- Ümber jutustamisel annab edasi pikema jutu sisu ja tegelaste iseloomu.

Lugemine ja kirjutamine

- Teeb kirja eelharjutusi kriidi ja pliiatsiga.
- Teeb rütmiharjutusi.
- Lahendab piltülesandeid.

Lastekirjandus

- Jätkab jutustamist ette antud teemal.
- Oskab väljendada suhtumist tegelastesse.

6 – 7 aastane laps

Hääldamine

- Jätkab sõnade analüüsimist.
- Saab aru, et häälikute järjekorra muutudes muutub sõna tähendus.

Sõnavara

- Tutvub vaimset tegevust ja tundeid kirjeldavate sõnadega – kõhklev, kõhklema, veenduma ...

Grammatika

- Õpib sõnu asendama – Siim võttis salaja moosi. Ta armastas seda hirmsasti.

Suhtlemine

- Kasutab viisakusväljendeid nii täiskasvanute kui ka eakaaslastega.
- Oskab arvestada suhtluspartneri vanust ning suhtlusolukorda.

Lugemine ja kirjutamine

- Loeb kahesilbilisi sõnu, mis algavad ühetähelise silbiga (EMA, ISA, IME, ILU)

Lastekirjandus

- Avaldab arvamust kirjanduspala tegelaste kohta.
- Põhjendab oma seisukohti ja arvamusi.
- Osaleb lavastusmängudes.
- Juhendab nooremaid mängukaaslasi.

JAANUAR**2 – 3 aastane laps****Hääldamine**

- Jälgitakse, et lapsed räägiksid arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpetatakse kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastatakse laste sõnavara
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled,
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi,
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti, märgatavaid omadusi,
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käändeid ja pöörideid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.
- Eristab küsivat ja paluvat intonatsiooni.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta
- Õpetaja õhutusel esitab küsimusi ümbritseva kohta
- Jutustab õpetaja abiga kogetust, pildil nähtust, loetust
- Kasutab 3 -5 sõnalisi lauseid

Lastekirjandus

- Jälgib palas esitatud tegevuse arengut.
- Eristab intonatsioone – lahke, rõõmus, hellitav.
- Jäljendab luuletuste ja salmikeste lugemisel õpetaja intonatsiooni.
- Kuulab eri laadi lugusid.
- Saab pala sisust aru.
- Jälgib tegelaste suhteid.

3 – 4 aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab õigesti ja selgelt häälikuid o, e, t (d), n.
- Hääldab selgelt häälikuühendeid sõnades.
- Kasutab erinevat intonatsiooni.

Sõnavara

- Kasutab tegu- ja omadussõnu.

Grammatika

- Kasutab
 - Omastavat käännet koos kaassõnaga – laua peal, kuuse otsas,
 - Osastavat käännet.
- Kasutab muutevorme kes – kelle – keda, mis – mille – mida, jalg – jala – jalga, käsi – käe – kätt, nukk – nuku – nukku, koer – koera- koera.
- Moodustab kõrvalkäändeid – kellele, kellega, kelleni jne.

Suhtlemine

- Moodustab lauseid mänguasjade ja piltide kohta.
- Laiendab lauset küsimuste toel.

Lastekirjandus

- Saab aru kirjanduspala sisust.
- Tajub erinevate palade riimi ja kõnerütmi.
- Loeb iseseisvalt lühikesi luuletusi.

4 - 5 aastane laps**Hääldamine**

- Paneb tähele sõnades esinevaid häälikuid.
- Oskab määrata luuletuses valitsevat häälikut.
- Oskab tuua esile sõna esimese hääliku seda rõhuliselt hääldades.
- Tutvub tähtedega O, S, K, G.

Sõnavara

- Õpib kasutama antonüüme -
 - Omadussõnu – hea – halb,
 - Tegusõnu – avama – sulgema,
 - Nimisõnu – öö – päev ,

- Määrsõnu – siin – seal, ruttu – aeglaselt.

Grammatika

- Tegusõnade puhul kasutab
 - täisminevikku – olen käinud, olen näinud,
 - umbisikulist tegumoodi olevikus.

Suhtlemine

- Kirjeldab pilte, mänguasju, tegevusi kasutades omadus- ja määrsõnu, nimetades iseloomulikke tunnuseid.
- Jutustab oma kogemuste põhja.
- Koostab loovjutukesti.

Lastekirjandus

- Leiab kirjanduspala süžeele sarnanevaid situatsioone elust.
- Saab aru tegelaste iseloomust.
- Analüüsib tegelaste käitumist.
- Leiab seose loo sisu ja pealkirja vahel.

5 – 6 aastane laps

Hääldamine

- Hääldab võrdlevalt sulghäälikute välteid:
 - I ja II välde – kabi – kapi,
 - II ja III välde – kapi – kappi,
 - I ja II ja III välde – kabi – kapi – kappi.

Sõnavara

- Teab, et sõnadel on tähendus
- Õpib leidma antonüüme ehk vastandliku tähendusega sõnu

Grammatika

- Õpib moodustama liitlauset ajamäärustega – Läheme õue, siis kui sadu lakkab.
- Kasutab lausetes
 - Oleviku pööordeid,
 - Lihtminevikku – Peeter luges.
 - Täisminevikku – Peeter on lugenud.
 - Ennemindevikku – Peeter oli lugenud.

Suhtlemine

- Harjutab koostama jutukesi uute temaatiliste piltide kohta.
- Kirjeldab lisaks nähtavale ka eelnevat ja järgnevat kogemust.

Lugemine ja kirjutamine

- Analüüsib 4 – 5 häälikulisi sõnu.
- Mängib näpumänge.
- Teeb rütmiharjutusi.
- Lahendab piltülesandeid.

Lastekirjandus

- Õpib väljendama oma suhtumist luulesse.
- Jutustamisel annab edasi kahekõnet.

6 – 7 aastane laps

Hääldamine

- Jätkab sõnade analüüsimist.

Sõnavara

- Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.
- Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.
- Kasutab üldmõisteid.

Grammatika

- Osaleb aktiivse keelekeskkonna kujundamisel rühmas.
- Teemakohased sõnasedelid.
- Situatsioonimängud.

Suhtlemine

- Osaleb mitmekülgses praktilises tegevuses.
- Arutleb koos õpetajaga toetudes isiklike kogemuste.
- Teeb lihtsamaid järeldusi.
- Põhjendab oma seisukohti.

Lugemine ja kirjutamine

- Koostab nimekirju.
- Kirjutab sõnasedeleid.
- Loeb
 - kinnise silbiga lõppevaid kahe silbilisi sõnu (VARES, ORAV, ELAS, PESAS, ODAV),

- Kinnise silbiga algavaid kahesilbilisi sõnu (ANNA, ANNI, ELLI)

Lastekirjandus

- Avaldab arvamust kirjanduspala tegelaste kohta.
- Põhjendab oma seisukohti ja arvamusi.
- Osaleb lavastusmängudes.
- Juhendab nooremaid mängukaaslasi.

VEEBRUAR**2 – 3 aastane laps****Hääldamine**

- Jälgitakse, et lapsed räägiks arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpitakse kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastatakse laste sõnavara
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled,
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi,
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti märgatavaid omadusi
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käändeid ja pööordeid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.
- Eristab küsivat ja paluvat intonatsiooni.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta.
- Õpetaja õhutusel esitab küsimusi ümbritseva kohta.
- Jutustab õpetaja abiga kogetust, pildil nähtust, loetust.
- Kasutab 3 -5 sõnalisi lauseid.

Lastekirjandus

- Loeb luuletusi ja sooritab sobivaid liigutusi.

3 – 4 aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab õigesti ja selgesti häälikuid k(g), s, l, v.
- Arvab ära õpetaja poolt häälitud sõna pildi või eseme toel – pikemad kõlavad nimisõnad.

Sõnavara

- Kasutab tegu- ja omadussõnu.

Grammatika

- Kasutab tegusõna olevikus ja lihtminevikus.
- Laiendab lihtlauset kolmesõnaliseks sihitise, aja- või kohamääruse abil
- Kasutab omadussõna täiendina. Lill on punane – see on punane lill.

Suhtlemine

- Jutustab tuttavat juttu pildiseeria järgi ilma abistavate küsimusteta moodustades iga pildi kohta 1 -2 lauset.

Lastekirjandus

- Eristab proosateksti värsist.
- Mängib lavastusmänge.

4 – 5 aastane laps

Hääldamine

- Märkab sõnas esinevat ülipikka häälikut.
- Hääldeb järelle I ja III völdet.
- Tutvub tähtedega U, V, H.

Sõnavara

- Oskab asjade vaatlemisel esile tuua olulisi tunnuseid ja neid täpselt nimetada.

Grammatika

- Kasutab laadivahelduslike sõnade vorme – sulgema – suleb – sulges – suletakse.
- Vördleb omadusi – suur – suurem, hea – parem.
- Vördleb ka määrsõnu – kiiresti – kiiremini.

Suhtlemine

- Kirjeldab pilte, mänguasju, tegevusi kasutades omadus- ja määrsõnu, nimetades iseloomulikke tunnuseid.
- Jutustab oma kogemuste põhjal.
- Koostab loovjutukesi.

Lastekirjandus

- Saab aru luuletuse sisust.

5 – 6 aastane laps**Hääldamine**

- Harjub õigesti hääldama sõnu, mille vältel tihti eksitakse – II välde – metsas, otsas, palju, ammu ja III välde – metsa, otsa, korsten, homme, jälle, põhjus ...

Sõnavara

- Teab, et sõnade tähendust tuleb arvestada ja neid õigesti kasutada.
- Teeb vahet küsimuste „miks?“ ja „milleks?“ vahel.

Grammatika

- Harjub kasutama:
 - Umbisikulist tegumoodi - toodi, kuuldi, seletati
 - Tingivat kõneviisi - tehtaks, toodaks, oleks toodud, oleks viidud,
 - Käskivat kõneviisi – hüppa, jookse, kutsu, kortsuta.
- Muudab laadivahelduslikke sõnu õigesti.

Suhtlemine

- Ümberjutustamisel annab edasi autori väljendeid ja tegelaste otsest kõnet.

Lugemine ja kirjutamine

- Analüüsib 4 – 5 häälikulisi sõnu.
- Mängib näpumänge.
- Teeb rütmiharjutusi.
- Lahendab piltülesandeid.

Lastekirjandus

- Jutustamisel annab edasi kahekõnet.
- Koostab jutukesti etteantud teemal.

6 – 7 aastane laps**Hääldamine**

- Sõnade häälikuline analüüs jätkub.

Sõnavara

- Moodustab sõnu liidete abil.
- Tuletab omadussõnu.
- Valdab eakohast ajaga seonduvat sõnavara.

Grammatika

- Osaleb aktiivse keelekeskkonna kujundamisel rühmas.
- Teemakohased sõnasedelid.
- Situatsioonimängud.

Suhtlemine

- Osaleb mitmekülgses praktilises tegevuses.
- Arutleb koos õpetajaga toetudes isiklike kogemuste.
- Teeb lihtsamaid järeldusi.
- Põhjendab oma seisukohti.

Lugemine ja kirjutamine

- Koostab nimekirju.
- Kirjutab sõnasedeleid.
- Loeb kolmetähelisi kinniseid ühesilbilisi sõnu (ANN, ENN, MUL ...).
- Loeb neljätähelisi ühesilbilisi sõnu (MEIL, TEIL, NÕEL, SÕEL).

Lastekirjandus

- Saab aru kirjanduspalas esinevast mõistukõnest (allegooria), fantastilistest moondumistest.
- Paneb tähele kordusi, vanasõnu ja kõnekäände.

MÄRTS

2 – 3 aastane laps

Hääldamine

- Jälgitakse, et lapsed räägiks arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpetatakse kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastatakse laste sõnavara
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled,
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi,
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti märgatavaid omadusi,
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käandeid ja pöördeid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.
- Eristab küsivat ja paluvat intonatsiooni.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta.
- Õpetaja õhutusel esitab küsimusi ümbritseva kohta.
- Jutustab õpetaja abiga kogetust, pildil nähtust, loetust
- Kasutab 3 -5 sõnalisi lauseid.

Lastekirjandus

- Loeb luuletusi ja sooritab sobivaid liigutusi.
- Tajub rütmilisi kordusi palas.

3 – 4 aastane laps

Hääldamine

- Hääldab selgesti ja õigesti häälikuid j (sõnades), ö.
- Hääldab sõnu järele.

Sõnavara

- Kasutab asesõnu mina – sina – tema

Grammatika

- Kasutab
 - Tegusõnu oleviku ainsuse 1., 2., 3. pöördes – Mina nägin. Mida sina teed? Peeter mängib ka.
 - Tegusõnu lihtmineviku ainsuse ja mitmuse 3. pöördes – mängis – mängisid.

Suhtlemine

- Vastab vestluses esitatud küsimustele loomulikult, nagu olukord nõuab – 1- 2 sõnaga.

Lastekirjandus

- Jätkuvalt kujuneb kirjanduspalast arusaamise oskus.
- Õpib tegelaste käitumise põhjal aru saama erinevatest iseloomudest.

4 – 5 aastane laps

Hääldamine

- Oskab otsustada, kas sõnas on nimetatud häälik (s, m, r, a, u).
- Leiab määratud häälikuga sõnu.
- Tutvub tähtedega Ö, P, B.

Sõnavara

- Oskab asjade vaatlemisel esile tuua olulisi tunnuseid ja neid täpselt nimetada.
- Kasutab arvsõnu.
- Tarvitab ja mõistab sõnu, mis väljendavad liigi – ja soomõistet (söögituba).

Grammatika

- Õpib jutustamisel kasutama koondlauset – Peenardel kasvavad punased, kollased ja punased lilled.
- Nimetab –us lõpulise sõnaga omadusi.

Suhtlemine

- Kirjeldab pilte, mänguasju, tegevusi kasutades omadus- ja määrsõnu, nimetades iseloomulikke tunnuseid.
- Jutustab oma kogemuste põhjal.
- Koostab loovjutukesti.

Lastekirjandus

- Ümberjutustamisel väljendab oma suhtumist.

- Koostab lühikesi jutukesi pildi ja oma kogemuste põhjal.

5 – 6 aastane laps

Hääldamine

- Võrdleb ja eristab nõrga ja tugeva sulghääliku hääldamist sõna lõpul – saag – saak.
- Võrdleb ja eristab nõrga ja tugeva sulghääliku hääldamist konsonantühendis – lind – lint, lindi –linti.

Sõnavara

- Tutvub lähedase tähendusega sõnadega.
- Valib neist jutustamisel kõige täpsema.

Grammatika

- Moodustab liitlase tingimuslausega – Ma annan, kui sa katki ei tee.
- Moodustab uusi sõnu liidete –ja ja –ur abil – laulja, kahur, põdur.

Suhtlemine

- Koostab jutu asja, pildi, mänguasja või muu eseme kohta.
- Jutustab minevikus kogetust.
- Järjestab seeriapilte ja koostab siis loogilise jutukese.

Lugemine ja kirjutamine

- Kinnistub häälikulise analüüsi ja sellega seotud terminite kasutamise oskus.
- Mängib näpumänge.
- Mängib vurriga.
- Teeb rütmiharjutusi.

Lastekirjandus

- Saab aru kirjanduspalas esinevast mõistukõnest (allegooria), fantastilistest moondumistest.
- Paneb tähele kordusi, vanasõnu ja kõnekäande.

6 – 7 aastane laps

Hääldamine

- Hääldab korrektselt kõiki emakeele häälikuid.
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades.

Sõnavara

- Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab uksele) tähendust oma sõnadega ja toob enda kogemustega seotud näiteid.
- Kasutab kõnes abstraktse (mittetajutava) sisuga sõnu – mõtlen, arvan, julge, lahke, hirmutav, nukker ...
- Liidab ja tuletab analoogia alusel keelenormi järgides sõnu.
- Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid käsitlevaid sõnu – vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast ...

Grammatika

- Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, ka harvaesinevaid kõrvalkäändeid – arstina (olev kääne).
- Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides – nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks – hommikust õhtuni.
- Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände lõpuvariante – palju linde, konni, autosid ...
- Kasutab enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu – poeb – pugema, siga – sead.

Suhtlemine

- Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid – veenmine, meelitamine.
- Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps/täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, vöõras koht).
- Mõistab kaudseid ütlemissi – Ruumis on aken lahti. Otsene – Pane aken kinni.
- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ja olulised detailid.

Lugemine ja kirjutamine

- Nimetab ja kirjutab enamiku tähti.
- Loeb 1 – 2 silbilisi sõnu kokku.
- Häälib õigesti 1 – 2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.
- Märgib kirjutades õigesti 1 – 2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (lähen koli).

Lastekirjandus

- Jätkub teemakohaste kirjanduspaladega tutvumine.
- Täiustub jutustamisoskus.
- Tutvutakse jätkuvalt suulise rahvaloominguga.

APRILL**2 – 3 aastane laps****Hääldamine**

- Jälgitakse, et lapsed räägiks arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpetatakse kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastatakse laste sõnavara
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled,
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi,
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti märgatavaid omadusi,
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käandeid ja pöördeid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.
- Eristab küsivat ja paluvat intonatsiooni.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta.
- Õpetaja õhutusel esitab küsimusi ümbritseva kohta.
- Jutustab õpetaja abiga kogetust, pildil nähtust, loetust.
- Kasutab 3 -5 sõnalisi lauseid.

Lastekirjandus

- Loeb luuletusi ja sooritab sobivaid liigutusi
- Tajub rütmilisi kordusi palas.

3 – 4 aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab selgesti ja õigesti häälikuid ü, õ.
- Moodustab uutes sõnades häälikuühendid täpselt.

Sõnavara

- Saab aru üldmõistetest.

Grammatika

- Harjutab e-lõpuliste omadussõnade (kare, sile) omastavat käännet.
- Moodustab hellitussõnu liitega –ke – emake, karuke.

Suhtlemine

- Õpib esitama küsimusi.
- Jutustab isiklikest kogemustest.

Lastekirjandus

Märkab kordust muinasjuttudes.

4 – 5 aastane laps

Hääldamine

- Oskab otsustada, kas sõnas on nimetatud häälik (s, m, r, a, u).
- Leiab määratud häälikuga sõnu.
- Tutvub tähtedega T, D, Ü.

Sõnavara

- Oskab asjade vaatlemisel esile tuua olulisi tunnuseid ja neid täpselt nimetada.
- Laieneb ja täpsustub üldmõistete hulk – töölaud, kirjutuslaud on lauad ja kuuluvad mööbli hulka.

Grammatika

- Õpib jutustamisel kasutama koondlauset – Peenardel kasvavad punased, kollased ja punased lilled.
- Nimetab –us lõpulise sõnaga omadusi.

Suhtlemine

- Kirjeldab pilte, mänguasju, tegevusi kasutades omadus- ja määrsõnu, nimetades iseloomulikke tunnuseid.
- Jutustab oma kogemuste põhjal.
- Koostab loovjutukesti.

Lastekirjandus

- Ümberjutustamisel väljendab oma suhtumist.
- Koostab lühikesi jutukei pildi ja oma kogemuste põhjal.
- Märkab epiteete ja kordusi muinasjuttudesse.

5 – 6 aastane laps

Hääldamine

- Hääldab õigesti teemakohaseid võõrsõnu.
- Hääldab õigesti võõrapäraseid pärisnimesid.

Sõnavara

- Paneb tähele kõlalt ühesuguseid mitmetähenduslikke sõnu –tee, või, aas
- Märkab, et sõna tähendus võib muutuda, kui muutub
 - Üks häälik sõnas – vesi – mesi,
 - Välde sõnas – kalur – kallur,
 - Hääldamise „pehmus“ – palk – palk, kann – kann.
- Õpib ühe ja sama objekti kohta kasutama erinevaid sõnu - karu, mesikäpp, metsaott

Grammatika

- Moodustab liitlause tingimuslausena – Ma annan, kui sa katki ei tee.
- Moodustab uusi sõnu liidete –ja ja –ur abil – laulja, kahur, põdur.

Suhtlemine

- Koostab jutu asja, pildi, mänguasja või muu eseme kohta.
- Jutustab minevikus kogetust.
- Järjestab seeriapilte ja koostab siis loogilise jutukese.

Lugemine ja kirjutamine

- Kinnistub häälikulise analüüsi ja sellega seotud terminite kasutamise oskus.
- Mängib näpumänge.
- Mängib vurriga.
- Teeb rütmiharjutusi.

Lastekirjandus

- Ümberjutustamisel kasutab erinevat intonatsiooni.
- Koostab loovjutukei oma kogemuste põhjal.
- Koostab kirjeldavaid jutustusi.

6 – 7 aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab korrektselt kõiki emakeele häälikuid.
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades.

Sõnavara

- Liidab ja tuletab analoogia alusel keelenormi järgides sõnu.
- Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid käsitlevaid sõnu – vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast ...
- Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades.

Grammatika

- Kasutab enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu – poeb – pugema, siga – sead
- Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad
 - Põhjust - ..., sest
 - Tingimust – kui ..., siis ...
 - Eesmärgi - ..., et, ...

Suhtlemine

- Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid – veenmine, meelitamine.
- Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps/täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht).
- Mõistab kaudseid ütlemisi – Ruumis on aken lahti. Otsene – Pane aken kinni.
- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ja olulised detailid.
- Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info.
- Laiendab jutustamisel teksti täiskasvanu abiga.
- Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.

Lugemine ja kirjutamine

- Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut.
- Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade märkimiseks abivahendeid.
- Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri – koll – kool, linna – lina, tibu – tippu.

Lastekirjandus

- Jätkub teemakohaste kirjanduspaladega tutvumine.
- Täiustub jutustamisoskus.
- Tutvutakse jätkuvalt suulise rahvaloominguga.
- Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

MAI**2 – 3aastane laps****Hääldamine**

- Jälgitakse, et lapsed räägiksid arusaadavalt, kiirustamata.
- Harjutatakse helijäljenduslikke sõnu, kasutades kõiki häälikuid õigesti.
- Õpetatakse kõnehingamist (hingata kiiresti läbi suu sisse, pikalt ja voolavalt läbi suu välja).

Sõnavara

- Rikastada laste sõnavara
 - nimisõnadega – riietusesemed, nõud, mööbel, puud, lilled,
 - tegusõnadega, mis tähistavad tuttavaid tegevusi,
 - omadussõnadega, mis tähistavad esemete suurust, värvust, maitset, kergesti märgatavaid omadusi.
 - enam kasutatavate määrsõnadega – eile, täna, homme, lähedal, kaugel, madalal ...

Grammatika

- Kasutab nimisõnu ainsuses ja mitmuses.
- Nimi- ja tegusõnad ühilduvad.
- Kasutab õigeid käandeid ja pöördeid.
- Kasutab tegusõna olevikku ja lihtminevikku.
- Eristab küsivat ja paluvat intonatsiooni.

Suhtlemine

- Vastab küsimustele vahetult tajutava kohta.
- Jutustab õpetaja abiga kogetust, pildil nähtust, loetust.
- Kasutab 3 -5 sõnalisi lauseid.

Lastekirjandus

- Loeb luuletusi ja sooritab sobivaid liigutusi.
- Tajub rütmilisi kordusi palas.

3 – 4 aastane laps**Hääldamine**

- Hääldeb õigesti ja selgesti häälikut r.
- Tunneb ilma näitliku toeta ära häälitud sõna.

Sõnavara

- Kasutab üldmõisteid.

Grammatika

- Laiendab lauset küsimuste abil , lisades eelmistele lauseliikmetele viisimääruse kuni 8 sõnani: Peeter mängis õhtul toas rõõmsalt punase autoga.
- Ühitab sõnad arvus ja käändes – suured koerad – suurele koerale – suurtele koertele.

Suhtlemine

- Koostab mõnelauselise kirjelduse tuttava pildi, looma, mänguasja ... kohta.

Lastekirjandus

- Tajub rahvalaulu rütmi.
- Luuletust lugedes järgib loogilisi rõhkusid, värsi rütmi ja riimi.

4 - 5 aastane laps**Hääldamine**

- Oskab otsustada, kas sõnas on nimetatud häälik (s, m, r, a, u).
- Leiab määratud häälikuga sõnu.
- Leiab sõnu, kus häälik esineb määratud kohas.
- Hääldeb järele I ja II völdet.
- Tutvub tähtedega Ä, J, R

Sõnavara

- Oskab asjade vaatlemisel esile tuua olulisi tunnuseid ja neid täpselt nimetada.
- Laieneb ja täpsustub üldmõistete hulk – töölaud, kirjutuslaud on lauad ja kuuluvad mööbli hulka.

Grammatika

- Leiab jätkuvalt – us liitega omaduste ja tegevuste leidmist - osavus, töökus, võistlus.

Suhtlemine

- Vabandab vajadusel ja vastab vabandusele.
- Kuulab vahele segamata ja ootab oma järjekorda vestluses.

5- 6aastane laps**Hääldamine**

- Hääldeb õigesti teemakohaseid võõrsõnu.
- Hääldeb õigesti võõrapäraseid pärisnimesid.

Sõnavara

- Märkab, et sõna tähendus võib muutuda, kui muutub
 - Üks häälik sõnas – vesi – mesi,
 - Välde sõnas – kalur – kallur,
 - Hääldamise „pehmus“ – palk – palk, kann – kann,
 - Õpib ühe ja sama objekti kohta kasutama erinevaid sõnu – karu, mesikäpp, metsaott.

Grammatika

- Moodustab liitlase tingimuslausega – Ma annan, kui sa katki ei tee.
- Moodustab uusi sõnu liidete –ja ja –ur abil – laulja, kahur, põdur.

Suhtlemine

- Koostab jutu asja, pildi, mänguasja või muu eseme kohta.
- Jutustab minevikus kogetust.
- Järjestab seeriapilte ja koostab siis loogilise jutukese.

Lugemine ja kirjutamine

- Kinnistub häälikulise analüüsi ja sellega seotud terminite kasutamise oskus.
- Mängib näpumänge.
- Mängib vurriga.
- Teeb rütmiharjutusi.

Lastekirjandus

- Koostab loovjutukesi oma kogemuste põhjal.
- Koostab kirjeldavaid jutustusi.

6 - 7aastane laps**Hääldamine**

- Hääldab korrektselt kõiki emakeele häälikuid.
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades.

Sõnavara

- Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid käsitlevaid sõnu – vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast ...
- Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades.

Grammatika

- Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad
 - Põhjust – ..., sest ...,

- Tingimust – kui ..., siis ...,
- Eesmärgi - ..., et, ...

Suhtlemine

- Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info.
- Laiendab jutustamisel teksti täiskasvanu abiga.
- Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.

Lugemine ja kirjutamine

- Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri – koll – kool, linna – lina, tibu – tippu.
- Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

Lastekirjandus

- Jätkub teemakohaste kirjanduspaladega tutvumine.
- Täiustub jutustamisoskus.
- Tutvutakse jätkuvalt suulise rahvaloominguga.

JUUNI, JUULI, AUGUST

2- 3 aastane laps

- Huvi lasteraamatute vastu süveneb.
- Loeb lihtsamaid salme ja luuletusi.

3 – 4 aastane laps

- Kõigi oskuste kinnistamine.
- Sõnavara täieneb vastavalt uutele elamustele.

4 – 5 aastane laps

- Rakendab õige kõne harjumusi kõigis olukordades ja tegevustes.
- Vestleb saadud muljete põhjal.

5 – 6 aastane laps

- Jutustab iseseisvalt loogiliselt ja terviklike lausetega.

6 – 7 aastane laps

- Kasutab aktiivselt saadud teadmisi.
- Toimub individuaalne töö abivajajatega.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNAS „KEEL JA KÕNE“

2aastane laps (Sõimeaasta)

Hääldamine

- Hääldab õigesti mõnda üksikut sõna.
- Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid – a, e, i, o, u, p, m, t, l.

Sõnavara

- Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50).
- Kasutab nimi- ja tegusõnu, ase- ja määrsõnu.
- Mõistab sõnu (rohkem kui 50).
- Ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.

Grammatika

- Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1 – 2 sõnalisi lauseid
- Kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul – ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre
- Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2 – 3 vormis
- Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest:
 - Eitus – ei taha,
 - Kuuluvus – tädi lusikas,
 - Asukoht – emme siia,
 - Omadus – auto katki,
 - Subjekti – objekti suhe – issi anna pall.

Suhtlemine ja jutustamine

- Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.
- Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.
- Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid koos üksikute sõnadega.
- Vastab täiskasvanu küsimustele korraldustele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, hääletsuse või 1 – 2 sõnalise ütlusega.

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid

Täiendab täiskasvanu juttu osutamisega piltidele või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.

3 aastane laps (I aasta)**Hääldamine**

- Kasutab oma kõnes tuttavaid 1 – 2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.
- Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü).

Sõnavara

- Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte ja nähtusi.
- Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud.
- Kasutab kõnes värvust, suurust ja hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.
- Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi – lapsed, riided.
- Kasutab tagasõnu – all, peal, sees, ees, taga – ruumisuhete tähistamiseks.

Grammatika

- Mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3 – 5sõnalisi lihtlauseid.
- Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme.
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi – joonista, istu.
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme – sõidab, laulavad.

Suhtlemine ja jutustamine

- Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga.
- Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist – teatamine, küsimine, palve.
- Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1 – 2 lausungiga.
- Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega.
- Loeb peast või kordab järele 1 – 2realist luuletust.

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

- Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid – keerab lehte, osutab pildile ja kommenteerib pilte.
- Kuulab sisult ja keeleliselt jõukohaseid ettelõetud tekste.
- Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest – tass – kass, pall – sall, tuba – tupp – osutades pildile või objektile.

4 – 5 aastane laps (II aasta)**Hääldamine**

- Kasutab kõnes tuttavaid 2 – 3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.
- Hääldab sõnas õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).

Sõnavara

- Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui liiginimetusi (käpad, saba, rool).
- Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu..
- Kasutab kõnes mõningaid tuletisi (täpiline, laulja ...).

Grammatika

- Kasutab kõnes eritüüpi lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid.
- Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga).
- Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt. sõitis, laulsid)..

Suhtlemine

- Alustab ise aktiivselt suhtlust
- Suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegEVuses.
- KÜsib palju teda ümbritsevate asjade kohta.
- Kommenteerib kaaslaste ja enda tegevust 2 – 3 lausungiga.
- Räägib 2 – 3 lausungiga hiljutistest kogemustest.
- Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.

Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

- Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas.
- Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti.
- Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

5 aastane laps (III aasta)

Hääldamine

- Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid.
- Hääldab õigesti kõiki 3 – 4silbilisi tuttava tähendusega sõnu.
- Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1 – 2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades.
- Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu.

Sõnavara

- Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (lühike – pikk, must – puhas).
- Kasutab kõnes mõningaid loomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (arg, kaval, igav).
- Kasutab kõnes aega väljendavad nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö.
- Moodustab vajadusel sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste, tegevuste tähistamiseks (tikukudest maja – tikumaja, nuga õuna koorimiseks – õunanuga).

Grammatika

- Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.

- Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (söödud – söönud)
- Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid.
- Kasutab tingivat kõneviisi (mängiksin)
- Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele)
- Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).

Suhtlemine

- Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni – vahetab muljeid ja esitab tunnetusliku sisuga küsimusi.
- Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust.
- Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid.
- Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust
- Annab suunavate küsimuste põhjal edasi kuulnud teksti sisu, väljendab end üksikute sidumata lausungitega.
- Jutustab 3 – 5 lausungiga nähtust, tehtust, möödunud sündmustest.
- Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi.
- Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.
- Lugemine ja kirjutamine ja lastekirjandus.
- Tunneb kuulates iseseisvalt ära häälikuhäälikute reas ja sõnades (v. a. häälikuühendites).
- Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne.
- Kirjutab õigesti mõningaid sõnu trükitähtedega.

6aastane laps (IV aasta)

Häälamine

- Kordab järele ja hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.

Sõnavara

- Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme.
- Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu.
- Mõistab samatüveliste sõnade erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline).
- Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (veereb – veeretab, sõidab – sõidutab).
- Nimetab ühe õpitud kategooria raames vähemalt 2 sõna (lilled: tulp, roos).

Grammatika

- Kasutab õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).
- Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (lugeb, peaks olema loeb, seen kasvab all kuuse, peab olema seen kasvab kuuse all) ja osutab neile.
- Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi.
- Suhtlemine ja lastekirjandus.

Lugemine ja kirjutamine ja lastekirjandus

- Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1 – 2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu.
- Määrab hääliku asukoha (alguses, sõna sees, lõpus) häälikuühendita sõnas.
- Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (koli – kolli, koli – kolli (kelle?).
- Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (poe- ja tänavanimed, sildid).

7 aastane laps (IV aasta jooksul - individuaalne)**Hääldamine**

- Hääldab korrektselt kõiki emakeele häälikuid.
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades.

Sõnavara

- Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab uksele) tähendust oma sõnadega ja toob enda kogemustega seotud näiteid.
- Kasutab kõnes abstraktse (mittetajutava) sisuga sõnu – mõtlen, arvan, julge, lahke, hirmutav, nukker ...
- Liidab ja tuletab analoogia alusel keelenormi järgides sõnu.
- Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid käsitlevaid sõnu – vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast ...
- Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades.

Grammatika

- Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, ka harvaesinevaid kõrvalkäändeid – arstina (olev kääne).
- Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides – nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks – hommikust õhtuni.
- Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände lõpuvariante – palju linde, konni, autosid ...
- Kasutab enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu – poeb – pugema, siga – sead.
- Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad
 - Põhjust - ..., sest
 - Tingimust – kui ..., siis ...
 - Eesmärki - ..., et, ...

Suhtlemine

- Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiad – veenmine, meelitamine.
- Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps/täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, vööras koht).
- Mõistab kaudseid ütlemisi – Ruumis on aken lahti. Otsene – Pane aken kinni.
- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ja olulised detailid.
- Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info.
- Laiendab jutustamisel teksti täiskasvanu abiga.
- Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.

Lugemine ja kirjutamine ja lastekirjandus

- Nimetab ja kirjutab enamiku tähti.
- Loeb 1 – 2 silbilisi sõnu kokku.
- Häälilib õigesti 1 – 2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.
- Märgib kirjutades õigesti 1 – 2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (lähen koli).
- Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulumise järgi teistest pikemat häälikut.
- Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade märkimiseks abivahendeid.
- Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri – koll – kool, linna – lina, tibu – tippu.
- Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

MATEMAATIKA

Matemaatika valdkonna õpetuse eesmärgid on, et laps:

- Rühmitab esemeid 1 – 2 tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki.
- Järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal.
- Tunneb lihtsamaid ajamõisteid, kirjeldab ja järjestab oma päevategevus.
- Mõistab loendamistegevust ja seoseid arvude reas.
- Mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid.
- Suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil.
- Näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

SEPTEMBER**2 – 3 aastane laps**

- Rühmitab üht liiki esemeid suuruse, vormi või värvuse järgi.
- Õpib eristama esemeid vastavalt näidisele või sõnalisele korraldusele: suur, väike, samasugune, teistsugune.

3 – 4 aastane laps

- Eristab praktilises tegevuses kaheksat põhivärvust (punane, oranž, kollane, roheline, sinine, lilla, must, valge).

4 – 5 aastane laps

- Moodustab hulki sarnastest esemetest (autod, bussid, veoautod).
- Õpib märkama erinevaid suurusi esemete võrdlemise teel.
- Määrab kahe eseme järjestuse sõnade „on suurem kui“, „on väiksem kui“, „on pikem kui“, „on lühem kui“ abi.

5 – 6 aastane laps

- Kujuneb loendamisoskus 5 piires – esemete arvu kindlakstegemine loendamise abil, selle näitamine arvukaardiga, arvude 1 – 5 järjestus.
- Laps mõistab, et
 - esemete arv ei muutu, kui neid loendada erinevas järjekorras;
 - kui 1 ese lisatakse, saadakse järgnev arv, kui 1 ese eemaldatakse, saadakse eelnev arv.

6 – 7 aastane laps

- Loendab esemeid 6 - ni, mõistab arvude vahelisi seoseid.
- Kasutab ümbritseva keskkonna kirjeldamisel mõisteid „suurem“, „väiksem“.
- Eristab paremat ja vasakut poolt, liigub ruumis suunavate käskluste „paremale“ ja „vasakule“ järgi.
- Lahendab arvutusülesandeid 6 piires.
- Koostab tekstülesandeid kahe etteantud hulga järgi.
- Moodustab hulki üks-ühese vastavuse alusel, võrdleb ja võrdsustab neid.

OKTOOBER**2 – 3aastane laps:**

- Õpib rühmitama esemeid värvitooni alusel (punane, oranž, kollane, roheline, sinine, lilla, must, valge).
- Õpib rühmitama esemeid viie erineva vormi alusel (ring (pall), ruut, kolmnurk, ovaal, ristkülik (tellis)).
- Õpib rühmitama esemeid erineva suuruse alusel (suur, väike).
- Õpib eristama kaht erinevat liiki esemeid.

3 – 4aastane laps:

- Eristab praktilises tegevuses kuut (vormi ring, kolmnurk, ruut, ristkülik, kera, kuup).
- Kasutab ümbritseva kirjeldamisel sõnu „üks“ ja „palju“.

4 – 5aastane laps:

- Jätkub esemete - objektide järjestamine suurustunnuste alusel.
- Tutvub ringi, ruudu, kolmnurgaga, leides vastavate kujunditega sarnaseid esemeid.
- Märkab ühiste tunnustega esemeid ja määratleb tunnuse – „sama värvi“, „sama pikad“, „sama kujuga“.
- Eraldab sama tunnusega esemed ühte rühma ja sõnastab ühise tunnuse – „Kõik on ringid“ jne.
- Määrab eseme asukoha sõnade „all“, „üleval“, „keskel“ abil.

5 – 6aastane laps:

- Jätkub loendamisoskuse kujundamine 5 piires.
- Mõõdab eseme pikkust, laiust ja kõrgust kokkuleppelise mõõtühikuga (nöörijupe, pulk, pabeririba).
- Mõistab mõõtmise olemust – ühikmõõdu järjestikune paigutamine mõõdetavale esemele.
- Mõõdab pikkust sammu abil.
- Tutvub pikkusmõõduga „meeter“.
- Määrab eseme - objekti asukoha enda suhtes ja teiste esemete suhtes kasutades asenditunnuseid.
- Tutvub mõistetega „varem“, „hiljem“ ja „praegu“, seostab neid mõisteid sooritatavate tegevustega.

6 – 7aastane laps

- Saab aru mõistete „varem“, „hiljem“, „pärast“, „eile“, „täna“, „homme“ sisust, kasutab neid igapäevaelu kirjeldamiseks.
- Moodustab hulki üks – ühese vastavuse alusel, sõnastab hulga elementide ühistunnuse(d).

- Tunneb arvu ja numbrit 2, teab selle kohta arvude reas ja mõistab seoseid teiste arvudega.
- Tunneb ringi, ruutu ja kolmnurka, leiab neid ümbritsevatest esemetest.
- Oskab näidata kujundi nurki ja külgi.
- Teab mõisteid „pikem“, „lühem“, kasutab neid aktiivselt ümbritseva kirjeldamisel
- Koostab matemaatilisi jutukesti.
- Tunneb arvu ja numbrit 3, teab selle kohta arvude reas ja mõistab seoseid teiste arvudega.

NOVEMBER**2 – 3aastane laps**

- Õpib rühmitama sarnaseid esemeid, mis oluliselt erinevad
 - Suuruselt (suur – väike),
 - Vormilt (ring – ruut, kolmnurk – ovaal),
 - Värvuselt (punane – sinine, kollane – must, oranž – lilla).

3 – 4aastane laps

- Märkab ümbritsevate esemete kuut suurustunnust (suur, väike, pikk, lühike, kõrge, madal).
- Eristab esemeid suurustunnuste järgi (näidata etteöeldud suurustunnusega eset, seejärel määrata tunnuse järgi ese).
- Õpib siduma suurustunnuseid värvus- ja vormitunnustega ümbritsevate esemete kirjeldamisel.

4 – 5aastane laps

- Moodustab paare üks - ühesesse vastavusse viimise teel.
- Arv 3 - loendab esemeid kolmeni, moodustab kolmest esemest koosnevaid hulki.
- Arv 4 - loendab esemeid neljani, moodustab neljast esemest koosnevaid hulki.

5 – 6aastane laps

- Jätkub loendamisoskuse kujundamine 5 piires.
- Rühmitab kujundeid värvus- ja suurustunnuste järgi.
- Laob kujunditest mustreid.
- Moodustab nelinurga ühe- ja eripikkustest kõrtest.
- Eristab ruutu ja nelinurka.
- Jaotab kujundi osadeks ja moodustab osadest kujundi (mosaiik- ja puzzlemängud).
- Järjestab esemeid suurustunnuste alusel moodustades rea.
- Määrab reas „kõige suurema“, „kõige väiksema“, „kõige pikema“ ja „kõige lühema“.

6 – 7aastane laps

- Saab aru mõistete „suurem“, „väiksem“, „võrdne“ sisust, kasutab märke $>$, $<$, $=$ hulkade ja arvude võrdlemiseks.
- Moodustab erinevaid hulki, leiab ja sõnastab hulga ühise(d) omaduse(d).
- Teab arvu ja numbrit 4, selle kohta arvude reas ja seost teiste arvudega.
- Koostab matemaatilisi jutukesti.
- Saab aru mõistete „kõrgem ja madalam“ sisust, kasutab neid ümbritsevate esemete võrdlemisel ja kirjeldamisel.

- Tunneb arvu ja numbrit 5, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.

JAANUAR**2 – 3aastane laps**

- Jätkub erinevate esemete rühmitamine värvi, vormi või suuruse järgi.
- Õpib asetama värvilisi esemeid (8 põhivärvust) vastava värvusega alusele, toppimisalusele.
- Õpib paigutama geomeetrilisi kujundeid erinevatesse avadesse (ring, ruut, kolmnurk, ovaal, ristkülik – tellis).

3 – 4aastane laps

- Eristab nägemise ja kompimise abil ringi teistest kujunditest.
- Leiab ümbritsevast ringikujulisi esemeid.
- Laob pilte erinevatest ringidest.
- Õpib määrama enda asukohta ruumis ümbritsevate esemete suhtes sõnadega „siin“, „seal“, „minu ees“, „minu taga“, „ülal“ ja „all“.

4 – 5aastane laps

- Arv 5 – loendab esemeid viieni, moodustab viiest esemest koosnevaid hulki, sõnastab loendamise tulemuse ja oskab vastata küsimusele „mitu loendasid?“.
- Määrab esemete asukohti ruumis kasutades mõisteid „paremal“ „vasakul“, „üleval“, „all“, liigub vastavas suunas.
- Saab aru mõistest „paar“, moodustab paare.
- Saab aru mõistetest „kiiresti“ ja „aeglaselt“.

5 – 6aastane laps

- Kujuneb loendamisoskus 8 piires - esemete arvu kindlakstegemine loendamise abil. selle näitamine arvukaardiga, arvude 1 – 8 järjestus.
- Õpib, et loendamisel ei tohi ühtki eset vahele jätta ja kaks korda loendada.
- Teab mõisteid „eelnev(ad) arv(ud)“, „järgnev(ad) arv(ud)“.
- Võrdleb hulki esemete arvu järgi – rohkem ja vähem esemeid, võrdselt esemeid.
- Koostab kahe etteantud hulga järgi matemaatilisi jutukesi.
- Määrab eseme asukoha ruumis.
- Jaotab ruumi kaheks tsooniks sõnade „ees“, „taga“, „paremal“, „vasakul“, „ülal“, „all“, „äärel“ ja „keskel“ abil.

6 – 7aastane laps

- Eristab paremat ja vasakut poolt.
- Moodustab ja leiab ümbritsevast erinevaid hulki.
- Teab mõisteid „suurem“, „väiksem“, kasutab neid ümbritseva kirjeldamiseks ja objektide võrdlemiseks.
- Tunneb arvu ja numbrit 6, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.

- Koostab matemaatilisi jutukesti.
- Oskab nimetada puuduva arvu arvude reas, kirjutada seda tähistava numברי õigele kohale.

VEEBRUAR**2 – 3aastane laps**

- Õpib rühmitama omaduste poolest oluliselt erinevaid esemeid, hiljem omadustelt lähedasi.
- Õpib valima esemeid kahe omaduse põhjal.

3 – 4aastane laps

- Võrdleb kahte kõrvuti asetatud ühetüübilist eset nende ühiste ja erinevate tunnuste esiletoomise kaudu kasutades sõnu „pikem“, „lühem“, „ühepikkused“, „suurem“, „väiksem“, „ühesuurused“, „kõrgem“, „madalam“, „ühekõrgused“.
- Kasutab sõnu „päev“ ja „öö“ enda tegevuste ja elurütmi kirjeldamiseks.

4 – 5aastane laps

- Moodustab samaväärseid hulki paaride moodustamise teel.
- Võrdleb hulki sõnadega „samapalju“, „ühepalju“ ja „võrdselt“ abil.
- Võrdsustab hulki ühe eseme lisamise või eemaldamise teel.
- Otsib ruumis esemeid juhindudes liikumist suunavatest käsklustest.
- Kirjeldab esemete asukota teiste esemete suhtes.
- Laob värvilisi pulki ja teisi esemeid - objekte kasvavas ja kahanevas järjekorras, kasutab nende võrdlemiseks sõnu „kõige pikem“ ja „kõige lühem“.

5 – 6aastane laps

- Mõõdab anuma mahtu vabalt valitud mõõduga.
- Mõistab mõõtmise, loendamise ja arvu vahelist seost.
- Võrdleb anumate mahtusid – „suurema mahuga“, „väiksema mahuga“, „mahub rohkem“, „mahub vähem“ ja „võrdse mahuga“.
- Tutvub mahumõõduga „liiter“.
- Mõõdab esemete pikkust värviliste pulkade abil.
- Laob kõrtest kolmnurkseid ja nelinurkseid esemeid.
- Mõistab kujundi nimetuse seost nurkade arvuga.
- Märkab ümbritsevates esemetes geomeetrilisi kujundeid.

6 – 7aastane laps

- Võrdleb ja võrdsustab hulki.
- Tunneb arvu ja numbrit 7, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.
- Teab mõisteid „üleval“ ja „all“, kasutab neid ümbritseva kirjeldamisel ja esemete – objektide asukoha määramisel.
- Tunneb arvu ja numbrit 8, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.
- Teab ja kasutab mõisteid „paksem“, „õhem“.

MÄRTS**2 – 3 aastane laps**

- Kinnistub oskus rühmitada esemeid värvi, suuruse või vormi põhjal, tehes valiku kolmest kuni neljast omadusest.
- Õpib arvestama eseme suurust, värvust ja vormiomadusi kujutavates ja konstrueerimistegevustes.

3 – 4aastane laps

- Kasutab ümbruse kirjeldamisel sõnu „üks“ ja „kaks“.
- Määrab eseme suuruse, pikkuse ja laiuse võrreldes seda teiste esemetega silma järgi ja neid üksteise kõrvale või peale asetamise teel.

4 – 5aastane laps

- Jätkub loendamisoskuse kujundamine 5 – ni.
- Moodustab paare sarnasuse alusel, leiab ühesugused esemed, pildid (memoriin).
- Saab aru sõnadest „eile“, „täna“, „homme“ seostades neid argitegevustega.
- Järjestab värvilisi pulki ja muid esemeid - objekte pikkuse järgi, määrab objekti asukoha reas järgarvsõnade „esimene“, „teine“, „kolmas“ ja sõnade „viimane“ ja „eelviimane“ abil.

5 – 6aastane laps

- Kujuneb loendamisoskus 10 piires – arvude 1 – 10 järjestus, seosed arvude vahel (vahetult eelnev ja vahetult järgnev arv, eelnevad ja järgnevad arvud, antud arvude vahel olevad arvud) Esemete arvu näitamine arvukaardiga.
- Tutvub järgarvudega vastates küsimusele „mitmes?“.
- Mõistab loendamise põhiomadust – loendamise tulemus ei sõltu esemete loendamise järjekorrast.
- Koostab matemaatilisi jutukehi kahe erineva hulga järgi.

6 – 7aastane laps

- Teab mõisteid „ees“, „taga“, „sees“, „väljas“, kasutab neid ümbritseva kirjeldamisel ja esemete – objektide asukoha määramisel.
- Tunneb arvu ja numbrit 9, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.
- Teab pikkusmõõtu „meeter“, tutvub pikkusmõõduga „kilomeeter“.
- Mõõdab pikkusi ja vahemaid kokkuleppelise mõõduga – samm, vaks jne.
- Tunneb arvu ja numbrit 10, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.
- Koostab matemaatilisi jutukehi.
- Järjestab arve 1 -10.

APRILL

2 – 3aastane laps

- Kinnistub oskus rühmitada esemeid värvi, suuruse või vormi põhjal, tehes valiku kolmest kuni neljast omadusest.
- Õpib arvestama eseme suurust, värvust ja vormiomadusi kujutavates ja konstrueerimistegevustes.

3 – 4aastane laps

- Eristab nägemise ja kompimise abil kolmnurka teistest kujunditest.
- Laob kolmnurkadest pilte ja mustreid.
- Selgitatakse mõisteid „hommik“ ja „õhtu“.
- Kirjeldatakse päevakava mõistete „hommik“, „päev“, „õhtu“ ja „öö“ abil.

4- 5aastane laps

- Tunneb ära kera.
- Rühmitab värvilisi pulki ja muid esemeid - objekte värvuse ja pikkuse järgi.
- Teeb loendamise teel kindlaks hulka kuuluvate esemete arvu.

5 – 6aastane laps

- Jätkub loendamisoskuse kujundamine 10 piires.
- Kaalub puisteaineid.
- Võrdsustab raskusi aine lisamise või äravõtmise teel.
- Kasutab sõnu „on raskem kui“, „on kergem kui“, „üheraskused“.
- Tutvub raskusmõõduga „kilogramm“.
- Orienteerub ruumis suunavate käskluste järgi.
- Mängib orienteerumismänge.

6 – 7aastane laps

- Tunneb arvu ja numbrit 11, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.
- Ühendab hulki.
- Tunneb arvu ja numbrit 12, teab selle kohta arvude reas ja mõistab selle seoseid teiste arvudega.
- Poolitab ja moodustab pooltest terviku.
- Tutvub kellaga, teab mõisteid „pooltund“ ja „täistund“.
- Tutvub mõistetega „kilogramm“, „gramm“.
- Kaalub ja võrdleb.

- Kasutab vedeliku mõõtmiseks mõõtühikut „liiter“.
- Koostab matemaatilisi jutukesti.
- Loendab esemeid ja objekte.

MAI**2 – 3aastane laps**

- Kinnistub oskus rühmitada esemeid värvi, suuruse või vormi põhjal, tehes valiku kolmest kuni neljast omadusest.
- Õpib arvestama eseme suurust, värvust ja vormiomadusi kujutavates ja konstrueerimistegevustes.

3 – 4aastane laps

- Süveneb oskus võrrelda esemeid sõnadega „suurem“, „väiksem“, „pikem“, „lühem“, „ühesuurused“, „ühepikkused“.
- Võrdleb laste pikkust paariviisi.

4 – 5aastane laps

- Saab aru mõistetest „serv“ ja „keskpaik“.
- Leiab ümbritsevast ja rühmitab värvuse järgi geomeetrilisi kujundeid.
- Saab näite varal aru, et hulga suurus ei sõltu hulga elementide suurusest, asupaigast, kujust, värvusest.

5 – 6 aastane laps

- Jätkub loendamisoskuse kujundamine 10 piires.
- Vaatleb ja kirjeldab valmishitatud konstruktsioone.
- Mängib orienteerumismänge.

6 – 7aastane laps

- Jagab terviku veeranditeks.
- Teab, et kolmveerand on kolm veerandit.
- Teab, et kolmveerandi saamiseks, peab tervikust eemaldama ühe veerandi.
- Tunneb kuupi ja kera; leiab neid ümbritsevast.
- Tutvub nelitahukaga.

JUUNI, JUULI, AUGUST

2 – 3aastane laps

- Mängib erinevaid mosaiikmänge.
- Paneb kokku lihtsaid puzzlesid ja pilte.
- Vabal joonistamisel kasutab erineva suuruse ja kujuga pabereid.

3 – 4aastane laps

- Kasutab omandatud teadmisi aktiivselt igapäevaelus ja mängus.

4 – 5aastane laps

- Kasutab omandatud aktiivselt igapäevaelus ja mängus.

5 – 6aastane laps

- Kasutab omandatud aktiivselt igapäevaelus ja mängus.

6 – 7aastane laps

- Kasutab omandatud aktiivselt igapäevaelus ja mängus.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNAS "MATEMAATIKA"

2 – 3aastane laps (Sõimeaasta):

Hulgad. Loendamine. Arvud ja arvutamine

- Rühmitab esemeid ühe tunnuse (värvus, kuju, suurus) järgi hulgaks.
- Leiab erinevate hulgast palju ja üks.
- Loendab asju 3 piires ja vastab küsimusele „Mitu on?“.

Suurused ja mõõtmine

Näeb ja leiab esemetes erinevusi.

Geomeetrilised kujundid

- Leiab samasuguse kujundi peale, kõrvuti- või sisseasetamise teel.
- Kompimise ja veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sealhulgas ringi ja ruutu.

Orienteerumine ajas

- Vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ja matkib tegevusi mängus.

Orienteerumine ruumis

- Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal – all , kõrval, ees – taga.

3 – 4aastased laps (I aasta):

Hulgad. Loendamine. Arvud ja arvutamine

- Otsustab, kas nimetatud ese kuulub või ei kuulu hulka.
- Paare moodustades saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju ehk võrdselt.
- Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida viieni.

Suurused ja mõõtmine

- Võrdleb – järjestab kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi.
- Kasutab neid mõisteid.

Geomeetrilised kujundid

- Eristab kolmnurka ja nelinurka ja leiab sarnaseid esemeid.

Orienteerumine ajas

- Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestlustel jne).

Orienteerumine ruumis

- Määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes (ülal – all, ees – taga).

4 – 5aastane laps (II aasta)

Hulgad. Loendamine. Arvud ja arvutamine

- Rühmitab esemeid ja olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).
- Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ja otsustab, mida „on rohkem kui“, „vähem kui“.
- Tutvub arvudega 10ni.

Suurused ja mõõtmine

- Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem – madalam).
- Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

Geomeetrilised kujundid

- Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi.
- Leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast.

Orienteerumine ajas

- Teab ööpäeva osi hommik – päev – õhtu – öö.
- Kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile – täna – homme.

Orienteerumine ruumis

- Määrab enda asukoha teiste laste ja asjade suhtes.
- Määrab vasakut ja paremat poolt.

5 – 6aastasene laps (III aasta)

Hulgad. Loendamine. Arvud ja arvutamine

- Loendab 12 – piires, teab arvude rida 12ni.
- Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.
- Tunneb numbrimärke.
- Võrdleb arve („on suurem kui“, „on väiksem kui“).
- Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab.
- Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.

Suurused ja mõõtmine

- Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi.
- Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema – väiksema – sama suure.
- Kontrollib objekte kõrvutades.
- Hindab kaugust silma järgi.
- Mõõdab pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtvahendiga.
- Järjestab raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid

- Koostab mustreid ja laob pilte kujunditest.
- Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse jm järgi.

Orienteerumine ajas

- Kirjeldab sündmusi erinevatel nädalapäevadel.
- Teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.
- Eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.

Orienteerumine ruumis

- Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes (all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal).
- Orienteerub ruumis ja ka õues juhendite järgi.

6 - 7aastasene laps (IV aasta)

Hulgad. Loendamine. Arvud ja arvutamine

- Mõtestab arvude rida 12ni.
- Liidab ja lahutab 10 piires.
- Teab ja kasutab sümboleid +, -, =.
- Koostab matemaatilisi jutukehi kahe etteantud hulga järgi.

Suurused ja mõõtmine

- Teab igapäevaelus kasutatavaid
 - pikkusmõõte cm, m, km;
 - massimõõtu kg;
 - mahumõõtu liiter;
 - rahaühikuid kroon ja sent;
- Kasutab neid mängudes.
- Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõduvahendiga.

Geomeetrilised kujundid

- Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).

Orienteerumine ajas

- Teab kuude nimetusi
- Teab enda sünnikuud ja –päeva

Orienteerumine ruumis

- Orienteerub tasapinnal (paberil)

KUNST

Kunsti valdkonna õpetuse eesmärgid on, et laps:

- Tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
- Kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma.
- Vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid.
- Kasutab õpitud voolimis- joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid.
- Kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt.
- Vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

SEPTEMBER**VOOLIMINE****2 – 3aastane laps:**

- Õpib tundma erinevaid voolimismasse ja nende omadusi;
- Voolib aluse kohal või alusel.

3 – 4aastane laps:

- Voolib kera- ja silindrikujulisi vorme

4 – 5 aastased laps:

- Vajutab saviketast sõrmedega õhemaks

5 – 6 aastased laps:

- Voolib erineva kuju ja suurusega puu- ja juurvilju.
- Voolib seeni natuurist ja kujutluste järgi.

6 – 7aastane laps:

- Õpi nägema ja hindama vormide mitmekesisust ja ilu.
- Voolib natuuri järgi seeni ja aedvilju, andes edasi nende liigilisi ja individuaalseid tunnuseid.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE**2 – 3aastane laps:**

- Õpib õiget pintsli- ja pliiatsihoidu.
- Õpib kasutama kogu paberipinda.

3 – 4aastane laps:

- Õpib õiget pintsli- ja pliiatsihoidu.
- kujutab esemeid ja nähtusi pintslijälgedega ja joonte abil.

4 – 5aastane laps:

- Tõmbab pintsliga sirgeid ja kaarjaid jooni mitmes suunas ja vajalikus pikkuses.

5 – 6aastane laps:

- Maalib loodusobjekte natuurist ja kujutluste abil.

6 – 7aastane laps:

- Täiustub pintsli ja pliiatsi kasutamise oskus.
- Suureneb randme ja sõrmede liikuvus.

- Värvib pindu ühtlaselt muutes pintsli või pliiatsi suunda olenevalt kujutise vormist.

KLEEPETÖÖ

2 – 3aastane laps:

- Kasutab liimipulka.
- Liimib liimimisalusel.

3 – 4aastane laps:

- Laob ja kleebib ribale ümaraid ja kandilisi valmis kujutisi.
- Laob ja liimib kujundeid vabalt, oma soovi kohaselt.
- Õpib kääride käsitlemist.

4 – 5aastane laps:

- Liimib esemeid, mis koosnevad mitmest osast.

5 – 6aastane laps:

- Lõikab kokkuvolditud paberist nurkade ümardamise teel kujundeid välja.

6 – 7aastane laps:

- Suureneb kujutatavate esemete sarnasus nende reaalse välimusega.
- Täiustub rebimistehnika.

MEISTERDAMINE

3 – 4aastane laps:

- Õpib tundma erinevaid materjale ja vahendeid, sealhulgas looduslikku materjali.

4 – 5aastane laps:

- Tutvub erinevate materjalide ja töövahenditega.
- Tutvub erinevatest materjalidest valmistöödega.

5 – 6aastane laps:

- Ühendab loodusliku materjali figuurideks plastiliini ja/või tikkude ja okste abil.

6 – 7aastane laps:

- Õpib tähelepanelikumalt vaadelda esemeid, märkama nende iseloomulikke jooni, olulisi detaile.

OKTOOBER

VOOLMINE

2 - 3aastane laps:

- Tükeldab voolimismassi.

3 - 4aastane laps:

- Matkib õpetaja liigutusi ja tegevust.
- Ümardab ja teravdab voolitud silindrikujulise tükikese otsi.

4 - 5aastane laps:

- Pigistab nimetissõrme ja pöidlaga osa voolingu pinnast

5 - 6aastane laps:

- Voolib õõnesvorme.
- Voolib plastilisel meetodil inim-, linnu- ja loomafiguure.

6 - 7aastane laps:

- Voolib ja kaunistab üksikute detailidega erikujulisi pagari- ja kondiitritooteid.
- Voolib keerulisema kujuga nõusid.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE

2 - 3aastane laps:

- Tõmbab pintsli ja pliatsiga horisontaalseid ja vertikaalseid jooni.
- Joonistab ja maalib ringe ja spiraale.
- Loputab ja kuivatab pintsli enne uue värvi võtmist.
- Peseb pintsli ja veetopsi.

3 - 4aastane laps:

- Vaatleb pilte, näidistõid ja raamatuillustratsioone.
- Tõmbab pintsliga erisuunalisi ja erijämedusi katkematuid jooni.
- Tõmbab pliatsiga erisuunalisi jooni.

4 - 5aastane laps:

- Kujutab piklikke, kandilisi ja ümarvorme.

5 - 6aastane laps:

- Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitõid.
- Kujutab igapäevaelu sündmusi.
- Kujutab inimesi ja loomi erinevates tegevustes.

- Annab edasi kujutavate objektide eripära värvis, vormis ja õigetes proportsioonides (suur-väike, madal-kõrge, pikem-lühem, kitsas-lai).

6-7aastane laps:

- Märkab ja vaatleb kunstiteoseid ja huvitavaid objekte, kirjeldab nende detaile, värve ning meeleolu.
- Reguleerib käesurvet pliiatsile saavutamaks värvitooni vajalikku intensiivsust.
- Kasutab vajalikke ja sobivaid värve, tunneb mitmesuguseid toone.
- Kujutab mitmesuguseid esemeid, olendeid ja grappe, annab täpsemalt edasi nende vormi,
- proportsioone, värvust, kujutab nende iseloomulikke tunnuseid.

KLEEPETÖÖ

2 - 3aastane laps:

- Õpib kääre õigesti käes hoidma.
- Teeb paberisse kääridega sisselõikeid.

3 -4aastane laps:

- Kleebib kujutisi vahelduva värvirütmiga.
- Säilitab väikest vahemaad kujundite vahel.

4 -5aastane laps:

- Rebib paberist väikesi tükke.

5 -6aastane laps:

- Koostab mitmeosalisi kompositsioone.

6-7aastane laps:

- Pöörab esemete vaatlemisel tähelepanu värvusele ja kujule.
- Valib sobiva värvusega paberid.
- Voldib paberi nii kokku, et saaks välja lõigata mitu ühesugust detaili.

MEISTERDAMINE

3 -4aastane laps:

- Kasutatakse paberit ja looduslike materjale lihtsamate esemete valmistamiseks.
- Ühendab loodusliku materjali plastiliiniga.

4 - 5aastane laps:

- Õpib paberist korralikult ja täpselt voltima.

5 - 6aastane laps:

- Õpib naaskli kasutamist.
- Õpib punumist.

6 - 7aastane laps:

- Õpib kokku kleepima mitut karpi.
- Teeb karpidesse sisselõikeid.
- Seab kokku lihtsamaid mänguasjade lõikeid.
- Kogub looduslikku materjali mänguasjade valmistamiseks.

NOVEMBER**VOOLMINE****2 – 3aastane laps:**

- Veeretab voolimismassi ringikujuliselt peopesade vahel.
- Tunneb ära tuttavate esemete kujutised.

3 -4aastane laps:

- Voolib lihtsama kujuga puu- ja köögivilju, andes edasi nende iseloomulikke jooni.

4 -5aastane laps:

- Voolib munakujulisi vorme.

5 -6aastane laps:

- Jutustab küsimuste toel tööst (mida on kujutatud, mis materjale on kasutatud).
- Kujundab voolimispulga abil voolingu panda.

6-7aastane laps:

- Voolib nõude komplekte.
- Voolib erineva kujuga vaase ja teisi dekoratiivesemeid.
- Kujundab voolimispulga abil voolingu panda.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE**2 – 3aastane laps:**

- Tõmbab pideva katkestamata liigutusega jooni ja peatub vajalikus punktis.
- Sooritab töövahendiga (pintsel, pliiats, rasvakriit) rütmilisi, korduvaid liigutusi.
- Tunneb ja kasutab erinevaid värve.

3 -4aastane laps:

- Näeb oma tööd kui kunstiteost, näitab seda teistele ja seletab lahti.
- Joonistab ja maalib siluetteid, kontuurseid ümarvorme.
- Katab paberipinna ümarate templikujunditega.

4 -5aastane laps:

- Annab edasi vormide erinevaid suurusi ja asetust.
- Kujutab ühesuguseid osi ja erineva kujuga osi.

5 -6aastane laps:

- Õpib esitama kunsti puudutavaid küsimusi esitama ja arvamust avaldama.
- Kasutab koloriiti ja kompositsiooni kui väljendusvahendit pildi sisu edastamiseks.

- Tunneb värvustoone ja nende pastelseid varjundeid, kasutab neid.
- Koostab mustreid laiadest ja kitsastest horisontaal- ja vertikaaljoontest ning punktidest.
- Tajub värvi- ja vormirütmi ning nende omavahelist kooskõla.

6-7aastane laps:

- Fantaseerib ja jutustab oma töö juurde lugusid (mis juhtus enne, mis juhtus pärast).
- Kujutab esemeid natuurist, mälu järgi ja kirjelduse põhjal.
- Kujutab elusolendeid liikumises ja erinevates asendites.
- Täiendab iseseisvalt põhieset vastavate esemetega ja iseloomuliku taustaga.

KLEEPETÖÖ

2 – 3aastane laps:

- Katab liimiga paberi õige poole.

3 -4aastane laps:

- Koostab taimemotiividest ja geomeetrilistest kujunditest ornamendi ribal, ringil või ruudul.
- Koostab pilte.

4 -5aastane laps:

- Rebib paberist ribasid ja ümmargusi vorme

5 -6aastane laps:

- Koostab looduslikust materjalist dekoratiivseid figuurseid kompositsioone.

6-7aastane laps:

- Kasutab paberit kokkuhoidlikult.
- Määrab kindlaks väljalõigatavate osade suuruse ja kuju.

MEISTERDAMINE

3 -4aastane laps:

- Saab ruudu ristküliku poolitamise teel.
- Kleebib täiendavaid detaile.

4 -5aastane laps:

- Huvitub mänguasjade valmistamisest.
- Kleebib kokku paberist mänguasjade lõikeid.

5 -6aastane laps:

- Valmistab voltimistehnikas ehitisi ja liiklusvahendeid lisades põhifiguurile detaile.
- Harjutab käärade käsitlemist.

6-7aastane laps:

- Valib vajaliku materjali mänguasja valmistamiseks.
- Voldib paberilehe pooleks, kolmeks ja neljaks.
- Leiab ruudu keskkoha.

JAANUAR

VOOLMINE

2 - 3aastane laps:

- Surub ja vajutab voolimismassi sõrmega.

3 -4aastane laps:

- Vajutab ketta sõrmede vahel õhemaks.
- Keerab õhukeseks vajutatud ketta servad ülespoole.

4 -5aastane laps:

- Kujutab sarnase kujuga esemete erinevusi (näiteks kurk ja porgand, ploom ja kirss jne.).

5 -6aastane laps:

- Valmistab süžeelisi kompositsioone.

6-7aastane laps:

- Voolib tervest tükist linde ja loomi, kujutab suhteliselt täpselt nende välimust ja proportsioone.
- Voolib elusolendeid liikumises ja erinevates asendites.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE

2 - 3aastane laps:

- Tunneb rõõmu erinevate erksate värvitoonide kooskõlast.
- Teeb pintsliga täppe ja katab nendega kogu paberipinna.

3 -4aastane laps:

- Tõmbab ristuvaid horisontaal- ja vertikaaljooni.
- Joonistab ja maalib kandilisi kinnisvorme.
- Ühendab kandilisi ja ümarvorme erisuunaliste joontega.

4 -5aastane laps:

- Paigutab esemed horisontaaljoonele ritta.

5 -6aastane laps:

- Külatab kunstinäitusi.
- Võrdleb heledaid ja tumedamaid värvitoone.
- Kujutab loodusnähtusi, igapäevaelu sündmusi ja kirjanduspalade süžeed.
- Kujutab inimest eest-, tagant- ja külgsuunas ning erinevates tegevustes.

6-7aastane laps:

- Kujutab lilli ja puid
- Kujutab erinevaid loomi mitmesugustes asendites.

KLEEPETÖÖ

2 – 3aastane laps:

- Laob ja liimib kujundeid vabalt, oma soovi kohaselt.

3 -4aastane laps:

- Laob ja kleebib valmiskujundeid (ringid, ruudud, taimemotiivid).
- Eristab ruutu ja ristkülikut, lõikab need välja.
- Kasutab töödes lihtsamaid mustrikombinatsioone.

4 -5aastane laps:

- Lõikab paberit mööda sirgjoont ja ümardades.

5 -6aastane laps:

- Lõikab kokkuvolditud paberist sümmeetrilisi vorme lõikamist ja kasutab neid kleepimiseks.
- Kleebib looduslikust materjalist figuure ja dekoratiivseid mustreid.

6-7aastane laps:

- On nii lõikamisel, rebimisel kui ka liimimisel taiplik ja iseseisev, kasutades kõige otstarbekamaid töövõtteid.
- Valmistab lumehelbeid voltimise ja lõikamise teel.

MEISTERDAMINE

3 -4aastane laps:

- Valmistab paberist ja looduslikust materjalist lihtsaid esemeid.
- Voldib, kasutades jõukohaseid töövõtteid.

4 -5aastane laps:

- Harjutab käärade kasutamise võtteid.

5 -6aastane laps:

- Valmistab looduslikust materjalist (kõrkjad, õled jms.) või lõngajääkidest figure.

6-7aastane laps:

- Valmistab iseseisvalt erinevast materjalist mänguasju.
- Õmbleb nõõbi riide külge.

VEEBRUAR

VOOLMINE

2 - 3aastane laps:

- Teeb voolingusse sõrme abil süvendi.

3 -4aastane laps:

- Vajutab pöidlaga keraesse ja silindrisse süvendi.
- Pigistab nimetissõrme ja pöialt kasutades välja osa kujundi pinnast.

4 -5aastane laps:

- Voolib suurema õõnsusega nõusid ja teisi esemeid

5 -6aastane laps:

- Lisab vajutamise teel põhikujundile detaile.
- Silub pinna.
- Jaotab voolimismassi voolimispulga abil 2 - 4 osaks.

6-7aastane laps:

- Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.
- Voolib kaugete maade loomi ja linde.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE

2 - 3aastane laps:

- Kujutab kindla vormiga esemeid.
- Võtab pintslile paraja koguse värvi.

3 -4aastane laps:

- Valib iseseisvalt teema.
- Kujutab esemeid õpitud vormide ja joonte abil.
- Kujutab eseme põhiosa ja mõningaid detaile tervikuna.

4 -5aastane laps:

- Paigutab esemeid laiali üle kogu paberipinna.
- Värvib väiksemaid esemeid ja osi kergelt, ületamata kontuure ja jätmata katmata kohti.

5 -6aastane laps:

- Vaatleb loodust pargis, metsas, mererannas jm.
- Kujutab erinevaid loomi ja linde.

- Koostab mustrit erineva värvi ja vormiga paberil.
- Moodustab sirg- ja lainelistest joontest, kaartest, ringidest ja täppidest koosnevaid motive.
- Paigutab motiivid rütmiliselt aluspinnale.

6-7aastane laps:

- Kujutab lapsi ja täiskasvanuid.
- Annab edasi riietuse iseärasusi.

KLEEPETÖÖ

2 - 3aastane laps:

- Kleebib paberile lihtsatest kujunditest koosnevaid esemeid (kuni 2 detaili).

3 -4aastane laps:

- Paigutab kleepides kujundeid erinevalt (tihedalt üksteise kõrval, väike vahe kujundite vahel, vaba asetus aluspinnal).
- Laob ja liimib mitmest (2-3) osast koosnevaid kujundeid.
- Kasutab aluspinda otstarbekalt.

4 -5aastane laps:

- Kasutab geomeetrilisi kujundeid üle kogu paberipinna.

5 -6aastane laps:

- Rebib paberist väikesi tükke, ribasid ja suuremaid ümarvorme.
- Koostab lihtsamaid kompositsioone.

6-7aastane laps:

- Lõikab välja mitmesuguseid sümmeetrilisi mustreid kasutades ka voltimistehnikat kujundite saamiseks (ruut volditakse diagonaalselt pooleks, saadud kolmnurk veel pooleks, tehakse sisselõikeid kolmnurga mõlematele servadele).
- Liimib koostatud mustri aluspaberile.

MEISTERDAMINE

3 -4aastane laps:

- Ümardab rebimise teel nurki.
- Harjutab käärde käsitlemist.

4 -5aastane laps:

- Valmistab karpidest ja looduslikust materjalist mänguasju.

5 -6aastane laps:

- Valmistab esemeid, kasutades voltimistehnikat.

6-7aastane laps:

- Loob iseseisvalt konstruktsioone.
- Kombineerib erinevaid materjale omavahel.
- Valmistab lõngast ja riideribadest punutisi.

MÄRTS**VOOLMINE****2 – 3aastane laps:**

- Ühendab üksikuid detaile omavahel

3 -4aastane laps:

- Voolib lihtsamaid nõusid ja teisi õõnesvorme.
- Suhtub heasoovlikult kaaslaste töösse.
- Lisab vajutamise ja silumise teel põhivormile osi.

4 -5aastane laps:

- Kujutab algeliselt linde ja ja loomi liites erinevaid osi.
- Asetab figuuri kindlalt seisma.

5 -6aastane laps:

- Voolib alusele paigutatud temaatilisi kompositsioone.
- Vaatleb ehisplaate ja kujundab neid ka ise.

6-7aastane laps:

- Annab inimest voolides suhteliselt täpselt Edasi kehaosade paigutuse ja proportsioonid.
- Kujutab lihtsamaid kehaasendeid ja liigutusi.
- Voolib inimesi erinevas riietuses.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE**2 – 3aastane laps:**

- Märkab joonte väljendusrikkust ja värvide kooskõla.
- Värvib pliiatsiga katkestamata liigutusega edasi-tagasi.
- Värvib pintsliga ainult ühesuunaliselt.

3 -4aastane laps:

- Tunneb ja kasutab värvustoone.
- Trükib kandilise templiga.

4 -5aastane laps:

- Kasutab loodusnähtustele ja –objektidele ning nende osadele iseloomulikke värvusi.

5 -6aastane laps:

- Kasutab pintslit õigesti ja vabalt.

- Kujutab esemeid ja loodusobjekte natuurist ja kujutluse põhjal.

6 -7aastane laps:

- Kujutab inimest ka profiilis ja tagantvaates.
- Annab edasi mitmesuguseid asendeid ja liigutusi.

KLEEPETÖÖ

2 – 3aastane laps:

- Kasutab töödes lihtsamaid mustrikombinatsioone.

3 -4aastane laps:

- Teisendab ristküliku ovaaliks.
- Teisendab ruudu ringiks.
- Rebib paberist väikesi tükke.
- Laob ja kleebib mustreid ja lihtsaid süžeelisi kompositsioone valmiskujunditest.

4 -5aastane laps:

- Valmistab töid praktiliseks otstarbeks.

5 -6aastane laps

- Lõikab kokkuvolditud paberist ristkülikuid, ovaale ja ringe.
- Rebib paberist ovaalseid ja ümmargusi motiive.

6-7aastane laps:

- Lõikab kontuuri mööda.

MEISTERDAMINE

3 - 4aastane laps:

- Märkab loodusliku materjali ilu ja mitmekesisust, kirjeldab, iseloomustab 2 – 3 lausungiga.

4 -5aastane laps:

- Mõtleb iseseisvalt, mida meisterdada ja valib ise sobivaima materjali.

5 -6aastane laps:

- Valmistab pabersilindritest ja ribadest figure.

6-7aastane laps:

- Viimistleb töö korralikult.
- Valmistab lihtsamaid puidust mänguasju.

APRILL

VOOLMINE

2 – 3aastane laps:

- Märkab sarnasusi voolingu ja tegeliku eseme vahel.

3 -4aastane laps:

- Märkab kevadist loodust.
- Voolib 2 – 4-osalisi tuttavatest vormidest koosnevaid esemeid.

4 -5 aastane laps:

- Kujutab algeliselt inimesi, liites pea, käed ja jalad põhiosa külge.
- Voolib lamavas või istuvas asendis inimfiguure.

5 -6 aastane laps:

- Voolib erineva suuruse ja kujuga õõnesvorme.
- Voolib tegevuses ja liikumises inim- ja loomafiguure.

6-7aastane laps:

- Voolib liiklusvahendeid, andes edasi nende vormi, osade proportsioone.
- Kujutab plaadil reljeefseid pilte ja mustreid.
- Kaunistab ruumilisi esemeid reljeefse mustriga.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE

2 – 3aastane laps:

- Kaunistab paberilehe joontega.

3 - 4aastane laps:

- Õpib kujutama ujutama inimfiguuri: pea, nägu, jäsemed, keha.
- Kujutab loomi.

4 -5aastane laps:

- Kujutab inimesi ja olendeid erinevas suuruses, asukohas ja erinevates asendites.
- Valib tööks vajalikke värve 6 – 8 värvipliatsi ja 4 – 5 kattevärvi hulgast.

5 -6aastane laps:

- Annab edasi ümbritsevate kujundite iseloomulikke tunnuseid.
- Kujutab loodusnähtusi.
- Illustreerib kuulnud kirjanduspalu.
- Kujutab inimesi erinevates olukordades.

- Valib fooniga sobivad värvitoonid.

6-7aastane laps:

- Kujutab erinevaid liiklusvahendeid.

KLEEPETÖÖ

2 – 3aastane laps:

- Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.
- Tunneb erinevaid värve.

3 -4aastane laps:

- Kleebib põhikujundile täiendavaid detaile.
- Valmistab töö mingil praktilisel eesmärgil.

4 -5aastane laps:

- Osaleb kollektiivsetes töödes

5 -6aastane laps:

- Kujundab taimemotiividest ornamendi.

6-7aastane laps:

- Kujutab suuremaid kujundeid eespool (lähemal) ja väiksemaid tagapool (kaugemal).

MEISTERDAMINE

3 -4aastane laps:

- Valmistab paberist mänguasju, kasutades voltimistehnikat ja lisades üksikosi.

4 -5aastane laps:

- Õpib enda meisterdatud esemeid kaunistama.
- Väärtustab enda ja teiste tehtud tööd.

5 -6aastane laps:

- Meisterdab pool- ja neljandikringist koonilise vormiga esemeid.

6 - 7aastane laps:

- Kasutab omandatud oskusi mängudes ja igapäevaelus (valmistab kingitusi jm).

MAI**VOOLMINE****2 – 3aastane laps:**

- Koostab erivärvi detailidest temaatilisi pilte.

3 -4aastane laps:

- Voolib üksikuid osi omavahel liites algelisi linnu-, looma- ja inimfiguure.

4 -5aastane laps:

- Voolib esemete gruppe, mis koosnevad varem voolitud vormidest.
- Asetab nad vastavalt teemale üksteise sisse, peale või kõrvale.

5 -6aastane laps:

- Silub pinda
- Kujundab pinda voolimispulgaga.
- Valmistab ehisvoolinguid.

6-7aastane laps:

- Voolib kahest, kolmest või enamast esemest koosnevaid kompositsioone, kajastades muljeid. inimeste ja loomade elust, kunstist, kirjandusest.
- Saavutab kujude edasiandmisel teatud ilmekuse.

JOONISTAMINE JA MAALIMINE**2 – 3aastane laps:**

- Märkab ja vaatleb pilte ja raamatuillustratsioone.
- Valib teatud eseme värvimiseks teiste hulgast sobiva värvi.

3 -4aastane laps:

- Kujutab elementaarseid tegevusi põhikujundile täiendavate esemete lisamisega.
- Kujutab looduslikke vorme: puud, lilled.

4 -5aastane laps:

- Annab edasi mõningaid kogetud muljeid ja elamusi.
- Kujutab lihtsat maastikku.

5 -6aastane laps:

- Edastab meeleolusid läbi värvide valiku.
- Kasutab pastelseid ja kontrastseid värvigammasid.
- Kasutab ära kogu olemasoleva aluspinna.

6-7aastane laps:

- Kujutab mitmesuguseid ehitisi, ka muinasjutulisi, kodukoha vaatamisväärsusi.

KLEEPETÖÖ

2 – 3aastane laps:

- Kaunistab aluspaberi erinevate kujunditega.

3 -4aastane laps:

- Osaleb kollektiivses töös.
- Valmistab fantaasiapilte.

4 -5aastane laps:

- Valmistab fantaasiatöid.

5 -6aastane laps

- Kleebib looduslikust materjalist ornamente ja figuure.

6-7aastane laps:

- Osaleb kollektiivses töös.

MEISTERDAMINE

3 -4aastane laps:

- Kasutab looduslikku materjali otstarbekalt.
- Lõikab kääridega mööda pliiatsijoont.

4 -5aastane laps:

- Meisterdab omaalgatuslikult erinevatest materjalidest esemeid

5 -6aastane laps:

- Valmistab pakenditest figuure

6 - 7aastane laps:

- Meisterdab korkidest loomi.

JUUNI, JUULI, AUGUST

Laps

- Tunneb rõõmu käelistest tegevustest.
- saab läbi loomingulise tegevuse eduelamuse.
- Kasutab omandatud oskusi iseseisvalt.
- Vaatleb ümbritsevat, märkab ja väärtustab ilu enda ümber.
- Osaleb ka ise rühmaruumi kujundamises.
- Märkab ja väärtustab kaaslaste ja täiskasvanu tööd ilu ja kunsti loomisel.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNAS „KUNST“

3aastane laps (I aasta):

Kujutamine ja väljendamine

- Tunneb rõõmu kunstitegeluses osalemisest.
- Leiab kritselduste hulgast nime andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid.
- Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi.

Kujundamine

- Kaunistab täppide või joontega ruumilisi esemeid.

Voolimine

- Muljub, näpistab, rullib ja veeretab õpetajat jäljendades voolimismaterjali.
- Teeb sõrme ja pulgaga voolimismaterjali jäljendeid.

Joonestamine

- Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusvahenditega (rasvakriit, pehme pliiats) erinevaid jälgi (täppe, erinevaid jooni), püüdes paberi piirides.

Maalimine

- Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ja katab pindu.
- Trükitab näpuvärvidega, kasutades nii sõrmi kui ka kogu kätt.
- Vajutab jäljendeid, kattes templi ise värviga.

Meisterdamine

- Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ja rebib paberist tükke.
- Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.
- Kunsti vaatlemine ja vestlused kunstist.
- Vaatleb pilte, näidistöid, raamatuillustratsioone ja vastab küsimustele.
- Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

5aastane laps (III aasta):

Kujutamine ja väljendamine

- Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja keerukamaks muutuvad.
- Jutustab oma piltides tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest.
- Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete kujutamiseks värvitooni tekkinud seostest ja tunnetest lähtuvalt.
- Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.

- Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.

Kujundamine

- Koostab elementidest lihtsa kordamisskeemiga mustririba eseme äärise kaunistamiseks.
- Kujundab koos õpetajaga tähtpäevaga sobiva kaardi.
- Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil omavalitud kohale esemel.

Voolimine

- Õõnestab ümarvorme pöidlaga vajutades.
- Muudab pigistades ja venitades voolimismaterjali kuju.
- Loob ümar- ja piklikke vorme töödeldes soovitud esemeid.
- Ühendab voolitud detaile omavahel.

Joonistamine

- Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks.
- Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust.
- Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.

Maalimine

- Võtab pintslile vajadusel värvi lisaks ja katab pindu.
- Lisab objektidele pintslivajutuste ja -tõmmetega väiksemaid detaile.
- Ei kata juba kaetud pinda korduvalt.

Meisterdamine

- Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid, ja kleebib need töö olemusest lähtudes
- Lükib paelale või traadile auguga esemeid.
- Valib meelepärased meisterdamisvahendid ning neid omavahel ühendades ja kombineerides loob oma töö.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid, esitab küsimusi ja avaldab arvamust.
- Jutustab küsimuste toel, mida ta oma töödes on kujutanud, nimetab, mis materjale oma töödes kasutanud on.
- Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.

7aastane laps (III aasta):

Kujutamine ja väljendamine

- Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ühendamiseks.
- Püsib valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades.
- Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ja tegevuse ajast ja kohast.
- Rõhutab värvi, suuruse või koha valikuga kõige olulisemat oma töös.
- Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine).

Kujundamine

- Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.
- Kujundab kaunistusmotiivi või mustri lähtudes kaunistatava eseme eripärasest.
- Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet, nimetab koha kuhu need sobivad.
- Aitab kujundada ruumi ja lauda erinevateks tähtpäevadeks.

Voolimine

- Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära.
- Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid.
- Niisutab voolingute tugevdamiseks nende ühenduskohti.

Joonistamine

- Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt.
- Värvib kujundeid varieerides käe liikumise suunda.
- Sobitab pinda kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.

Maalimine

- Segab värve uute toonide saamiseks.
- Kasutab töös erijämedusega pintsleid.
- Kasutab nii pintsli otsa kui ka külge.

Meisterdamine

- Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke ja objekte.
- Valib erinevate materjalide ühendamiseks sobivaima viisi või leiab ise uue viisi.
- Valmistab täiskasvanu tegevust matkides lihtsa mänguasja.

Kunsti vaatlemine ja vestlused kunstist

- Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu.

- Fantaseerib ja jutustab lugusid teoste juurde – mis juhtus enne, pärast
- Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma variandi.

LIIKUMINE

Liikumistegevus on laste tegevuste ja mängude põhiline ning loomulik osa. Liikumistegevuste mängulisus, mitmekesisus ja eakohasus toetavad lapse mitmekülgset arengut, annavad talle liikumisrõõmu ja eduelamuse, aitavad kaasa sotsiaalsete suhete kujunemisele. Lapse kehalise ja vaimse arengu seotus pakub rohkesti integreerimisvõimalusi teiste ainevaldkondadega. Liikumiskasvatuses kehtestatakse ajapikku kindlad reeglid, mis rõhutavad viisakat käitumist. Tähelepanu pööratakse kehahoiule, liigutuste terviklikkusele ning ilule, mis omakorda toetab vabadust väljendada lapse emotsioone liikumises.

LIIKUMISKASVATUSE ÜLDEESMÄRGID

- Tugevneb laste kehaline ja vaimne tervis.
- Tõuseb laste kehaline võimekus, vastupidavus, osavus ja kiirus, paindlikkus ja jõud.
- Lapse tundeelu rikastub liikumiselamuste kaudu.
- Laps õpib liikuma ja mängima reeglite järgi.
- Arendatakse laste kehalisi võimeid individuaalsusest lähtuvalt.
- Lapsi julgustatakse kehalise harjutuste sooritamisel.
- laste põhiliikumised ja oskused arenevad.
- Kujunevad õiged liigutusvilumused.
- Lastest kasvavad terved ja elujõulised inimesed.
- Ärkab huvi ja kujuneb positiivne suhtumine aktiivse liikumise, sportimise ja spordi kui kultuuri vastu.
- Laps omandab teadmisi ja oskusi liikumisest ning liikumisohutusest.

LIIKUMISKASVATUSE EESMÄRGID

2aastane laps:

Kehaline areng (üldmootorika, liikumine):

- Asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale.
- Veeretab, taob, venitab.
- Viskab ja veeretab palli.
- Kükitab toe abil.
- Kõnnib abiga trepist üles ja alla.
- Liigub vabalt, valitseb liikudes oma keha (kõnd, jooks).
- Liigub muusikaga rütmis: kiire, aeglane.
- Oskab kehapilli: käte plaks, põlve pats.

3aastane laps:

Kehaline areng (üldmootorika, liikumine):

- Paigutab esemeid täiskasvanu juhendamisel (näit. klotse üksteise otsa), valitseb edaspidi ja tagurpidi käies oma keha.
- Hüppab koosjalgadel.
- Hoiab ühel jalal hetkeks tasakaalu.
- Viskab täiskasvanule palli ja lööb seisvat palli jalaga.
- Teeb täiskasvanu abiga kukerpalle.
- Oskab muusika järgi liikuda: jookse, kõnd, hüppamine, kükitamine, kummardamine.

4aastane laps:

Kehaline areng (üldmootorika, liikumine):

- Sõrmemängudes kasutab iga sõrme eraldi.
- Tuleb toime sulgühplemisega paigal ja edasi liikumisel.
- Viskab ja püüab palli paarilisega.
- Kõnnib iseseisvalt trepist alla.
- Hüppab hüppepalliga.
- Oskab tantsida lihtsamaid tantsuelemente.

5aastane laps:

Kehaline areng (üldmootorika, liikumine):

- Kõnnib kikärvul ja pingil.
- Hüppab üle madala nõõri.
- Põrgatab ja püüab palli.
- Seisab ja hüppab ühel jalal
- Hüpleb harki-kokku.
- Oskab moodustada liikumisel erinevaid kujundeid: ussiliikumine, kolonn.

6aastane laps:

Kehaline areng (üldmootorika, liikumine)

- Hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt.
- Põrgatab palli mõlema käega 5 korda.
- Oskab veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat.
- Hoiab rütmi laulmisel, liikumisel, mängimisel.
- Seisab ühel jalal 8 sek.
- Oskab improviseerida kehapillil, koordinatsioon.

7aastane laps:

Kehaline areng (üldmootorika, liikumine)

- On kehaliselt aktiivne.
- Liigub ja liikleb ohutusnõudeid arvestades.
- Suudab valitseda oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes nii ruumis kui õues.
- Säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel *Oskab sõita jalgrattaga.*
- Oskab hüpata hüppenõoriga.
- Sooritab korrektselt tantsusamme , tantsides üksi, paarilisega ja rühm.

TERVISEÕPETUS

Laste tervislike eluviiside kujundamine toimub kogu koolieelse perioodi vältel nii laste igapäevatoimingutes, kui õppe- ja kasvatustegevustes.

TERVISEÕPETUSE EESMÄRGID

- Kujuneb tervislik eluviis ja õiged toitumisharjumused.
- Laps saab teadmisi oma kehast ja selle funktsioneerimisest
- Lapsele luuakse lasteaia võimalused igakülgselt arenguks, et tulla toime koolis ja edaspidises elus
- Tähtsustatakse positiivseid eluhoiaku ja emotsioone.
- Lastele antakse e kehakultuuri- ja tervisespordialaseid teadmisi.

Laste kooliks ettevalmistamisel peetakse olulisteks järgmiste omaduste kujunemise toetamist - füüsilise aspekti seisukohalt on oluline:

- tervislik seisund: koormustaluvus ja töövõime
- kehaline areng: liikumisaktiivsus ja vastupidavus
- oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist
- motoorses arengus käelihaste tegevus ja koostöö silmadega

ÕPPESISU

- Tajumisharjutused
- Erinevate meelte abil täiustada tajuvõimeid .
- Kehatunnetusharjutused.
- Rütmi- ja loovharjutused.
-
- Matkimine, jäljendamine ja improvisatsioon.
- Kõnni – ja jooksharjutused.

Kuu	Vanus	Vanus	Vanus	Vanus	Vanus
	2-3aastased	3-4aastased	4-5aastased	5-6aastased	6-7aastased
September	<i>Võimlemise põhiliigutused</i> <u>Asendid:</u> seis, iste, harkiste, toengiste, kõhuli, selili	<i>Võimlemise põhiliigutused</i> <u>Asendid:</u> seis, iste, harkiste, toengiste, kõhuli, selili	<i>Võimlemise põhiliigutused</i> <u>Lähteasendid:</u> seis, algseis, harkseis, kääkseis, ristseis, iste, harkiste, rististe, kägariste, põlvitusiste, toengiste, toengharkiste, põlvitus, harkpõlvitus, toengpõlvitus, kõhuli, selili, külili	<i>Võimlemise põhiliigutused</i> <u>Lähteasendid:</u> seis, algseis, harkseis, kääkseis, ristseis, iste, harkiste, rististe, kägariste, põlvitusiste, toengiste, toengharkiste, põlvitus, harkpõlvitus, toengpõlvitus, kõhuli, selili, külili	<i>Võimlemise põhiliigutused</i> <u>Lähteasendid:</u> seis, algseis, harkseis, kääkseis, ristseis, iste, harkiste, rististe, kägariste, põlvitusiste, toengiste, toengharkiste, põlvitus, harkpõlvitus, toengpõlvitus, kõhuli, selili, külili
Oktoober	<u>Käte ja õlaliigete harjutused:</u> käte tõstmine ette, kõrvale, üles, käte viimine seljataha, küünarliigesest käte kõverdamine ja sirutamine ette, kätehood ette ja taha, käteplaksud, peopesade pööramine, ringjad liigutused, vahendite	<u>Käte ja õlaliigete harjutused:</u> käte tõstmine ette, kõrvale, üles, käte viimine seljataha, küünarliigesest käte kõverdamine ja sirutamine ette, kätehood ette ja taha, käteplaksud, peopesade pööramine, ringjad liigutused, vahendite	<u>Käte lähteasendid:</u> käed ees, kõrval, ülal, ees kõrval, ees all, käed puusal, õlgadel, kuklal, rinnal Käte ja õlaliigesed: käte viimine ülesse, tõus pakkadele, käteviibutused, käte ringitamine, plaksud, õlaringid eest taha, tagant ette, vahelduvad õlaringid,	<u>Käte lähteasendid:</u> käed ees, kõrval, ülal, ees kõrval, ees all, käed puusal, õlgadel, kuklal, rinnal Käte ja õlaliigesed: käte viimine ülesse, tõus pakkadele, käteviibutused, käte ringitamine, plaksud, õlaringid eest taha, tagant ette, vahelduvad õlaringid,	<u>Käte lähteasendid:</u> käed ees, kõrval, ülal, ees kõrval, ees all, käed puusal, õlgadel, kuklal, rinnal Käte ja õlaliigesed: käte viimine ülesse, tõus pakkadele, käteviibutused, käte ringitamine, plaksud, õlaringid eest taha, tagant ette, vahelduvad õlaringid,

	andmine ühest käest teise all ja ees <u>Kereharjutused:</u> kerepöörded, painutused paremale ja vasakule, painutus ette, ja sirutamine, käte jalgade tõstmine ette, kõhuli ja tagasi pööramine, selili käte ja jalgade üheaegne liigutamine	andmine ühest käest teise all ja ees <u>Kereharjutused:</u> kerepöörded, painutused paremale ja vasakule, painutus ette, ja sirutamine, käte jalgade tõstmine ette, kõhuli ja tagasi pööramine, selili käte ja jalgade üheaegne liigutamine	randmeringid, toengpõlvituses edasi-tagasi, paremale - vasakule liikudes Harjutused omandatud , siis soovitavalt sooritada harjutusi liikudes	randmeringid, toengpõlvituses edasi-tagasi, paremale - vasakule liikudes Harjutused omandatud , siis soovitavalt sooritada harjutusi liikudes	randmeringid, toengpõlvituses edasi-tagasi, paremale -vasakule liikudes Harjutused omandatud , siis soovitavalt sooritada harjutusi liikudes
November	<i>Kõnni-ja jooksuharjutused</i> <u>Kõnd</u> -otsesuunas, pinnal, kahe joone vahel, trepil üles ja alla, kaldlual, ringjoonel, kõnd üle takistuse, erinevas tempos, paarides, kolonnis, peatusega , suunda muutes, juurdevõtusammuga, päkk-kõnd, kõnd üleminekuga jooksuks ja vastupidi. <u>Jooks</u> - otsesuunas, siira-viira, kolonnis, ühekaupa, õpetaja järel, käsi plaksutades	<i>Kõnni-ja jooksuharjutused</i> <u>Kõnd</u> -otsesuunas, pinnal, kahe joone vahel, trepil üles ja alla, kaldlual, ringjoonel, kõnd üle takistuse, erinevas tempos, paarides, kolonnis, peatusega , suunda muutes, juurdevõtusammuga, päkk-kõnd, kõnd üleminekuga jooksuks ja vastupidi. <u>Jooks</u> - otsesuunas, siira-viira, kolonnis, ühekaupa, õpetaja järel, käsi plaksutades	<i>Kõnni-ja jooksuharjutused</i> <u>Kõnd</u> -kõnd piiratud pinnal, üle takistuse, rütmi plaksutades, siira-viira, muutes suunda, läbisegi kõnd, aeglustav ja kiirendav kõnd, kõnd, liivakott või pall pea peal, kõnd päkkadel, juurdevõtusammuga vasakule ja paremale, orientiiri järgi, lühikese ja pika sammuga, üle piiratud ala, kõnd jalatõstega ette, väljaastega, põiasirutusega, ristsammuga, sirgete käte ja	<i>Kõnni-ja jooksuharjutused</i> <u>Paariskõnd</u> -kõnd piiratud pinnal, üle takistuse, rütmi plaksutades, siira-viira, muutes suunda, läbisegi kõnd, aeglustav ja kiirendav kõnd, kõnd, liivakott või pall pea peal, kõnd päkkadel, juurdevõtusammuga vasakule ja paremale, orientiiri järgi, lühikese ja pika sammuga, üle piiratud ala, kõnd jalatõstega ette, väljaastega, põiasirutusega, ristsammuga,	<i>Kõnni-ja jooksuharjutused</i> <u>Paariskõnd</u> (käest lahti9, läbisegi kõnnilt kõnd ringjoonele, ka pikkuse järjekorras, läbisegi kõnnilt kolonnide moodustamine ,kõnd liivakott pea peal(käte abita), kõnd erinevate käeliigutustega, pöörded paremale, vasakule, kõnd ristsammuga, üle takistuse, poolkükis, kägarkõnnis, kõnd sirgete jala tõstetega ette, käteplaks jala all, kõnd

			jalgadega, kinnisilmi edasi-tagasi, <u>Jooks</u>-lühikese sammuga, seisakuga, suunda muutes, jooks kahekesi, kolmekesi, rühmades edasi-tagasi, püüdja eest, põgenejat püüdes, orientiiri järgi, läbisegi hooks vahendite vahel, käpulijooks, üle takistuse hüppenööri alt läbi, põlvetõste-, sääretõstejooks vaheldumisi, jooks selg ees, eri lähteasendites(selili, kõhuli, istes),erinevate käteliigutustega, kiirjooks (4 aastased 10-12 m, 5aastased 20-30m), kestusjooks (4 aastased 50-60 sek,), teatejooks vahenditega, vahenditeta	sirgete käte ja jalgadega, kinnisilmi edasi-tagasi, <u>Jooks</u>-lühikese sammuga, seisakuga, suunda muutes, jooks kahekesi, kolmekesi, rühmades edasi-tagasi, püüdja eest, põgenejat püüdes, orientiiri järgi, läbisegi hooks vahendite vahel, käpulijooks, üle takistuse (5-aastased 30-50 cm) hüppenööri alt läbi, põlvetõste-, sääretõstejooks vaheldumisi, jooks selg ees, eri lähteasendites(selili, kõhuli, istes),erinevate käteliigutustega, kiirjooks (5aastased 20-30m), kestusjooks (5aastased 1-2 min), sörkjooks (5aastased 100-150 m teatejooks vahenditega, vahenditeta	mõõtsammudega(tikukõnd), kahes ringis <u>Jooks</u>-sikksakk jooks, jooks sirgete jalgadega ette, kiirenev jooks, jooks nõlvakust üles, ja alla, üleshüppega, üle topispallide (vahe 2m), rõngast rõngasse, kurvis, aeglane jooks 2-3 min, järjest jooks 200-300 m, jooks mõõdukas tempos 100-150 m 2-3 korda vaheldumisi kõnniga, kiirjooks 30 m, teatejooksud vahenditeta, vahenditega, ülesannetega, pendelteatejooks
Detsember	<i>Hüplemine, hüpped ja tasakaal</i> <u>Hüpped</u>-kahel jalal paigal,	<i>Hüplemine, hüpped ja tasakaal</i> <u>Hüpped</u>-kahel jalal paigal,	<i>Hüplemine, hüpped ja tasakaal</i> <u>Sulghüplemine</u>-paigalt, edasi-	<i>Hüplemine, hüpped ja tasakaal</i> <u>Sulghüplemine</u> paigalt, edasi-	<i>Hüplemine, hüpped ja tasakaal</i> <u>sulghüplemine</u> vasakule,

	kahel jalal edasi liikudes (1-2m) paigalt kaugushüpe üle kahe paralleelse joone(10-30 cm) sügavushüpe (allahüpe)10-20 cm , hüpped rõngasse, hüplemine rõngast rõngasse, hüpe üle takistuse (5cm)	kahel jalal edasi liikudes (1-2m) otse edasi liikudes (3aastased 1,5-2,5 m, 4aastased 3-4 m, paigalt kaugushüpe üle kahe paralleelse joone(10-30 cm) sügavushüpe (allahüpe)10-20 cm , hüpped rõngasse, hüplemine rõngast rõngasse, hüpe üle takistuse (5cm) sügavhüpe (3aastastel 10-15 cm, 4aastastel 20-30	tagasi, pööretega, märgilt-märgile, rõngast rõngasse(10-15 rõngast), otse edasi liikudes 4aastased 3-4 m, 5aastased 4-5m), hüplemine üle kahe joone (3aastased 15-20 cm), üle esemete (3aastastel kõrgus 15-20 cm, 4aastastel 20-25 cm, 5aastastel 25-30 cm), harkhüplemine, galopp hüplemine, harkis hüplemine paigal ja edasi liikudes, põlvetoostehüplemine paigal ja edasi liikudes, käärhüplemine, kükist hüpped üles, hüplemine ühel jalal, jalalt jalale, sulghüplemine hüpitsaga, hüplemine üle hoonööri, ,sügavhüpe (4aastastel 20-30 cm, 5aastastel 30-35 cm) , hüpe üles maandumisega kükki, allhüpped lisaülesannetega(käteplaks), täpsushüpe, sulghüpe(	tagasi, pööretega, märgilt-märgile, rõngast rõngasse(10-15 rõngast), otse edasi liikudes, 5aastased 4-5m), hüplemine üle kahe joone (3aastased 15-20 cm), üle esemete (3aastastel kõrgus 15-20 cm, 4aastastel 20-25 cm, 5aastastel 25-30 cm), harkhüplemine, galopp hüplemine, harkis hüplemine paigal ja edasi liikudes, põlvetoostehüplemine paigal ja edasi liikudes, käärhüplemine, kükist hüpped üles, hüplemine ühel jalal, jalalt jalale, sulghüplemine hüpitsaga, hüplemine üle hoonööri, ,sügavhüpe (5aastastel 30-35 cm) , hüpe üles maandumisega kükki, allhüpped lisaülesannetega(käteplaks), täpsushüpe, sulghüpe(5aastastel 30-40 hüpet, 2-3	paremale, koos palli põrgatamisega, hüplemine lõtvade käte ja jalgadega, üle eseme(30-35 cm), üle nõõri, läbi rõnga (nagu hüppenõõriga),5-6 m edasi liikudes, hüplemine hüpitsaga paigal ja liikudes, hoojooksult hüpe pehmele matile ja allahüpe, kolmesammuliselt hoojooksult hüpe pingile (30-40 cm) ja mahahüpe, sügavushüpped (30-40 cm) 30-40 hüplemist 3-4 korda, kaugushüpe paigalt, hoojooksult, kõrgushüpe hoojooksult
--	---	---	--	---	---

			4aastastel 20 hüpet 2-3 korda puhkust), kaugushüpe ja kõrgushüpe paigalt, hoojooksult.	korda puhkust), kaugushüpe ja kõrgushüpe paigalt, hoojooksult.	
Jaauar	<u>Tasakaal-kõnd</u> kitsal rajal, võimlemislaual, liistlaual, kaldlaual, nõõril, üle takistuse, põrandal asuvate redeli pulkade vahel, võimlemispingil, vahelduva sammuga, kõnd nõõril juurdevõtusammuga kõrvale, võimlemispingil erinevate käteasenditega, kastist kasti, rõngast rõngasse, ringikujuliselt asetatud nõõril, tõus päkkadel, laskumine taldadel, seis ühel jalal, aeglane keerlemine paigal	<u>Tasakaal-kõnd</u> kitsal rajal, võimlemislaual, liistlaual, kaldlaual, nõõril, üle takistuse, põrandal asuvate redeli pulkade vahel, võimlemispingil, vahelduva sammuga, kõnd nõõril juurdevõtusammuga kõrvale, võimlemispingil erinevate käteasenditega, kastist kasti, rõngast rõngasse, ringikujuliselt asetatud nõõril, tõus päkkadel, laskumine taldadel, seis ühel jalal, aeglane keerlemine paigal	<u>Tasakaal-kõnd</u> piiratud pinnal, võimlemislaual, liistlaual, kaldlaual, nõõril, üle takistuse, astumine põrandal asuvate redeli pulkadele, võimlemispingil, kõnd joone liivakott peal, kõnd selg ees, käed kuklal, kõrvale, kõnd kummuli keeratud tasakaalupingil, kõnd võimlemispingil käes olevast lindist üle astudes, esemeid üles võttes ja ümber asetades, palli veeretades, seisud tasakaalupingil käte asendit muutes, kükkimine, põlvetoõsted, seisud tasakaalupingil päkkadel, ühel jalal, rõhtseis, seisud põrandal ühel jalal silmad suletud, astumine üle topispallide, üle	<u>Tasakaal-kõnd</u> piiratud pinnal, võimlemislaual, liistlaual, kaldlaual, nõõril, üle takistuse, astumine põrandal asuvate redeli pulkadele, võimlemispingil, kõnd joone liivakott peal, kõnd selg ees, käed kuklal, kõrvale, kõnd kummuli keeratud tasakaalupingil, kõnd võimlemispingil käes olevast lindist üle astudes, esemeid üles võttes ja ümber asetades, palli veeretades, seisud tasakaalupingil käte asendit muutes, kükkimine, põlvetoõsted, seisud tasakaalupingil päkkadel, ühel jalal, rõhtseis, seisud põrandal ühel jalal silmad suletud, astumine üle	<u>Tasakaal-kõnd</u> piiratud pinnal, võimlemislaual, liistlaual, kaldlaual, nõõril, üle takistuse, astumine põrandal asuvate redeli pulkadele, võimlemispingil, kõnd joone liivakott peal, kõnd selg ees, käed kuklal, kõrvale, kõnd kummuli keeratud tasakaalupingil, kõnd võimlemispingil käes olevast lindist üle astudes, esemeid üles võttes ja ümber asetades, palli veeretades, seisud tasakaalupingil käte asendit muutes, kükkimine, põlvetoõsted, seisud tasakaalupingil päkkadel, ühel jalal, rõhtseis, seisud põrandal ühel jalal silmad suletud, astumine üle

			pingil olevate esemete, jookspaatumine signaali järel, paigal keerlemine silmad suletud, keerlemine paarides kätest kinni hoides, kägarkõnd tasakaalupingil	pingil olevate esemete, jookspaatumine signaali järel, paigal keerlemine silmad suletud, keerlemine paarides kätest kinni hoides, kägarkõnd tasakaalupingil	topispallide, üle pingil olevate esemete, jookspaatumine signaali järel, paigal keerlemine silmad suletud, keerlemine paarides kätest kinni hoides, kägarkõnd tasakaalupingil
Veebruar	Roomamine ja ronimine Ronimisharjutusi õpetades tuleb alustada roomamis-ja ronimisharjutustest põrandal. roomamine toengpõlvituses (tasasel-, kaldpinnal, tasakaalupingil); käpuli, kõhuli (tasasel pinnal, esemete vahelt), roomamine paralleelsete nõõride vahel; pugemine (50-30 cm)lookade, nõõride, toolide alt toengpõlvituses; takistustest üleroomamine (palk, pink), üleronimine; ronimine kaldredelil, kaarredelil käpuli,	Roomamine ja ronimine Ronimisharjutusi õpetades tuleb alustada roomamis-ja ronimisharjutustest põrandal roomamine toengpõlvituses (tasasel-, kaldpinnal, tasakaalupingil); käpuli, kõhuli (tasasel pinnal, esemete vahelt), roomamine paralleelsete nõõride vahel; pugemine (50-30 cm)lookade, nõõride, toolide alt toengpõlvituses; takistustest üleroomamine (palk, pink), üleronimine; ronimine kaldredelil, kaarredelil käpuli, varbseinal	Roomamine ja ronimine Üleronimine (käpuli), pugemine (millegi alt läbi), ronimine juurdevõtusammuga ja vahelduva sammuga , roomamine kõhuli toengpõlvituses, käpuli, ümber esemete edaspidi ja tagurpidi “hülgeroomamine“ tasakaalupingil, mööda kaldpinda üles, peaga palli tõugates, esemete alt läbi pugedes;	Roomamine ja ronimine Üleronimine (käpuli), pugemine (millegi alt läbi), ronimine juurdevõtusammuga ja vahelduva sammuga roomamine kõhuli ja selili tasakaalupingil käte abil edasi tõmmates; pugemine: tõmmates; pugemine: jooksult läbi rõnga; käpuli üle tasakaalupingi, kaldredelil; ronimine varbseinal üles	Roomamine ja ronimine Üleronimine (käpuli), pugemine (millegi alt läbi), ronimine juurdevõtusammuga ja vahelduva sammuga , kõiel ronimine roomamine toenglamangus (küünarvarred maas, käte abil), kõhuli üle pinkide, järjestikuste takistuste alt läbi pugemine, lisatõõrannetega (eseme kandmine, lammutamine); pugemine läbi rõnga ise rõngast hoides, takistuse alt; ronimine varbseinal juurdevõtusammuga

	varbseinal juurdevõtusammuga (1,5 m);	juurdevõtusammuga (1,5 m);		ja alla, vahelduva sammuga; ripe kõiel lisaülesannetega (laskumine rippesse, lindi puudutamine, jalgade tõstmine ja kõverdamine).	diagonaalselt, erinevate ronimisviisidega, lisaülesannetega; vahelduva sammuga; kõiel ronimine.
Märts	<i>Riviharjutused</i> Riviharjutusi on vaja, et lapsi kiiresti ümber paigutada, ruumi ja väljakut otstarbekalt kasutada, seda saab teha ka võimlemiskavades. On vaja arendada oskust ruumis vabalt orienteeruda (läbisegi kõnnid ja jooksud, endale koha leidmine jm). Rivistumine ringiks õpetaja abiga, paaridesse, ühekaupa kolonni (üksteise selja taha, nn. rong).	<i>Riviharjutused</i> Riviharjutusi on vaja, et lapsi kiiresti ümber paigutada, ruumi ja väljakut otstarbekalt kasutada, seda saab teha ka võimlemiskavades. On vaja arendada oskust ruumis vabalt orienteeruda (läbisegi kõnnid ja jooksud, endale koha leidmine jm). Rivistumine ringiks õpetaja abiga, paaridesse, ühekaupa kolonni (üksteise selja taha, nn. rong).	<i>Riviharjutused</i> Riviharjutusi on vaja, et lapsi kiiresti ümber paigutada, ruumi ja väljakut otstarbekalt kasutada, seda saab teha ka võimlemiskavades. On vaja arendada oskust ruumis vabalt orienteeruda (läbisegi kõnnid ja jooksud, endale koha leidmine jm). rivistumine kolonni, viirgu, ringiks õpetaja abiga ja iseseisvalt, oma koha leidmine ravis; rivistumine kaheks ringiks, 2-4 kaupa kolonni, harvenemine ringjoonel kõrvale, kolonnis ette ja kõrvale; joondumine orientiiride järgi	<i>Riviharjutused</i> Riviharjutusi on vaja, et lapsi kiiresti ümber paigutada, ruumi ja väljakut otstarbekalt kasutada, seda saab teha ka võimlemiskavades. On vaja arendada oskust ruumis vabalt orienteeruda (läbisegi kõnnid ja jooksud, endale koha leidmine jm). rivistumine kolonni, viirgu, ringiks õpetaja abiga ja iseseisvalt, oma koha leidmine ravis; rivistumine kaheks ringiks, 2-4 kaupa kolonni, harvenemine ringjoonel kõrvale, kolonnis ette ja kõrvale; joondumine orientiiride järgi (joon, nõör);	<i>Riviharjutused</i> Riviharjutusi on vaja, et lapsi kiiresti ümber paigutada, ruumi ja väljakut otstarbekalt kasutada, seda saab teha ka võimlemiskavades. On vaja arendada oskust ruumis vabalt orienteeruda (läbisegi kõnnid ja jooksud, endale koha leidmine jm). iseseisvalt ja kiiresti rivistumine ringiks, ühekaupa kolonni, viirgu, paaridesse; ümberrivistumine ühekaupa kolonni, ühest ringist mitmeks ringiks; rivistumine pikkuse järjekorras, joondumine

			(joon, nõör); pöörded esemeliste orientiiride järgi.	pöörded esemeliste orientiiride järgi.	kolonnis, viirus, ringjoonel; harvenemine juurdevõtusammuga kõrvale; pöörded paremale ja vasakule; paariks loendamine.
Aprill	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i>	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i>	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i>	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i>	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i>
Mai	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i> Veeretamine, püüdmine ja viskamine, palli söötmine, täpsus- ja kaugusvisked, palli põrgatamine palli veeretamine õpetajale kahe ja ühe käega (vahemaa 1,5-2 m) ja püüdmine; veeretamine kaaslasele kahe ja ühe käega (50-100 cm); veeretamine lookade alt, läbi värava, esemete pihta, otsesuunas, liikudes palli järel; pallivise kahe käega eemale,	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i> Teineteisele, (vahemaa 3 aastasel 1-1,5 m, 4aastastel 1,5-2m), lookade ja väravate alt(kaugus 3 aastasel 1-1,5 m, 4aastastel 1,5-2m)lookade alt teineteisele, esemete vahel, esemete pihta, võimlemispingil (paarilised teine teisel pingiotsal) rõnga veeretamine kaaslasele, otsesuunas, palli viskamine maha ja püüdmine, pallivise üles ja pärast	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i> Teineteisele, (vahemaa 3 aastasel 1-1,5 m, 4aastastel 1,5-2m), lookade ja väravate alt (1-1,5 m, 4aastastel 1,5-2m)lookade alt teineteisele, esemete vahel, esemete pihta, võimlemispingil (paarilised teine teisel pingiotsal) rõnga veeretamine kaaslasele, otsesuunas, palli viskamine maha ja püüdmine, pallivise üles ja pärast mahapõrkamist püüdmine, pallivise maha , käteplaks ja püüdmine,	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i> Palli veeretamine teineteisele: vahemaa 2-4 m; läbi väravate (laius 40-50 cm), läbi väravate teineteisele; esemete vahel veeretamine jalaga; pallivisked ja püüdmine kahe käega alt, ülalt, rinnalt, ühe käega õlalt, paarides lisaülesandega (plaksud, kükid, sulghüpped, põrkega maha); palli püüdmine kahe ja ühe käega, põrkega vastu seina (mäng pallikool);	<i>Pallimängud ja püüdmine</i> <i>Visked ja veered</i> Teineteisele (vahemaa 2-4 m), läbi väravate (laius 40-50 cm), läbi väravate teineteisele, esemete vahel jalaga, palliv. ja püüdmised käega alt, ülalt rinnalt, ühe käega ülalt, paarides lisaülesandega (plaksud, kükid, sulghüpped), erinevatest algasenditest(iste, põlvitus),pallivise üles, käteplaks ja püüdmine, pallivise käest kätte põrkega vastu põrandat, pallivise

	õpetajale, kasti (kaugus 50-70 cm, kasti läbimõõt 60 cm), üle nööri (kaugus 1-1,5 m); kaugus- ja täpsusvisked mõlema käega; esemete viskamine (liiva-, hernekott); palli viskamine maha ja püüdmine.	mahapõrkamist püüdmine, pallivise maha, käteplaks ja püüdmine, pallivise üles, käteplaks ja püüdmine, pallivise ühest käest teise, üle takistuse 2-3m kauguselt, üle võrgu ja püüdmine, pallivise vastu seinaga kahe ja ühe käega ning püüdmine nii ühe kui kahe käega, pallivise maast põrkega vastu seinaga ja püüdmine, pallivise kaaslastele kahe ja ühe käega, püüdmine kahe ja ühe käega (vahemaa 3- ja 4 aastastel 1-2m, 5 aastastel 2-3m), täpsusvisked horisontaalsesse märklauda ühe käega õla juurest (3 aastastel märklauda kõrgus 1,2m, 4 aastastel 1,5 ja 2m, 5 aastastel 1,8 ja 3-4m) palli, liivakoti visked läbi rippuva rõnga, märkivisked liikuvasse märklauda,	pallivise üles, käteplaks ja püüdmine, pallivise ühest käest teise, üle takistuse 2-3m kauguselt, üle võrgu ja püüdmine, pallivise vastu seinaga kahe ja ühe käega ning püüdmine nii ühe kui kahe käega, pallivise maast põrkega vastu seinaga ja püüdmine, pallivise kaaslastele kahe ja ühe käega, püüdmine kahe ja ühe käega (4 aastastel 1-2m, 5 aastastel 2-3m), täpsusvisked horisontaalsesse märklauda ühe käega õla juurest (märklauda kõrgus 1,2m, 4 aastastel 1,5 ja 2m, 5 aastastel 1,8 ja 3-4m) palli, liivakoti visked läbi rippuva rõnga, märkivisked liikuvasse märklauda, kaugvisked parema ja vasaku käega, ülalt ja alt, palli söötmine rinnalt kahe käega, põrkesööt kahe ja ühe käega, püüdmine	topispalli (1 kg) vise üle nööri, vise kahe käega, kaugvisked parema ja vasaku käega paigalt; täpsusvisked kahe ja ühe käega vastu märklauda: vahemaa 2-3 m, kasti: kaugus 3-4 m; palli söötmine paarides paigalt ja liikudes, rühmades paigal ja liikudes; palli põrgatamine mõlema käega paigal ja liikudes; korvpalli, jalgpalli ja jäähoki mängu elemendid.	kahe ja ühe käega vastu seinaga, lisaülesande (kukk, plaks, hüplemine, pööre) täitmine, palli püüdmine kahe ja ühe käega, põrkevise vastu seinaga ja palli püüdmine, topispalli (1kg) vise üle nööri, kahe käega, kaugvisked parema ja vasaku käega paigalt, ka jooksult; täpsusvisked horisontaalsesse märklauda kahe ja ühe käega alt ning ülalt (vahemaa 2-3m), vertikaalsesse märklauda (kõrgus 1,8m, kaugus 3-4m), erinevatest lähteasenditest (iste, põlvitus), palli söötmine paarides rinnalt ja liikudes, rühmades paigal ja liikudes, palli põrgatamine parema ja vasaku käega paigal ning liikudes, pööretega ühes ja teises suunas, üleminek liikumiselt
--	--	---	--	--	---

		kaugvisked parema ja vasaku käega, ülalt ja alt, palli söötmine rinnalt kahe käega, pörkesööt kahe ja ühe käega, püüdmine paarilisega, palli põrgatamine parema ja vasaku käega paigal ning liikudes, korvivise kahe käega (vabavise vahemaa 1,5-2m, kõrgus 1,5-1,8m) rõngavise kepile, palli vedamine, söötmine, löök väravale jalaga,		kohapeal põrgatamisele, palli söötmine, peatamine, tribling, löök väravale jalaga
--	--	---	--	--

Juuni	<i>Loodusliikumine</i> <i>Pallimängud</i> Õhupall: fantaasiamängud (pall on väga raske või väga suur), enda kujutamine pallina (lendlemine, hõljumine, õhupalli kukkumine põrandale), vaba mäng õhupalliga; Tunnel - lapsed seisavad kolonnis ja veeretavad palli jalgade vahelt (erinevad variandid: pallide kogumine korvi, edasi ja tagasi veeretamine), pallikull, pallikool, pallirada (täpsusvise kasti, pörkepall rõngast rõngasse,	<i>Loodusliikumine</i> <i>Pallimängud</i> Õhupall: fantaasiamängud (pall on väga raske või väga suur), enda kujutamine pallina (lendlemine, hõljumine, õhupalli kukkumine põrandale), vaba mäng õhupalliga; Tunnel - lapsed seisavad kolonnis ja veeretavad palli jalgade vahelt (erinevad variandid: pallide kogumine korvi, edasi ja tagasi veeretamine), pallikull, pallikool, pallirada (täpsusvise kasti, pörkepall rõngast rõngasse,	<i>Loodusliikumine</i> <i>Pallimängud</i> Hernekott: kandmine kepil, heitmine märklauale, viskamine ja püüdmine erinevates asendites, kandmine kehaosadel; mäng “Pesaröövel” (2 võistkonda, mõlemal on “pesa”, kus sees hernekotid, võistkonnad püüavad teineteiselt võtta hernekotte ja oma pessa viia); keeglimäng: 9 keeglit ja 2-3 palli (keeglid võivad olla paigutatud joonele ~ 5cm vahedega, tihedalt ringis või ringis vahedega, ruuduna 3x3, kolmnurkselt 4+3+2; keeglite pihta visatakse 1,5-3 m kauguselt. Võidab võistkond või laps, kes kindlaksmääratud visete arvuga tabab rohkem keegleid). Kaitse keeglit: 2 võistkonda, iga mängija kaitseb oma	<i>Loodusliikumine</i> <i>Pallimängud</i> Hernekott: kandmine kepil, heitmine märklauale, viskamine ja püüdmine erinevates asendites, kandmine kehaosadel; mäng “Pesaröövel” (2 võistkonda, mõlemal on “pesa”, kus sees hernekotid, võistkonnad püüavad teineteiselt võtta hernekotte ja oma pessa viia); keeglimäng: 9 keeglit ja 2-3 palli (keeglid võivad olla paigutatud joonele ~ 5cm vahedega, tihedalt ringis või ringis vahedega, ruuduna 3x3, kolmnurkselt 4+3+2; keeglite pihta visatakse 1,5-3 m kauguselt. Võidab võistkond või laps, kes kindlaksmääratud visete arvuga tabab rohkem keegleid). Kaitse keeglit: 2 võistkonda, iga mängija kaitseb oma	<i>Loodusliikumine</i> <i>Pallimängud</i> Hernekott: kandmine kepil, heitmine märklauale, viskamine ja püüdmine erinevates asendites, kandmine kehaosadel; mäng “Pesaröövel” (2 võistkonda, mõlemal on “pesa”, kus sees hernekotid, võistkonnad püüavad teineteiselt võtta hernekotte ja oma pessa viia); keeglimäng: 9 keeglit ja 2-3 palli (keeglid võivad olla paigutatud joonele ~ 5cm vahedega, tihedalt ringis või ringis vahedega, ruuduna 3x3, kolmnurkselt 4+3+2; keeglite pihta visatakse 1,5-3 m kauguselt. Võidab võistkond või laps, kes kindlaksmääratud visete arvuga tabab rohkem keegleid).
-------	--	--	--	--	--

			keeglit (keeglid on ühel joonel). Mängijate ülesanne on kaitsta oma keeglit ja tabada vastasvõistkonna keegleid. Mängus on üks pall. kui keegel kukub, siis seda kaitsnud mängija lahkub mängust. pingpongball: 2-4 võistkonda, täidetakse erinevaid ülesandeid (palli kandmine lusikal, palli puhumine põrandal (laual), vedamine kepiga, veeretamine käega jms.; pall: Tunnel - lapsed seisavad kolonnis ja veeretavad palli jalgade vahelt (erinevad variandid: pallide kogumine korvi, edasi ja tagasi veeretamine), pallikull, pallikool, pallirada (täpsusvise kasti, pörkepall rõngast rõngasse, veeretamine lookade alt, veeretamine klotside	keeglit (keeglid on ühel joonel). Mängijate ülesanne on kaitsta oma keeglit ja tabada vastasvõistkonna keegleid. Mängus on üks pall. kui keegel kukub, siis seda kaitsnud mängija lahkub mängust. pingpongball: 2-4 võistkonda, täidetakse erinevaid ülesandeid (palli kandmine lusikal, palli puhumine põrandal (laual), vedamine kepiga, veeretamine käega jms.; pall: Tunnel - lapsed seisavad kolonnis ja veeretavad palli jalgade vahelt (erinevad variandid: pallide kogumine korvi, edasi ja tagasi veeretamine), pallikull, pallikool, pallirada (täpsusvise kasti, pörkepall rõngast rõngasse, veeretamine lookade alt, veeretamine klotside	Kaitse keeglit: 2 võistkonda, iga mängija kaitseb oma keeglit (keeglid on ühel joonel). Mängijate ülesanne on kaitsta oma keeglit ja tabada vastasvõistkonna keegleid. Mängus on üks pall. kui keegel kukub, siis seda kaitsnud mängija lahkub mängust. pingpongball: 2-4 võistkonda, täidetakse erinevaid ülesandeid (palli kandmine lusikal, palli puhumine põrandal (laual), vedamine kepiga, veeretamine käega jms.; pall: Tunnel - lapsed seisavad kolonnis ja veeretavad palli jalgade vahelt (erinevad variandid: pallide kogumine korvi, edasi ja tagasi veeretamine), pallikull, pallikool, pallirada (täpsusvise kasti, pörkepall
--	--	--	--	--	--

			vahelt, üle pingi, kaldpinnal, läbi värava jms.), korvpall (palli läbimõõt 10-20 cm), jalgpall (palli läbimõõt 20 cm), maahoki (hokikepid ja väike pehme pall), reket.	vahelt, üle pingi, kaldpinnal, läbi värava jms.), korvpall (palli läbimõõt 10-20 cm), jalgpall (palli läbimõõt 20 cm), maahoki (hokikepid ja väike pehme pall), reket.	rõngast rõngasse, veeretamine lookade alt, veeretamine klotside vahelt, üle pingi, kaldpinnal, läbi värava jms.), korvpall (palli läbimõõt 10-20 cm), jalgpall (palli läbimõõt 20 cm), maahoki (hokikepid ja väike pehme pall), reket
--	--	--	---	---	--

Juuli	<i>Loodusliikumine</i> Peitus maastikul—peituse- ja otsimismäng „Otsi käbisid“ -otsimismäng „Otsi“ -otsimismäng „Otsi kasvatajat“ -otsimismäng „Pärlotsija“ -otsimismäng „Loomapüüdjad“ -otsimismäng „Mööda jälgi“ -otsimismäng „Võta nõör“ -otsimismäng „Võlur“ -otsimismäng „Jõua lipuni“ -otsimismäng „Õuerada“ -otsimismäng	<i>Loodusliikumine</i> Peitus maastikul—peituse- ja otsimismäng „Otsi käbisid“ -otsimismäng „Otsi“ -otsimismäng „Otsi kasvatajat“ -otsimismäng „Otsi kasvatajat“ -otsimismäng „Pärlotsija“ -otsimismäng „Loomapüüdjad“ -otsimismäng „Loomapüüdjad“ -otsimismäng „Mööda jälgi“ -otsimismäng „Võta nõör“ -otsimismäng „Võlur“ -otsimismäng „Jõua lipuni“ -otsimismäng „Õuerada“ -otsimismäng	<i>Loodusliikumine</i> Peitus maastikul—peituse- ja otsimismäng „Otsi käbisid“ -otsimismäng „Otsi“ -otsimismäng „Otsi kasvatajat“ -otsimismäng „Pärlotsija“ -otsimismäng „Loomapüüdjad“ -otsimismäng „Mööda jälgi“ -otsimismäng „Võta nõör“ -otsimismäng „Võlur“ -otsimismäng „Jõua lipuni“ -otsimismäng „Õuerada“ -otsimismäng	<i>Loodusliikumine</i> Peitus maastikul—peituse- ja otsimismäng „Otsi käbisid“ -otsimismäng „Otsi“ -otsimismäng „Otsi kasvatajat“ -otsimismäng „Pärlotsija“ -otsimismäng „Loomapüüdjad“ -otsimismäng „Mööda jälgi“ -otsimismäng „Võta nõör“ -otsimismäng „Võlur“ -otsimismäng „Jõua lipuni“ -otsimismäng „Õuerada“ -otsimismäng	<i>Loodusliikumine</i> Peitus maastikul—peituse- ja otsimismäng „Otsi käbisid“ -otsimismäng „Otsi“ -otsimismäng „Otsi kasvatajat“ -otsimismäng „Pärlotsija“ -otsimismäng „Loomapüüdjad“ -otsimismäng „Mööda jälgi“ -otsimismäng „Võta nõör“ -otsimismäng „Võlur“ -otsimismäng „Jõua lipuni“ -otsimismäng „Õuerada“ -otsimismäng
August	<i>Loodusliikumine</i> <i>Orienteerumismängud,</i> <i>peitusemängud,</i> <i>maastikumängud,</i> <i>tähelepanumängud</i>	<i>Loodusliikumine</i> <i>Orienteerumismängud,</i> <i>peitusemängud,</i> <i>maastikumängud,</i> <i>tähelepanumängud</i>	<i>Loodusliikumine</i> <i>Orienteerumismängud,</i> <i>peitusemängud,</i> <i>maastikumängud,</i> <i>tähelepanumängud</i>	<i>Loodusliikumine</i> <i>Orienteerumismängud,</i> <i>peitusemängud,</i> <i>maastikumängud,</i> <i>tähelepanumängud</i>	<i>Loodusliikumine</i> <i>Orienteerumismängud,</i> <i>peitusemängud,</i> <i>maastikumängud,</i> <i>tähelepanumängud</i>

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNAS

“LIIKUMINE”

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6 – 7aastane laps:

- Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele.
- Peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.
- Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised.
- Teeb painduvust, kiirust ja vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.
- Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikudes.
- Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
- Matkib harjutusi tehes täiskasvanut.
- Sooritab ühel ajal kaaslastega rütmiliikumisi.
- Liigub enda tekitatud rütmi järgi ühtlase ja vahelduva tempoga.
- Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelk).
- Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall, jne)
- Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
- Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

MUUSIKA

Muusika valdkonna õpetuse eesmärgid on, et laps:

- Tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest.
- Suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale.
- Suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu.
- Suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

SEPTEMBER

2 – 3aastane laps:

- Õpib kuulama sügisesi loodushääli.
- Õpib kuulama õpetaja laulu.
- Meetrumi edasiandmise oskus.
- Tutvub lihtsamate rütmipillidega: kõristi, kõlapulgad ja õpib nendel mängima.
- Liigub koos õpetajaga läbisegi.
- Kasutab oma kehapilli: käsi, jalgu.
- Püüab jäljendada õpetaja lauluhäält.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulama vaikust.
- Suudab kasutada sõnarütme ja kehapilli.
- Mängib rütmipillidel.
- Reageerib muusika algusele ja lõpule.
- Eristab kõnni ja jooksu rütmi ning liigub neile vastavalt.
- Järelelaulmisoskus, kooslaulmine.

4 – 5aastane laps:

- Oskab märgata ja kuulata.
- Suudab muusikapala lõpuni kuulata.
- Tuletab meelde kehapilli ja selle kasutamise võimalused.
- Oskab jälgida lihtsamate rütmipillide õiget hoidu ja mänguvõtteid.
- Areneb meetrumitunnetus.
- Õpib püstplaksu, põlvepatsu.
- Areneb matkimisoskus.
- Saab hakkama iseseisvalt liikumise muutmisega vastavalt muusika iseloomule – vaikne, vali.
- Kujuneb õige hingamine.
- Imiteerib hääli.
- Mängib nimemänge ja käemänge.
- Laulab kõlava häälega.

5 – 6aastane laps:

- Õpetada vaikusemängu.
- Kuulab ja matkib sügise hääli.
- Tuletab meelde mõistete aeglane ja kiire tähenduse.
- Tuletab meelde ja täiustab kehapillil mängimise.

- Harjutab meetrumitunnetust.
- Liigub suunamuutusega, selg ees, spiraalselt.
- Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid.
- Imiteerib ja matkib erinevaid hääli.
- Harjutab õiget hingamist sooritades hingamisharjutusi.

6 - 7aastane laps:

- Oskab kuulata muusikat vaikselt ja tähelepanelikult.
- Suudab analüüsida kuulatud pala: osade arvu, eel – ja järelmängu.
- Oskab kasutada omadussõnu kuulatud pala iseloomustamiseks: hoogne, elav.
- Õpib kasutama rütmipille.
- Liigub sujuvalt ja hoogsalt ringis, siira – viira, jookseb kergelt muusikapala rütmis, sooritab mitmesuguseid hüppeid.
- Suudab välja mõelda omaloomingulise liikumise ja julgeb seda teistele näidata.
- Laulab loomuliku häälega, kergelt ja voolavalt, emotsionaalselt.

Oktoober

2 – 3aastane laps:

- Õpib kuulama olmeääli meie ümber.
- Õpib kuulama ja eristama õpetaja ja teiste laste ääli.
- Õpib kaasmängu õpetaja laulule.
- Õpetaja ergutamisel liigub kõndides ja joostes läbisegi.
- Püüab jäljendada õpetaja lauluhäält.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulama olmeääli
- Õpib kuulama muusikapala lõpuni
- Tutvub muusikaliste põhimõistetega: vaikne, vali
- Õpib kaasmängu lihtsamatel rütmipillidel muusikapalale
- Õpib sooritama tantsuliigutusi plaks ja pats
- Õpib tantsusammu hüplemine
- Õpib liikuma koos vahendiga: rätiga
- Arendada ja õpetada kooslaulmisoskust
- Arendada järelelaulmisoskust

4 – 5aastane laps:

- Suudab jälgida dünaamikat. Mõisted vaikne, vali.
- Märkab ja kuulatab helisid enda ümber.
- Täiustab rütmipillide õiget hoidu ja mänguvõtteid (nt. kõlapulgad, võike trumm).
- Süveneb oskus jälgida meetrumit ja eristada ta ja ti–ti rütmi.
- Muudab iseseisvalt liikumist vastavalt muusika iseloomule: kiire – aeglane, kõrge – madal.
- Oskab liikuda kõnni- ja jooksurütmis, otsegalopis.
- Õpib ruumis orienteeruma.
- Õpib kõnekooris lausumist laulu rütmi välja pidades.
- Õpib jälgima meloodia liikumise suunda.

5 – 6aastane laps:

- Tutvub mõistetega madal, keskmine, kõrge.
- Oskab märgata ja kuulata.
- Teab mõistete nukker, pidulik, uljas, hoogne tähendust.
- Saavutab kindlama meetrumitaju.
- Harjutab ta ja ti-ti rütmi.
- Väljendab liikudes erinevaid meeleolusid.
- Kasutab stopp - ja kujumänge.
- Õpib otsegaloppi ja rõhksammu.

- Oskab kasutada erinevaid kõne- ja tekstiharjutusi, kõnekoori.
- Püüab laulda rõõmsalt ja julgelt, kuid meeldiva kõlaga.
- Oskab laulda koos lihtsamate kaasmängudega kehapillil.
- Oskab mängida rütmilisi ja laululisi kajamänge.

6 - 7aastane laps:

- Tutvub lastepäraste klassikaliste muusikapaladega.
- Oskab eakohaselt analüüsida kuulnud muusikapala ülesehitust kasutades erinevaid omadussõnu: tõusev, laskuv, hoogne, vaibuv.
- Kasutab kehapilli rütmisaadetes.
- Tuletab meelde rütmipillide õiged mänguvõtted ja kasutab neid laulude saateks.
- Liigub koos plaksutamise takti rõhulisel osal (mõisted rõhuline, rõhuta).
- Õpib hüpaksammu.
- Laulab ilmekalt, vastavalt meeleolule, kuid ilma forsseerimata.
- Suudab laulda kiirendades ja aeglustades.
- Jälgib lauldes diktsiooni selgust ja täpsust.

November

2 – 3aastane laps:

- Õpib kuulama erinevaid õpetaja poolt tekitatud hääli.
- Õpib eristama erinevaid tämbreid ja dünaamikat.
- Õpib liisusalmidega ja muusikapalu kuulates meetrumi edasiandmise oskust.
- Õpib koputamist rütmipillidega vastu kätt, jalga, põrandat.
- Õpib kaasmängu rütmipillidel.
- Õpib reageerima erinevale liikumisele: kõnd, jook ja suudab vastavalt liikuda.
- Laulab õpetaja ergutamisel koos temaga.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulama erineva karakteriga laule ja muusikapalu.
- Suudab muusikapala lõpuni kuulata.
- Tutvub muusikaliste põhimõistetega aeglane ja kiire.
- Tutvub uute rütmipillide ja nende mänguvõtetega.
- Õpib kaasmängu rütmipillidel rütmilise liikumise ja laulude saateks.
- Õpib uue tantsusammu - rõhksammu.
- Õpib sooritama tantsuliigutusi: sõrmevibutus, kand ja varvas.
- Õpetada eristama erinevaid muusikapala osi.
- Õpib lauldes teisi jälgima.
- Süveneb järelelaulmisoskus.

4 – 5aastane laps:

- Õpib tundma mõisteteid kiire – aeglane, kurb – rõõmus, vallatu.
- Püüab eristada meeleolult kontrastset (2–osalist) muusikat.
- Harjutab kaasmängu rütmipillidel rütmilise liikumise, lühiriimide ja laulude saateks.
- Suudab üksinda ja koos rühmaga sooritada rütmilisi kajamänge.
- Õpib liigutusi täpsemalt muusikaga kooskõlastama.
- Liigub üksinda ja paarilisega läbisegi ja ringselt.
- Õpib uusi tantsusamme: kand- ja varvasastak.
- Suudab lauldes jälgida rütmilist täpsust.
- Püüab laulda muusikalisi fraase lõpuni.
- Tunneb rõõmu koos rühmaga laulmisest.

5 – 6aastane laps:

- Õpib tajuma dünaamikat: vaikne kuni vali.
- Tunneb muusikas ära erinevaid karaktereid.
- Eristab 2-osalise loo osasid tempo või meloodia muutuste järgi.
- Oskab rakendada pille koos liikumise ja lauludega.

- Kasutab pille eel- ja järelmänguks.
- Suudab kõndida ja jooksta rütmiliselt täpselt.
- Õpib uusi tantsusamme: külgaloppi, hüpaksammu, kõrvalsammu.
- Suudab liikumist sujuvalt kiirendada ja aeglustada.
- Saab hakkama paarilise leidmisega muusika kindlal osal.
- Laulab regilaulu nii ees- kui järellauljana.
- Püüab lauldes jälgida diktsiooni selgust ja dünaamikat.

6 - 7aastane laps:

- Teab mõistete mõtlik, laulev, uljas tähendust.
- Tutvub lastepärase klassikalise muusikaga.
- Teab mõistete orkester, keel- ja puhkpillid tähendust.
- Suudab eristada tämbreid.
- Oskab kuulatud muusikapalale pealkirja anda.
- Jätkab rütmipillidel mängimist erinevates koosseisudes ja kombinatsioonides.
- Saab hakkama koordineerimisharjutuste sooritamise.
- Mängib rütmilisi kajakänge, rütmitelefoni.
- Oskab sooritada sujuvaid liigutusi kätega.
- Oskab liikuda ees- ja külgalopp sammuga.
- Laulab valjenedes ja vaibudes.
- Jälgib lauldes intervallipuhtust, ilmekust ja kindlat rütmi.
- Suudab kuulata ja juhtida oma häält.

Detsember

2 – 3aastane laps:

- Õpib kuulama talviseid loodushääli.
- Suudab õpetaja suunamisemisel kuulata erinevaid tämbreid ja dünaamikat.
- Õpib kuulama pillimängu.
- Omandab meetrumi edasiandmise oskust.
- Õpib liisusalmi ja sellele meetrumi kaasaplaksutamist ja kaasamängimist rütmipillidel.
- Tutvub uute rütmipillidega.
- Õpib uusi tantsuliigutusi: käteplaksud ja lehvitamine.
- Õpib liikuma koos vahendiga
- Õpib muusikalisi põhimõisteid: kõrge-madal.
- Täiustub laulmisoskus.
- Tunneb ära õpitud laulu ja tahab seda õpetajaga koos laulda.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulama talviseid loodushääli.
- Õpib tajuma muusika kujunduslikkust ja väljenduslikkust.
- Teab muusikalise mõiste hoogne tähendust.
- Tutvustada erinevaid rütmipille ja õpetada nende mänguvõtteid.
- Süveneb meetrumi ja rütmi edasiandmise oskus.
- Suudab koos õpetajaga rütmipillidel saata õpitud laulu ja rütmilist liikumist.
- Õpib kasutama sõnarütmi.
- Saab hakkama liikumise ajal erinevate vahendite kasutamisega.
- Õpib edasi andma tantsu sisule iseloomulikku kujundlikku liikumist.
- Õpib kuulama teisi ja nendega koos laulma.
- Saab hakkama järelelaulmisega.

4 – 5aastane laps:

- Kuulab ja jälgendab talviseid loodushääli.
- Õpib eristama erineva kõrgusega helisid: kõrge, keskmine, madal.
- Õpib mängima uutel rütmipillidel.
- Õpib pausi märkamist, markeerimist.
- Õpib erinevate liigutuste edasiandmist muusika erinevast iseloomust lähtuvalt.
- Saab hakkama meetrumi ja rütmi edasiandmisega. Plaksud, hüpped jm..
- Jälgib kooslaulmisel ansambli ühtsust.
- Teab, et laulda tuleb selge diktsiooniga.
- Laulab 3-toonilist korduva motiiviga kajamängu.

5 – 6aastane laps:

- Tunneb ära lõbusa ja kurva, tugeva ja õrna meloodia.
- Kuulab ja matkib talviseid loodushääli.
- Mängib rütmilisi kajamänge, rütmitelefoni.
- Suudab saavutada täpse pausi.
- Saab hakkama ühtlase liikumisega ringi keskele ja tagasi.
- Rakendab külgsamme erinevates kombinatsioonides.
- Suudab välja mõelda omaloomingulise liikumise.
- Laulab rütmiliselt täpselt.
- Tunnetab pausi laulus ja püüab seda markeerida erineval moel.

6 - 7aastane laps:

- Eristab dünaamikat kuulatavas muusikapalas.
- Julgeb ja tahab esineda üksinda või väiksemates gruppides enda ja naaberrühma lastele.
- Kasutab õpitud lastepille laulude ja liikumise saateks.
- Liigub täpselt, rütmikalt, kujundlikult.
- Tahab liikuda omaloominguliste liigutustega, kasutades selleks ka erinevaid vahendeid.
- Teab mõistete helilooja ja luuletaja tähendust.
- Laulab vabalt ja loomuliku häälega.

Jaanuar

2 – 3aastane laps

- Õpib kuulama vaikust.
- Õpib kuulama erinevaid tämbreid ja dünaamikat.
- Muutub kindlamaks rütmi ja meetrumi edasiandmisel.
- Õpib kaasmängu rütmipillidel.
- Õpib uusi tantsuliigutusi: põlvepats ja poolkukk.
- Õpib liikuma erinevate vahenditega.
- Tunneb soovi ennast lauldes ja liikudes väljendada.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulama looma- ja lindude hääli.
- Tutvub uute lastepillidega ja õpib nende mänguvõtteid.
- Õpib kasutama sõnarütmi.
- Õpib uusi tantsusamme: põlvest vetrumine, käte vibutamine.
- Suudab eristada madalaid ja kõrgeid helisid.
- Püüab jäljendada õpetaja lauluhäält.
- Laulab koos õpetajaga.

4 – 5aastane laps:

- Õpib tundma eesti rahvapille: sarvepill, kannel jt.
- Õpib kuuldud laulust rääkima.
- Saavutab selge diktsiooni ja ilmekuse liisusalmide lugemisel.
- Saavutab enesekindluse kujundlik-mänguliste liigutuste edasiandmisel.
- Kasutab omaloomingulisi liigutusi.
- Laulab 3-5 toonilist korduva motiiviga meloodilist kajamängu.
- Õpib eesti rahvalaule.

5 – 6aastane laps:

- Püüab matkida erineva kõrguse ja vältusega helisid.
- Uuendab tutvust mõistetega rahvaviis ja rahvatants.
- Õpib tundma eesti rahvapille: torupill, kannel jt..
- Õpib haamrieste õiget käsitlemist meloodiapillide mängimiseks.
- Õpib ristkäevõtet.
- Saab hakkama liikumisega erinevates kujundites ühtlasi vahesid hoides.
- Suudab liigutada sujuvalt käsi ette-taha, külgedele.
- Keerutab tantsides rütmiliselt üksi ja paarilisega.
- Tutvub rahvamängude- ja tantsudega.
- Laulab ilmekalt vabalt ja loomuliku häälega.

- Laulab laulule iseloomulikult kas naljatlevalt, laulvalt, voolavalt jne..

6 - 7aastane laps:

- Täiustuvad muusikalised võimed: helilaaditaju, muusikaline mälu, muusikalised kuuldekujutlused jne..
- Kuulab talviseid loodushääli ja iseloomustab neid.
- Süveneb tämbrilise ja dünaamilise kuulumise oskus.
- Saavutab muusika ja liigutuste kooskõla.
- Teab mõistete rahvamäng, - tants ja –laul tähendust.
- Õpib uusi tantsusamme: luisksamm.
- Õpib pause pidama, fraseerima.
- Julgeb esitada omaloomingut lauldes, pilli mängides või liikudes.

Veebruar

2 – 3aastane laps:

- Õpib kuulama talviseid hääli.
- Õpib kuulama erinevaid rütme ja tämbreid.
- Süveneb meetrumi ja rütmi edasiandmise oskust.
- Saab hakkama õpetaja ergutamisel kaasmänguga rütmipillidel.
- Õpib liikuma vahenditega.
- Muudab koos õpetajaga liikumist vastavalt helikõrgusele. Kõrge-madal.
- Täiustub laulmisoskus.
- Tunneb rõõmu muusikalisest tegevusest.

3 - 4aastane laps:

- Kuulab eesti rahvamuusikat.
- Tutvub eesti rahvaviiside kaudu rahvapillidega (kannel, sarvepill).
- Õpib selge diktsiooniga liisusalmide lugemist.
- Sooritab kaasmängu rütmipillidel õpitud laulude ja tantsude saateks.
- Mängib eesti rahvamänge.
- Õpib sooritama tantsuliigutusi koos rühmaga samal ajal.
- Õpib liikuma läbisegi.
- Õpib jälgima rühmakaaslaste ja enda häälekõla.
- Täiustub järelelaulmiseoskus.

4 – 5aastane laps:

- Tutvub mõistetega marsilik ja hoogne.
- Kuulab isamaalist muusikat.
- Õpib tajuma muusika väljenduslikkust, eristab muusika väljendusvahendeid.
- Mängib kaasa rütmipillidel või kehapill õpitud laulude, tantsude rütmilise tegevuse ilmetamiseks.
- Kasutab nii erinevaid rütmivorme kui ostinato saadet.
- Tutvub uute eesti rahvatantsude ja –mängudega.
- Sooritab liigutusi nii vasaku kui parema jalaga, käega sünkroonis ja vahelduvalt.
- Õpib uue tantsusammu: külgalopp.
- Tekitab heli pideva, katkendliku või lainelise häälega.
- Oskab laulda ilmekalt ja ühtlases tempos.

5 - 6aastane laps:

- Eristab kuulatud loos osasid tempo ja dünaamika järgi.
- Oskab iseloomustada erinevas esituses kuulatud laulu, muusikapala.
- Tutvub mõistetega helilooja, dirigent, marss.

- Kuulab eesti hümnid jt. isamaalisi laule.
- Kasutab mitmekesiseid rütmikombinatsioone.
- Suudab iseseisvalt välja mõelda rütme laulude ja liikumise saateks.
- Kasutab pille vahemängudes.
- Keerutab käevangus jooksu- ja hüpakasammu kasutades.
- Jätkab õpetaja juhendamisel uute rahvatantsude ja –mängude tundmaõppimist.
- Saab hakkama hääle tekitamisega võimalikult erineval moel.
- Saab aru ansamblitunnetusest ja püüab laulda koostöös rühmaga.

6 - 7aastane laps:

- Teab mõistete marss ja hümn tähendust.
- Oskab kasutada õpitud rütmipille.
- Suudab improviseerida rütmisaadet.
- Mängib meloodiapillidel.
- Oskab kasutada vastavalt muusikale õpitud tantsusamme.
- Õpib uued tantsusammud: vahetus- ja polkasamm.
- Oskab noorematele selgitada mõistete rahvamäng, -tants ja –laul tähendust.
- Tutvub paari JO-LE-MI astmega.
- Laulab vahelduvalt häälega ja mõttes ühesugust tempot hoides.

Märts

2 – 3aastane laps:

- Õpib kuulama kevadisi loodushääli.
- Kuulab vaikselt lõpuni õpetaja laulu.
- Süveneb meetrumi ja rütmi edasiandmise oskus.
- Õpib rütmipillidel kaasmängu kõndimise ajal.
- Õpib käsitlema uut rütmipilli.
- Õpib ringjoone moodustamist.
- Õpib uued tantsuliigutused: rõhksamm, keerutamine.
- Õpib instrumendi saatel laulma.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulama kevadisi loodushääli.
- Õpib eristama erinevaid rütme.
- Õpib muusikalisel põhimõisteid: kurb, rõõmus.
- Õpib mängima rütmipillidega kaasmängu laulule, liisusalmile, instrumentaalpalale.
- Õpib kasutama erinevaid kehapille.
- Õpib liikudes mängima ühtlases rütmis.
- Õpib sooritama liigutusi vaheldumisi parema ja vasema käega ja jalaga.
- Saab hakkama ühtlases tempos laulmisega.
- Suudab laulu alustada ja lõpetada koos rühmaga.

4 – 5aastane laps:

- Matkib kevadisi loodushääli hääle, liigutuste ja vahenditega.
- Õpib eristama erinevaid rütme ja dünaamikat.
- Tutvub meloodiapillidega: ksülofon, metallofon.
- Oskab edasi anda tantsu või laulumängu sisule iseloomulikke kujundlikke liikumisi.
- Õpib leidma paarilist kindlat muusikaosal.
- Õpib eraldama SO-MI astmeid kõrguse järgi.
- Mängib koos õpetajaga häälemänge: tunnetab erinevaid kõrgusi, dünaamikat, emotsioone.

5 – 6aastane laps:

- Kuulab ja matkib kevadisi loodushääli.
- Suudab leida sobiva muusika tegevusele, muinasjututegelasele vm..
- Teab mõistete vaikne, poolvali, vali tähendust.
- Teab mõistete dirigent ja orkester tähendust.
- Oskab väljendada erinevate muusikaliste tegevuste kaudu muinasjututegelasi, loomi, loodusnähtusi jt..

- Püüab saavutada õpitud tantsuliigutustes rütmilise täpsuse, väljenduslikkuse.
- Saavutab lauldes kerguse ja õrnuse.
- Proovib laulda vahelduvalt häälega ja mõttes ühesugust tempot hoides.

6 - 7aastane laps:

- Teab mõistete tugev ja nõrk tähendust.
- Tutvub mõnede tuntumate eesti heliloojatega seoses nende loominguga.
- Matkib kevadisis loodushääli.
- Sooritab meloodilisi kajamänge.
- Mängib rühmaorkestris.
- Teab, et muusikas on palju erinevaid mõtteid, mida tuleb mängides jälgida.
- Orienteerub ruumis, moodustades kolonne, paare, ringi.
- Laulab pehmelt, laulvalt, ilmekalt.

Aprill

2 -3aastane laps:

- Oskab kuulamisel eristada olme- ja loodushääli.
- Saab muusikat kuulates aru dünaamilistest muutustest.
- Süveneb meetrumi ja rütmi edasiandmise oskus.
- Õpib rütmipillidel lihtsamaid kaasmänge muusikapaladele ja lauludele.
- Õpib kõndima ja jooksmas ringjoonel käest kinni.
- Õpib tantsuliigutusi, paarilisega käest kinni keerutamist.
- Laulab koos õpetajaga ilma ja koos saatega.

3 – 4aastane laps:

- Õpib kuulatud laulust rääkima.
- Õpib kuulama vaikselt instrumentaalseid muusikapalu lõpuni.
- Tutvub marsi mõistega.
- Õpib kasutama lauldes erinevaid sõrmi.
- Õpib iseloomustama erinevate pillide hääli.
- Õpib rütmilist kajamängu.
- Õpib kerget ja rütmikat jooksu ning kõndi.
- Püüab sooritada omaloomingulisi liigutusi.
- Õpib laulu koos alustama ja lõpetama.
- Jälgib ühtses tempos laulmist.

4 – 5aastane laps:

- Tunneb ära tuttava laulu ilma sõnadeta laulduna või ainult pillil mängides.
- Tutvub uute pillidega.
- Loeb liisusalmi vahelduvalt häälega ja mõttes ühesugust tempot hoides.
- Süveneb oskus reageerida kiiresti erinevale muusikale.
- Süveneb oskus sooritada õigeaegselt tantsuliigutusi.
- Oskab laulda vastavalt laulu iseloomule: liikuvalt, kergelt, lõbusalt, laulvalt.
- Laulab vahelduvalt häälega ja mõttes ühesugust tempot hoides.

5 – 6aastane laps:

- Kuulab ja püüab mõista teiste rahvaste muusikat.
- Kasutab mõisteid hüplev, naljakas jm. muusikapala iseloomustamisel.
- Tajub tämbrilist erinevust hääle ja kuulatud pillide vahel.
- Uuendab tutvust meloodiapillidega.
- Jälgib rütmilist täpsust kaasmängudes.
- Õpib uue tantsusammu: käärhüpe.
- Vahetab iseseisvalt tegevust erineva iseloomuga muusika järgi.

- Kasutab erinevaid vahendeid liikumise ilmestamiseks.
- Õpib välja pidama pikema vältusega helisid.
- Pöörab lauldes tähelepanu diktsioonile.

6 - 7aastane laps:

- Oskab kuulamisel eristada paari linnu häält.
- Oskab kasutada mõisteid üks ja mitu muusika iseloomustamisel.
- Saab hakkama omaloomingulise meloodia improviseerimisega antud tekstile.
- Kasutab dünaamikat rütmilises kajamängus.
- Oskab muuta liikumise suunda lähtuvalt dünaamikast, registrist.
- Oskab käärhüpet ja kõrvalastesammu.
- Laulab peast vähemalt ühe eesti ja teiste rahvaste laulu.

Mai

2 – 3 aastane laps:

- Õpib kuulama meeleolumuusikat.
- Õpib kasutama muusikalist mälu.
- Õpib kasutama sõnarütmi.
- Õpib kaasmänge rütmipillidel laulule ja kõndimisel.
- Oskab kõndida ja keerutada üksinda ja koos paarilisega.
- Püüab eristada muusika erinevaid osi.
- Tunneb rõõmu õpetajaga koos laulmisest.

3 – 4 aastane laps:

- Õpib kasutama muusikalist mälu.
- Süveneb muusika dünaamiliste väljendusvahendite kuulamise oskus.
- Õpib rütmipillidel tantsu saateks mängima.
- Õpib erinevate rütmipillide kaasmängu liisusalmile, laulule.
- Tutvub õpetaja valikul uute pillidega.
- Õpib matkivat liikumist.
- Õpib looma uusi tantsuliigutusi.
- Süveneb laulu koos alustamise ja lõpetamise oskus.
- Püüab laulda ühtlases tempos.

4 – 5aastane laps:

- Õpib tajuma kujundlikkust muusikas ja iseloomustab seda.
- Saab aru erinevatest muusikalistest karakteritest tantsuviisi ja hällilaulu näitel.
- Suudab kaasmängudes kasutada omaloomingulisi rütmifiguure.
- Tunnetab ja väljendab erinevaid temposid ja rütme.
- Oskab liikuda paarilisega kooskõlastatult.
- Julgeb esineda rühmas ja ühisüritustel.
- Laulab võimalikult ühtlases tempos.

5 – 6aastane laps:

- Eristab kuuldud loo osasid tempo, dünaamika või meloodia muutuste järgi.
- Oskab seostada kuuldud pilli ja pilti.
- Kasutab rütmipille iseseisvalt loovmängudes, laulmise saateks.
- Püüab mängida ühe- ja kahehäälseid kaasmänge.
- Saab hakkama iseseisva tantsuloominguga, eneseväljendamisega.
- Püüab jälgida tantsuliigutuste ühtlast sooritamist ja õiget kehahoidu.
- Suudab kasutada emotsionaalset väljendusoskust eriilmelistes lauludes.

6 - 7aastane laps:

- Teab mõistete sirg-looklev, tõusev-laskuv, paigalseisev tähendust.
- Oskab kuulatud palale nime panna ja liikuda vastavalt kuulatavale.
- Suudab esitada kaheastmelist laulu meloodiapillil.
- Saab hakkama improvisatsioonilise liikumisega.
- Orienteerub ruumis.
- Kasutab õpitud tantsusamme vabas tantsus.
- Liigu vastavalt muusika rütmi iseloomule.
- Teab hääletämbriga seotud mõistete õrn, mahe, terav, kähe tähendust.
- Tunneb ennast muusikalistes tegevustes kindlalt, vabalt ja loomulikult.

Juuni, juuli, august

2 – 3aastane laps:

- Kuulab hääli enda ümber toas ja õues.
- Mängib looduslike pillidega: kivid, oksad, puupulgad.
- Mängib lihtsamaid ringmänge toas ja õues.
- Laulab lihtsamaid lastelaule.

3 – 4aastane laps:

- Kuulab ja püüab matkida suviseid loodushääli.
- Mängib loodusest leitud pillidega.
- Mängib erinevaid laulumänge.
- Laulab ja tantsib spontaanselt.

4 – 5aastane laps:

- Kuulab ja matkib suviseid loodushääli.
- Kuulab muusikat ja värvib meeleolupilte.
- Mängib loodusest leitud pillidega.
- Mängib rahvamänge ja läheneb neile loominguliselt.
- Laulab ja tantsib spontaanselt.
- Kordab õpitud laule erinevates variatsioonides.
- Tunnetab oma hääle kõlalisel võimalusel nii toas kui õues.

5 – 6aastane laps:

- Kuulab ja matkib suviseid loodushääli.
- Kordab mängulises tegevuses muusikalisi põhimõisteid kujutades neid piltlikult, liikudes jne..
- Kujutab looduslikke pille omavahel lobisemas.
- Meisterdab võimalusel looduslikust materjalist pille.
- Süveneb julgus omaloomingulisuse avaldamiseks mängulises tegevuses.
- Mängib rahvamänge.
- Kordab õpitud laule erinevates variantides.
- Süveneb esinemisjulgus.

6 -7aastane laps:

- Kuulab ja imiteerib meid ümbritsevaid hääli.
- Laulab õpitud liisusale SO-MI astmetel.
- Meisterdab rütmi- ja meloodiapille õues olevatest materjalidest.
- Liigub muusika järgi suuna muutmisega.
- Kordab mängulises tegevuses õpitud tantsusamme.
- Sooritab koordineerimisharjutusi.
- Laulab spontaanselt õpitud ja omaloomingulisi laule.

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VALDKONNAS

„MUUSIKA“

Õppe- kasvatustöö tulemusena

2 - 3 aastane laps:

- Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.
- Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt. paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, viibutamine sõrmega, kükitamine).
- Tunneb rõõmu kuulatavast muusikapalast.
- Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikapalale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).

3 – 4 aastane laps:

- Huvitub laululisest tegevusest, püüab õpetajaga kaasa laulda, osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).
- Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jook, kõnd päkkadel, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).
- Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt. patsutab, plaksutab, kõigutab keha).
- Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.

4 – 5 aastane laps:

- Laulab rühmaga samas tempos.
- Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva – ja lastelaule.
- Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.
- Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoostekõnd ja –jook, liikumine hanereas ja ringis).
- Osaleb laulumängudes.
- Kuulab laulu ja muusikapala.
- Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega.
- Mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.
- Eristab rütmipille tämbri järgi.

5 – 6 aastane laps:

- Laulab loomuliku häälega.
- Laulab rühmaga samas tempos.
- Laulab koos teistega peast mõningaid rahva – ja lastelaule.
- Muudab liikumist muusikaosade muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register).
- Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.
- Väljendab kuulatud muusikas kujutatud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu.
- Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille.
- Ansambli mängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängides nendega ühes tempos.

6 – 7 aastane laps:

- Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist.
- Laulab peast õpitud rahva – ja lastelaule ning esitab neid rühmas ja pidudel.
- Liigub ja tantsib sünkroonis teistega.
- Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt.
- Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants).
- Väljendab julgelt muusika kuulamisest saadud elamusi.
- Mängib rütmi- ja meloodiapillidel lihtsamaid ostinato kaasmänge.
- Mängib pilliansambelis.

7 aastane laps:

- Laulab ilmekalt voolava ja loomuliku häälega eakohaseid rahva – ja lastelaule.
- Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
- Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele.
- Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.
- Muusika iseloomustamisel kasutab eakohast sõnavara.
- Näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes.
- Eristab lihtsamaid muusikažanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
- Oskab mängida eakohastel rütmi – ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele).

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Õppeaasta algab 1. septembril ja lõpeb 31. augustil.

1. septembrist 15. septembrini on kohanemisperiood – uued lapsed harjuvad lasteaiaiga, teised elavad pingevalt töisesse rütmi sisse. Põhitähelepanu on sel ajal mängulisel tegevusel ja sõbralike suhete kujundamisel.

Aktiivne õppetöö kestab 15. septembrist 15. maini. 15. maist alates on põhitähelepanu kooliminejatel – toimuvad näidendiproovid ja valmistatakse lõpupeoks, mis toimub traditsiooniliselt mai viimasel reedel. Juunis on põhirõhk taas mängul, suvesse jääb ka kollektiivpuhkus.

Suveperioodil kasutavad lapsed omandatud teadmisi aktiivselt mängus ja igapäevaelus. Suveperioodi jääb ka lasteaia kollektiivpuhkus, soovijad saavad koha teistes kesklinna lasteaedades.

Õppetöö planeeritakse nädalaks. Erandiks on jõuluaeg esimesest adventist kolmekuningapäevani. Sel ajavahemikul nädalaplaane ei koostata ja rõhk on kunstitegelustel, mängul ja muinasjutul. Koos lastega sünnib kogu maja jõulukujundus.

Nädalaplaanis kajastuvad valdkonniti kõigi rühmas esindatud vanusegruppidele püstitatud eesmärgid ja planeeritud tegevused. Tegevuste orienteeruv arv lepitakse kokku augusti lõpus toimival nõupidamisel, arvestades kõigi rühmade vanuselist koosseisu ja eripära, vajadusel tegevuste arvu õppeaasta jooksul optimeeritakse. Info tegevuskordade kohta on üleval rühma stendil. Tegevuste jaotus ja sisu päevade lõikes on rühma õpetajate määrata ja see kajastub nädalaplaanis (Lisa 1). Vanemad saavad toimuvast õppetööst infot tabelist „**Täna me õppisime**“ rühma stendil (Lisa 2). Õpetaja kannab info tabelisse ja rühma päevikusse hiljemalt järgmise päeva lõunaks.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine liitrühmas

Õpetaja hindab rühma laste tegelikku arengutaset ja jagab lapsed võimalikult sobilikesse rühmadesse. Laste arengutase võib isegi ühe vanuserühma piires olla üsna erinev, kuid õpetaja peab ülesandeid andes silmas lapse reaalsel arengutaset. Näiteks on mõnes tegevuses või mõne teema puhul vaja 5aastane laps liita 4aastaste laste rühmaga, kuigi teistes tegevustes osaleb ta juba 5 – 7aastaste rühmas.

Liitrühma tegevusi kavandades:

- Arvestatakse laste arengutaset ja tempot.
- Pakutakse lastele tegevusi nii sarnase kui erineva koosseisuga rühmades – see tähendab valikuvõimalus tegutseda ühevanuste või eri vanuses laste hulgas.
- Tegevuste aega kavandades arvestatakse, et tegevuse varem lõpetanud lastele võib anda teise tegevuse. See võib olla nii organiseeritud kui ka vabategevus. Siis kaasatakse ka õpetajaabi.
- Järkjärgulise tegevuse puhul kavandatakse iseseisvaks tegevuseks tuttav või kordamist vajav materjal

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimise viisid

- Kogu rühm tegeleb üht liiki tegevusega. Seda tegevuse vormi kasutatakse:
 - Häälestamiseks
 - Teema sissejuhatamiseks
 - Reeglite ja üldiste juhendite andmiseks
 - Õppekäikudeks
 - Keele ja kõne valdkondade tegevusteks (vaatlemine, uurimine, lavastusmäng jm.)
Arvestatakse teema sobivust ja eakohast käsitlust.
- Kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid ülesande raskusaste on vanuseti erinev. Seda viisi kasutatakse kunstitegelustes ja rühmatöodes.
- Tegevus on üheaegne, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erinev. Näiteks vanemad lapsed joonistavad, kleeбивad või meisterdavad, nooremad kuulavad jutustust, õpivad luuletust või mängivad õppemängu. Kaasatud on õpetajaabi.
- Tegevus toimub ainult ühe alarühmaga. See viis on valdav matemaatika ning lugemise ja kirjutamise puhul. Tegevus toimub reeglina eraldi ruumis. Õpetajaabi tegeleb teiste vanuserühmadega.

Õppetegevuse tulemuslikkus ei sõltu ühe või teise tegevusviisi eelistamisest, vaid õpetajate kindlast tööstiilist ja süsteemist.

Liitrühmas õpitakse loomuliku arengu kaudu. Mängudes ja suhtlemises lapsed abistavad, täiendavad ja rikastavad üksteist. Liitrühmas kasvanud lapsed saavad ellu kaasa rikkaliku suhtlemiskogemuse.

Õpituba koolieelikutele

Õpituba on loodud vanemate soovil, tõhustamaks kooliks ettevalmistust. Tunnid toimuvad korra nädalas. Tund kestab 45 minutit, õpetab Kadri Tooming.

Õpitoa põhimõtted:

- Tutvustatakse koolitunni korralduslikku poolt (pingis istumine, iseseisev tööjuhendite järgi ülesannete lahendamine, käe tõstmisega rääkimissoovist märku andmine, ühekaupa vastamine).
- Pakutakse kogu maja kooliminejatele koosolemise võimalust.
- Kujundatakse õpetaja ja õpilase vaheline usalduslik suhe.
- Õpitakse mängu kaudu.
- Tagatakse eduelamus.
- Arvestatakse lapse individuaalset arengutempot.
- Toetatakse lapsepoolset julgust, loovust, tahet mõtteid avaldada, valikuid teha.
- Arendatakse arutlemis- ja põhjendamisoskust.
- Õpetatakse hindama enda ja teiste töö tulemuslikkust.
- Arvestatakse koduloolisuse printsiipi – lähemalt kaugemale.
- Toetatakse lasteaia õppe- ja kasvatustööd.
- Toimub tihe koostöö rühma õpetajate ja eripedagoogiga.

Õppetöö lähtub koduloolisuse – lähemalt kaugemale – printsiibist. Emakeele ja matemaatika tundide õppesisu on kantud eluga seotud teemadest. Juhindutakse lasteaia õppekavast. Õpituba toetab lasteaia igapäevast õppe- ja kasvatustööd tavapärasest erinevas keskkonnas. Põhieesmärgiks nagu lasteaia õpetöölgi, on see, et kooliminev laps saavutaks oodatavad arengutulemused, mis võimaldavad tal lasteaiast sujuvalt kooliellu astuda.

Õppetöös arvestatakse iga lapse arengutempot. Ülesanded erinevad nii ülesehituselt kui ka raskusastmelt. Hinnangut andes lähtub õpetaja iga lapse individuaalselt tasemest.

Toimub pidev infovahetus rühma õpetajate ja eripedagoogi, vajadusel ka lastevanematega.

Tunnid viiakse läbi mänguliselt. Konkreetse tunni ülesehituses arvestatakse laste spontaanselt tekkinud ideedega, lõdvestuseks loetakse liisusalme (koos liigutustega), mängitakse õppemänge.

Kavandamisel arvestatakse laste soove – olulised on laste ideed ja initsiatiiv.

Me ei kasuta valmis töölehti, vaid kujundame need ise. Lapsel on nii rohkem kirjutamis- ja joonistamisruumi ja loomingulist vabadust ülesande täitmisel. Lapsed saavad tihti võimaluse enda ja teiste töid üle vaadata – hinnata. Seda õpetaja toetusel.

Tähtsaks tunni osaks on ajategur – konkreetse päeva, kuu ja aastaaja määramine. Lisaks sellele puudutame igas tunnis elu enda ümber, räägime aktuaalsetel päevateemadel:

tähtpäevadest, laste sünnipäevadest, laste elus aset leidvatest olulistest sündmustest, riigi ja kodulinna elust.

Aasta lõpeb õppemappide kätteandmise ja ühise arutlusringiga, kus igaüks saab välja öelda oma arvamuse õppeaastast.

Komeedi Lasteaia päevakava

7.00 - 8.50 Mäng

9.00 – 9.30 Hommikusöök

9.30 – 10.30 Tegelused

11.00 – 12.00 Oleme õues

12.20 – 12.50 Lõunasöök

13.00 – 15.00 Uneaeg

15.30 Õhtuoode

16.00 – 18.30 Tegelused, mäng toas või õues

Tegelusi nädalas (orienteeruv arv)

VALDKONNAD		2 – 3AASTANE	3 -4AASTANE; 4-5AASTANE; 5 – 6AASTANE	6 – 7AASTANE
KEELJA KÕNE	KUULAMINE JA KÕNELEMINE	3 – 4 korda	4 korda	4 – 5 korda
	LUGEMINE JA KIRJUTAMINE	Ei toimu	1 – 2 korda	2 – 3 korda
MATEMAATIKA		1 kord	1 kord	1 – 2 korda
KUNST		1 -2 korda	2 korda	2 – 3 korda
LIIKUMINE		2 korda	2 korda	2 korda
MUUSIKA		2 korda	2 korda	2 korda

LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED

Lasteasutuse õpetaja jälgib kavakindlalt lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut. Lapse arengu hindamisel kasutatakse kõige enam vaatlusmeetodit. Sobivad ka kaudsed meetodid, näiteks intervjuud, laste tööde analüüs. Kasutatavaid meetodeid tutvustatakse vanematele.

Tunnustatakse toimetulekut, arengut, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut.

Arengukirjelduste koostamisel või suulise hinnangu andmisel on orientiiriks lapse arengu eeldatavad tulemused kõigis ainevaldkondades vanuseti. Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitleta normina, need on üldtunnustatud tähised, millest hindamisel lähtuda. Arengu jälgimisel ja hindamisel arvestatakse ka iga lapse eripära.

Arengutulemused fikseeritakse esimest aastat lasteaias olevatel lastel ja koolminejatel kaks korda, kõigil ülejäänutel üks kord aastas, vastavalt oktoobris ja märtsis – aprillis või ainult märtsis - aprillis. Tulemused kajastuvad arengutabelites (Lisa3). Kevadel viiakse rühmades läbi vestlused vanematega, mille käigus teavitatakse peresid lapse arengust. Vanemaga arengu eri külgedest vesteldes on õpetajal positiivne hoiak.

Koolivalmidus, selle hindamine ja vanemale tagasiside andmine.

Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida täiskasvanu selgitusi ja korraldusi. Koolivalmidust vaadeldakse läbi kolme aspekti: füüsiline, sotsiaalne ja vaimne. Pedagoogid – rühmaõpetajad, muusikaõpetaja, mängukooli õpetaja – lähtuvad koolimineva lapse arengu kirjeldamisel, koolivalmiduse määratlemisel Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt koolivalmiduse füüsilise, vaimse ja sotsiaalse aspekti puhul oluliseks peetust. Orientiiriks on vastava vanuse, s. o. 7 a. eeldatavad arengutulemused. Õpetaja kirjeldab igapäevaelu vaatlusest tulenevalt vastavat arenguperioodi. Mängukooli õpetaja ning muusikaõpetaja jagavad oma nägemust rühmaõpetajatega, kes siis vastavat teavet lapsevanemale edastavad. Info edastamine toimub vastavalt vajadusele aastaringelt. Pikem ja põhjalikum koosistumine vanematega leiab aset kevadise arenguvestluse käigus, kus vabas ja sundimatus olukorras lapse arengust räägitakse. Vajadusel saadakse vanematega kokku tihedamini. Kui tekib vajadus taotleda lapsele koolipikendust, toimub arenguvestlus jaanuaris, osaleb ka eripedagoog. Enne arenguvestlust

täidavad vanemad ankeedi, kus esitavad omapoolse nägemuse lapse arengust (Lisa 5). Peale arenguestlust koostavad rühmaõpetajad kokkuvõtte, millega vanemal on võimalik tutvuda.

Koolivalmiduse kolm aspekti

Füüsiline valmisolek

Oluline on liikumisaktiivsus, vastupidavus, erutus – ja pidurdusprotsesside tasakaal, oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist, eakohane motoorne areng.

Füüsilisest arengust ja tervisest oleneb lapse koormustaluvus ja töövõime. Füüsilise arengu ja tervise kohta saab vanem infot peamiselt perearstilt, lasteaiaõpetajatel on toetav roll.

Vaimne valmisolek

Olulised on

- vaatlusoskus – oskus kuulata, uurida, koondada tähelepanu ka igavamale tegevusele,
- tajude diferentseeritus ja mõtestatus – oskus eristada olulisi tunnuseid ebaolulistest
- kujutlused ruumist – all, üleval, peal, kohal, ees, taga, kõrval, vahel
- kujutlused ajast – eile, täna, homme, nädalapäevade nimetused, aastaaegade tunnused
- oskus järjestada esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- oskus anda esemetele ja nähtustele ning nende tunnustele ühine nimetus (üldnimede osakaal sõnavaras)
- oskus jutustada oma lemmiktegevusest
- oskus jutustada mõnest sündmusest pildi või saripildi järgi
- kõne ja väljendusoskus – oskus seotult ja arusaadavalt kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi, anda edasi oma mõtteid, selgitada olukordi
- tähelepanu koondamine – katkestamata tegevus vähemalt kümne minuti jooksul

Sotsiaalne valmisolek

Olulised on

- lapse soov õppida, omandada uusi teadmisi - motiveeritus õppetööks
- täiskasvanu korraldustest ja juhistest aru saamine ja nende täitmine
- kollektiivis kaaslastega arvestamine ja koos tegutsemise oskus
- püüd alustatud tegevus lõpule viia
- kohanemisvõime
- eneseteenindamisega toimetulek
- tahtelise käitumise elementide olemasolu

ERIVAJADUSEGA LAPS

Erivajadusega laps on laps, kes erineb oma võimete, tausta ja isiksuseomaduste poolest teistest lastest sedavõrd, et tema vajaduste rahuldamiseks on vaja muuta keskkonda ja/või õppemeetodeid. Kui erivajadused ilmnevad enne kooliiga, siis nimetatakse neid arengulisteks erivajadusteks.

Erivajaduste tekkepõhjustes kombineeruvad pärilikud eeldused keskkonna mõjudega, põimumine võib toimuda soodsas või ebasoodsas mõttes. Sõltuvalt tekkepõhjustest ja eripäradest on laste arenguliste erivajaduste määratlemise aluseks kuulmis-, nägemus-, kõne-, keha- ja intellektipuuded, spetsiifilised arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired ning andekus (Kõrgesaar 2002). Üksnes andekuse puhul on tegemist arengut soodustava kombinatsiooniga: soodsad pärilikud eeldused arenevad arengut stimuleerivas keskkonnas edasi. Ülejäänud erivajadustega laste puhul on tegemist arengukahjustustega, millele võib lisanduda nii keskkonna ebasoodne kui ka soodne mõju.

Erivajaduste ühe alusena tuuakse tänapäeval välja ka pervasiivsed arenguhäired (McCormick 2006). Kui korraga esineb organismi mitme funktsiooni kahjustus, räägime liitpuudest. Eesti keelest erineva emakeelega lapsi võib samuti käsitleda kui erivajadustega lapsi, sel juhul ei tulene erinevad vajadused mitte lapse pärilikest eeldustest ega organismi funktsionaalsetest kahjustustest, vaid keelekeskkonna erinevusest kodus ja lasteaias (Hallap 2006). Samas võib ka muukeelne laps olla andekas või vähemvõimekas eakaaslastega võrreldes.

Lapse abistamiseks ja arendamiseks ei piisa tema puuete või häirete diagnoosimisest arstide poolt, suuremat tähelepanu tuleb pöörata lapse olemasolevate oskuste hindamisele, keskkonna võimaluste arvestamisele ja koostööle täiskasvanute vahel. Sarnaselt muule maailmale liigutakse Eestiski ühe enam nn põhjuseskeskselt käsitluselt (miks ja missugune) nn sekkumiskeskse käsitluse (kuidas arengut toetada) poole. Tuleb kindlustada lapse eripära võimalikult varajane märkamine ja adekvaatne kirjeldamine, töötada välja erivajadustega lapse arengu toetamise plaan ja see ellu viia, hinnata perioodiliselt tegevuste efektiivsust.

Varajase sekkumise all mõeldakse riskifaktoriga sündinud laste arengu jälgimist, erivajadustega laste võimalikult varajast märkamist, mahajäänud või enamarenenud valdkondade (füüsiline, sotsiaalne, kognitiivne areng) hindamist ja sobiva arendustöö planeerimist ning teostamist (Shonkoff Meisels 1990). Varajase sekkumise eesmärgiks on kaasa aidata erivajadustega lapse võimetekohasele arengule ja toetada lapse perekonda. Lapse

arenguks on vajalikud erivajadusest tulenevad lisatingimused (spetsialistid, teenused, abivahendid) ja sisuliselt erineva rõhuasetusega arendustegevus. Varajase sekkumise planeerimisel ja elluviimisel tuleb arvestada järgmisi üldpõhimõtteid:

- Arendustegevuse alustamine niipea, kui selle vajadust on märgatud,
- Individuaalne lähenemine vastavalt lapse arenguliste erivajadustele ja keskkonna võimalustele,
- Perekonna ja spetsialistide kaasamine, meekonna- ja võrgustikutöö,
- Lapse perekonna nõustamine ja juhendamine tegevusteks oma lapsega,
- Lapse ja perekonna iseseisvuse toetamine nii palju, kui see võimalik on,
- Ühest kasvukeskkonnast teise ülemineku toetamine (Shonkoff Meisels 1990).

Oluline on liikuda selles suunas, et kahjustunud arenguga last märgataks ja abistamine algaks lapse esimeste eluaastate jooksul, st võimalikult varakult.

Varajase sekkumise korraldus tavarühmas – laste arengu hindamine, eripärade märkamine ja lapsevanemate nõustamine

Et lasteaia pedagoog saaks varakult märgata lapse arengu mahajäämust, eripärasid või andekust, on oluline kõigi rühma laste arengutaseme järjepidev hindamine, laste arengu perioodiline analüüsimine. Kasulik on küsitleda lapsevanemaid ja teisi lapsega tegelevaid täiskasvanuid (liikumis- ja muusikaõpetaja, õpetaja abi, eripedagoog), jälgida õppeülesannete sooritust ning tulemusi. Oluline on arengu hindamisel arvesse võtta erinevaid valdkondi (sotsiaalne, füüsiline, vaimne tegevus, kõne, eneseteenindus) ning anda hinnang lapse teadmiste ja oskuste eale vastavuse kohta.

Pedagoogil tuleb arvestada, et pigem võimaldavad tema poolt kasutatavad lapse arengu hindamise vahendid saada esialgse pildi lapse arengu tugevatest ja nõrkadest valdkondadest. Kui leitakse, et mõne lapse senine areng ei ole kulgenud eakohaselt (esineb oluline mahajäämus, käitumise eripära või andekus), selgitatakse lapsevanemale vajadust täiendavate uuringute järele erialaspetsialistide juures. Oluline on tuua konkreetseid näiteid lapse tegevusest ja käitumisest, tunda huvi koduse olukorra vastu, otsida seoseid ja pakkuda teavet spetsialistide tegevusvaldkondade kohta (Simeonsson, Bailey 1990). Õpetajal tuleb lapsevanemale järjekindlalt selgitada, et lisauuringute tulemused aitavad leida tema lapse probleemile sobivaima lahenduse (rühmatüüp, õppekava, lisateenused vm). täiendavate

uuringute läbiviimiseks tuleb lapsevanemal pöörduda kas eriarsti, psühholoogi, logopeedi, eripedagoogi või sotsiaaltöötaja poole. Uuringuid tegelevale spetsialistile tuleb lapsevanema vahendusel edastada õpetaja poolt eelnevalt edastatud teave (iseloomustus), et toetada olukorra sarnast mõistmist. Et hindamistegevused oleksid aluseks edasise arendustegevuse planeerimisel, tuleb paluda lapsevanemal tuua spetsialistidelt kirjalik kokkuvõte lapse hetketasemest ja soovitusel õpetajale arendustegevuseks. Taoline teabe jagamine on lapse huvides ja seda hoitakse konfidentsiaalsena asjasse puutuvate inimeste vahel.

Kui erivajadustega last on märgatud ja tema arengutaset ning vajadusi täpsemalt hinnatud, tuleb teha vahekokkuvõte ja lapse hetketaset ühiselt analüüsida. Nõustamine toimub nn arenguestluse vormis: perele ja teistele, kes lapsega tegelevad, antakse ülevaade kogunenud teabest lapse kohta ja toetatakse selles orienteerumist. Arenguestluse käigus:

- 1) Tehakse kokkuvõte uuringutest ja hindamistulemustest,
- 2) Kirjeldatakse võimalikult täpselt lapse arengutaset,
- 3) Ollakse perele psühholoogiliselt toeks last puudutava teabega toimetulekul (ära kuulamine, julgustamine),
- 4) Arutletakse lapse ning pere vajaduste üle,
- 5) Palutakse lapsevanemalt teavet koduste arendamisvõimaluste kohta,
- 6) Antakse teavet lasteaias ja piirkonnas olemasolevate arendamisvõimaluste kohta.

Terminid ja sekkumisvõimalused, mis on mõistetavad spetsialistile või õpetajale, ei pruugi olla arusaadavad lapsevanemale, tekitavad sageli ebakindlust ja hirmu. Seega tuleb olukorda selgitada lapsevanemale arusaadavalt, lisada näiteid lapse käitumisest ja tegutsemisest rühmas. Tuleb arvestada ka seda, et uurimistulemused võivad olla perele šokeerivad ning kohanemine võtab aega. Seetõttu tuleks esialgu rõhutada pigem positiivset: saime teada, millised tingimused lapse arengut toetavad. Soovitav on pakkuda perele kirjandust, lapsevanemaid koondavate ühingute kontaktandmeid jms.

Erivajadustega laste arengu toetamine

Erivajadustega lapse õpetamine eeldab õpetajalt lapse õpitegevuse raskusastme reguleerimise oskust, st õpetaja peaks suutma:

- a) Arvestada spetsialistide juhiseid ja lapsevanemate soovitusi;
- b) Kujundada keskkond lapse võimetele vastavaks, motiveerivaks;
- c) Kujundada oskust väikeste sammude kaupa, s.o jaotada õpitoiminguid operatsioonideks, otsustades mida, kuidas ja mis järjekorras õpetada;

- d) Vähendada sõnalise materjali (selgitused, korraldused, jutustused) keerukust, et selle mõistmine oleks lapsele jõukohane;
- e) Kasutada väliseid abivahendeid (nt esemed, mudelid, pildid, sümbolid);
- f) Lapse tegevust teadlikult korraldada ja reguleerida, osaleda lapse tegevustest (koostegevus, matkimine, tegutsemine näidise või tööjuhiste alusel) (Erg jt 2002).

Meeskonnatöö korraldamine

Kuna arendustegevuse planeerimisel tuleb arvestada erivajadustega lapse arengu ja keskkonna paljude aspektidega, on vajalik mitme valdkonna spetsialistide ja lapsevanemate omavaheline koostöö. Meeskonnatöö aluseks on ühised väärtushinnangud, koostöövajaduse tunnetamine, algatusvalmidus ja vastutuse jagamine, koostööks vajaliku aja leidmine ning osalejate meeskonnatöö-alane väljaõpe.

Koolieelsetes lasteasutustes on lisaks rühmaõpetajatele ja õpetaja abidele tööl muusika- ja liikumisõpetajad ning logopeed või eripedagoog. Erivajadustega lapse ja tema pere toetamiseks on olulised spetsialistid ka pere- ja eriarstid, sotsiaaltöötaja, psühholoog, füsioterapeut, tegevusterapeut jt (Skogen, Holmberg 2004).

Hästi toimiva asutuse meeskonnatööle on iseloomulikud järgmised tunnused.

- 1) Koostööd reguleerivad ametlikud reeglid, mis pannakse paika lasteasutuse õppekava raames ning on aluseks töö korraldusele.
- 2) Ühised tegevuseesmärgid on selgelt sõnastatud. Lepitakse kokku, mis suunas tegutsetakse ja kuhu soovitakse jõuda.
- 3) Liikmetel lasub koostöökohustus. Otsustatakse vajalike liikmete, nende rollide ja vastutuse üle (kes ja mida on kohustatud meeskonnatöö raames tegema).
- 4) Koostöö toimub asutuse eri tasanditel. Siin on oluline, et koostööd rakendataks asutuse kui terviku (pedagoogiline nõukogu), rühmade (rühma meeskonnad) ja lapse (individuaalse arenduskava meeskond) tasandil. Meeskonnaliikmete seas on olulised kõik teemaga seotud töötajad, lapsevanemad ja juhtkonna esindaja.
- 5) Asutuse meeskonnad on omavahel seotud nn koostööjuhtide kaudu. Koostööjuhiks või koordineerijaks on keegi meeskonna liikmetest. Meeskondade omavahelised seosed asutuse eri tasanditel võimaldavad tagada asutuse kui terviku toimimise.

Individuaalne arenduskava

Individuaalne arenduskava (IAK) koostatakse lapsele, kes oma arengutasemelt rühmakaaslastest oluliselt erineb, kusjuures enamasti on tegemist erivajadustega lapsega.

IAK rakendamise põhilisteks eeldusteks on:

- a) Õpetajate ettevalmistus ja valmisolek,
- b) Lapsevanemate soov ja valmidus koostööks ning
- c) Spetsialistide võrgustiku olemasolu lasteaias või lähiümbruses.

IAK rakendamine võimaldab arvestada erivajadustega lapse ja tema perekonna vajadusi, aitab kindlustada lapsele turvalise ja võimetekohase arengu.

Individuaalne arenduskava on dokument, mis määrab kindlaks arengulisi erivajadusi arvestava õpetuse individuaalsed eesmärgid ja sisu, ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise. IAK koostatakse lapsele meeskonnatöona kindlaks ajavahemikuks neis arenguvaldkondades, milles tema arengutase erineb eeldatavast eakohasest tasemest, s.o eakaaslaste keskmisest tasemest. Olenevalt erivajadustest esitab IAK lapse arengule rühma õppekavaga võrreldes kas kõrgendatud nõudmisi (andekad lapsed) või vähendatud nõudmisi (arengulise mahajäämusega lapsed) (Erg jt 2002, Individuaalse õppekava koostamise ja rakendamise juhend 2004). IAK koostamise protsessis on eristatavad etapid (McCormick 2006):

- I. Võimalike erivajadustega lapse märkamine.
- II. Täpsustavad hindamistegevused erivajaduste kahtluse korral.
- III. Lasteaja töötajate ja spetsialistide võrgustiku omavaheline arutelu ilma lapsevanemata. Siin fikseeritakse üldeesmärgid, valdkonnad ja jõukohased oskused, valmistutakse ühiselt arenguveestluseks lapsevanemaga. Lapsevanemad kutsutakse arenguveestlusele ning neile tutvustatakse eelnevalt kirja pandud kava, milles tehakse vajadusel parandusi ja täiendusi lapsevanemalt lisanduva informatsiooni alusel. Erandjuhul võib selguda, et lapsevanem ei soovi IAK koostamist või ise selles osaleda. Kui lapsevanem jääb enesele kindlaks ka meeskonnaselgituste järel, fikseeritakse vastav seisukoht arenguveestluse protokollis.
- IV. IAK rakendamine nii, nagu arenguveestlusel lapsevanematega kokku lepitud.

Erivajadustega lapsele koostatav IAK koosneb soovitatavalt järgmistest osadest.

- 1. Üldosa ehk põhjendus
Koostatud kirjeldus ja hinnang (iseloomustus) peaks sisaldama lapse üldandmeid, varasema arengu lühikokkuvõtet ja täpset ülevaadet hetketasemest.
- 2. Arendustegevuse kohandamise üldtingimused ja kaugemad eesmärgid

Hindamistulemuste analüüsi põhjal toimuva arenguvestluse käigus püütakse ühiselt leida probleemide põhjused ning sõnastatakse olukorra lahendamise strateegia: vajalikud tingimused, üldised põhimõtted, kaugemad eesmärgid ja koostöövormid.

3. Oskuste kirjeldused valdkondade kaupa

Kaugemad eesmärgid konkretiseeritakse lähieesmärkidena valdkondade kaupa, määratakse võimalikult täpselt kujundatavad oskused ja vajalikud õppe- ja abivahendid. Tavarühmas on hõlpsamalt rakendatav jaotus õppetegevuse ja üldoskuste valdkondade kaupa, mis võimaldab erivajadustega last maksimaalselt kaasata rühmategevustesse. Lisanduvad individuaalsed ülesanded ja lähenemisviisid vastavalt sellele, millised on lapse lähimas arengu tsoonis olevad oskused (abiga sooritatavad toimingud).

IAK raames n-õ avatakse üksnes need valdkonnad, milles laps individuaalset lähenemist vajab.

IAK rakendamise käigus on oluline teha märkmeid edasiminekuks ja probleemide kohta, vajadusel kutsutakse meeskond veel kord kokku. Iganädalaselt kohandab õpetaja rühmale planeeritud tegevused ja vahendid erivajadustega lapsele lähtuvalt IAK-st, nädalaplaani on selleks lisatud eri lahter „individualiseerimine”. IAK hõlmab vastavalt vajadusele erinevas vahekorras nii individuaalset tegelemist lapsega, tegutsemist väiksemas grupis kui ka võimetekohast osalemist frontaalsetes tegevustes (ühistegevused).

4. IAK koostamisel ja täideviimisel osalejad

IAK koostamine on meeskonnatöö, milles peaksid osalema kõik lapsega tegelevad täiskasvanud: õpetajad, õpetaja abi, erialaspetsialistid, tervishoiutöötaja, juhtkonna esindaja ja lapsevanemad. Protsess käigus tuleb täpsustada iga osaleja kohustused ja konkreetsed ülesanded, mille kaudu lapse arengut toetada. IAK kui omavaheliste kokkulepete dokument kinnitatakse igapähe poolt allkirjaga.

5. Kokkuvõte

IAK koostatakse alati kindlaks ajavahemikuks, ajaline kestus võib sõltuvalt lapse arengu tempost ja erivajaduste iseloomust olla mõnest kuust kuni terve õppeaastani. Ajavahemik fikseeritakse IAK kokkuleppimise käigus ning perioodi lõpus tuleb meeskond, sh lapsevanemad, uuesti kokku. Töö käigus tehtud märkmete alusel antakse valdkonniti ülevaade lapse arengu dünaamikast ning arutatakse edasise tegevuse üle. Olenevalt lapse saavutatud arengutasemest kaalutakse, kas tuleks jätkata

IAK rakendamist või on juba võimalik toimida rühma õppekava alusel või on otstarbekam soovitada rühmatüübi vahetamist.

Koolikohustuse edasilükkamise ning nõustamiskomisjoni kinnitava otsuse korral koostatakse lapsele vastavasisuline IAK. IAK sisu ja ulatus sõltub probleemist, mille tõttu lapsel koolikohustus edasi lükati.

Erivajadustega lapsed:

- Kõnepuudega lapsed
- Kehapuudega lapsed
- Kuulmispuudega lapsed
- Nägemispuudega lapsed
- Vaimupuudega lapsed
- Spetsiifiliste arenguhäiretega lapsed – kahjustunud on mitmed arenguvaldkonnad (motoorika, kognitiivsed funktsioonid, kõne jt), kusjuures ükski neist ei domineeri
- Emotsionaalsete ja käitumishäiretega lapsed
 - Väljapoole suunatud käitumine – iseloomustab kohalpüsimatus, teiste pidev segamine, löömine, kaklemine, õpetaja eiramine, valetamine.
 - Sisepoole suunatud käitumine – lapsed suhtlevad vähe eakaaslastega, eemalduvad tihti oma maailma, on põhjuseta kartlikud, kaebavad tervise üle, on depressiivsed (Kõrgesaar 2002).
- Pervasiivsed arenguhäired
 - Arpergeri sündroomiga lapsed
 - Autistid
- Andekas laps

Ülevaade on tehtud artikli põhjal: Häidkind, P., Kuusik, Ü. „Erivajadustega laps koolieelses lasteasutuses” Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse materjalis „Lapse arengu hindamine ja toetamine”, Tallinn, 2009

Töö erivajadustega lastega Komeedi Lasteaias

Lasteaias töötab eripedagoogilise haridusega õpetaja, kelle tööülesannete hulka kuulub kahel päeval nädalas individuaalne töö seda vajavate lastega. Lisaks nõustab ta õpetajaid ja vanemaid laste arengu ja selles esinevate võimalike probleemide osas.

Eripedagoogilist tööd tegeva õpetaja ülesandeks on sügiseti uurida järgmisel õppeaastal kooliminevate laste arengutaset ning koostada vajadusel kava arendustegevuseks. Samuti jälgib eripedagoog rühmades teisi lapsi ning vajadusel uurib laste arengut individuaalselt.

Kord aastas analüüsib eripedagoog kõikide rühmade meeskondadega ja võimalusel ka liikumis- ning muusikaõpetajaga iga rühma kõikide laste arengut ning koos leitakse võimalikud probleemid ning otsitakse lahendusi.

Probleemide ilmnemisel arutavad rühma õpetajad ja eripedagoog sobivaid lahendusviise. Kui leitakse, et lahendamiseks ei piisa lasteaias ressurssidest, kaasatakse järgmisel arutellu ka lapsevanemad ning selgitatakse võimalikke käitumisviise ning soovitatakse teiste spetsialistide abi kasutada.

Keerulisemate kõnepuuetega ilmnemise korral (ning häälduspuuete korral) soovib eripedagoog pöörduda vanemal logopeedi vastuvõtule. Teiste puuete kahtluse korral soovib pöördumist eriarsti, psühholoogi või psühhiaatri vastuvõtule.

Lasteaias eripedagoogi tööd tegeva õpetaja kontaktandmed (telefon, e-maili aadress) on nähtavad kõikidele vanematele ning on võimalik eelneval kokkuleppel vestelda lapse arengust ning küsida nõu abi saamiseks.

Eripedagoogiline arendustegevus Tallinna Komeedi Lasteaias hõlmab individuaalset tööd järgmiste probleemide korral:

- Kooliminevad lapsed, kelle koolivalmiduse kujunemine on oluliselt aeglasem või kellel esineb oluline mahajäämus mõnes õppetegevuse valdkonnas
- Lapsed, kelle kõne areng on eakohasest aeglasem ning kes vajavad kõnearendust
- Lapsed, kellel on puudujääke mõnes tunnetustegevuse protsessis (taju, mälu, mõtlemine)
- Lapsed, kelle emakeeleks ei ole eesti keel ning kes vajavad seetõttu kõnearendust

KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

Hea koostöö aluseks on lasteaia töötajate ja vanemate avatud, teineteisest lugupidavad suhted. Need loovad tingimused lapse rahulikule kohanemisele turvatunde tekkimisele lasteaias. Perekonnal on esmane ja kõige tähtsam roll lapse õpetamisel ja kasvatamisel, lasteaed on läbi igapäevase õppe-kasvatustöö perele tuge pakkuv partner.

Meie lasteaeda on lapsevanem alati oodatud.

Vanemate teavitamiseks meie lasteaias on järgmised võimalused:

Lastevanemate teavitamine

Vanemad saavad infot järgmiste kanalite kaudu:

- Otsesel igapäevasel suhtlemisel rühma õpetajatega
- Telefoni teel
- Iga rühma listi kaudu.
- Kodulehekülje kaudu aadressil www.komeedi.ee, mis tutvustab lasteaia igapäeva elu ja annab ülevaate õppe-kasvatustöö korraldusest.
- Rühmade infostendid, kus kajastub rühma iseloomustav ja üritusi tutvustav teave.
- Internetiajakirjast aadressil www.lasteaed.net, mille peatoimetaja ja keeleteoimetaja on meie lasteaia vanemaõpetajad saab lugeda huvitavaid üldarendavaid artikleid.

Lastevanemate kaasamine

Vanemate kaasamiseks meie lasteaias on ellu rakendatud järgmised vormid:

- Lastevanemate koosolekud
- Hoolekogu koosolekud (hoolekogu liikmete ettepanekud ja meiepoolsete otsuste heaks kiitmine)
- Loengud lastevanematele
- Arenguveestlused lapsevanemaga
- Näitused
- Talgud
- Muud üritused (peod, väljasõidud loodusesse jm.)
- Vanemate osalemine rühmas erinevate projektide kaudu (elukutse tutvustamisel, reisimulje jagamisel, kasvataja rollis olemisel, juhul kui õpetajad on koolitusel).

Lastevanemate ootuste ja rahulolu välja selgitamine

Lapsevanema ootuste ja tagasiside väljaselgitamiseks kasutame :

- Vahetut suhtlemist.
- Ankeetimist
- Arenguveestlusi lapsevanemaga.
- Töötuba juhatajaga (kui rühmas probleemi lahenduseni ei jõuta).

ÕPPEKAVA TÄIENDAMISE JA UUENDAMISE KORD

Õppekava täitmist jälgitakse ja analüüsitakse lasteaia juhtkonna ja pedagoogilise nõukogu poolt. Vajadusel tehakse muudatusi kord õppeaasta jooksul

Õppekava muutmise võib algetada juhtkond või pedagoogiline nõukogu, kui nende poolt teostatud analüüsi alusel leitakse see vajalik olevat.

Lasteaia õppekava kuulub muutmisele seoses:

hariduslase seadusandluse muudatustega

lasteaia juhtkonna ja pedagoogilise nõukogu ettepanekutega

Õppekava muudatused ja täiendused kooskõlastab juhataja lasteaia pedagoogilise nõukoguga ning seejärel kinnitab käskkirjaga.

Juhul kui on vaja koostada uus õppekava või teha käesolevasse õppekavasse täiendusi võetakse aluseks käesoleva õppekava täitmise analüüs ja viiakse sisse parendused ja muudatused järgmiseks perioodiks.

Õppekava võetakse vastu pedagoogilise nõukogu poolt, juht tutvustab uut õppekava hoolekogule.

KASUTATUD KIRJANDUS

Koolieelsest kasvatuses lasteasutuses. Valgus: Tallinn 1974

Koolieelsest kasvatuses lasteasutuses. Valgus: Tallinn 1987

Lapse arengu hindamine ja toetamine. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus: Tallinn 2009

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus: Tallinn 2009

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus: Tallinn 2009

Üldoskuste areng koolieelses eas. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus: Tallinn 2009